

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Гуманітарно-педагогічний факультет**

**Інститут молекулярної біології і генетики НАН України
Інститут оздоровлення і відродження народів України
Благодійний фонд доктора А.І. Потопальського «Небодарний цілитель»
Центр духовного відродження та оздоровлення людини і довкілля**

М А Т Е Р І А Л И

Міжнародного науково-практичного семінару

РОЗВИТОК ВИЩИХ ДУХОВНИХ ПОТРЕБ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Київ – 2017

УДК 37.013:001.895

ББК74

Р 64

Розвиток вищих духовних потреб особистості в контексті формування здорового способу життя : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. семінару, Київ, 25 травня 2017 р. – К. : НУБіП України, 2017. – 107 с.

Збірник укладено за матеріалами міжнародного науково-практичного семінару «Розвиток вищих духовних потреб особистості в контексті формування здорового способу життя», що її провів гуманітарно-педагогічний факультет Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is composed of the materials of international scientific and practical conference «The development of contemporary education: theory, practice, innovations», that was organized by the humanitarian and pedagogic faculty of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Filling of headings is synchronized with the key directions of the conference.

The publication is intended for scholars, teachers, post-graduate students and students.

Редакційна колегія:

Потопальський А.І., канд. мед. наук, професор; Шинкарук В. Д., д-р філол. наук, проф.; Отченашко В.В., д-р с.-г. наук, професор; Сопівник Р.В., д-р пед. наук, проф.; Дрозда В.Ф., д-р с.-г. наук, проф.; Шмаргун В.М., д-р психол. наук, проф.; Харченко С.В., канд. філол. наук, доц.; Виговська С.В., канд. пед. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету
(протокол № 7 від 22.05.2017 р.)

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за автентичність, достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, покликання на них.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2017

© Автори, 2017

Питання здоров'я молоді – це питання національної безпеки, яке має вирішуватися системно, як на рівні родини, школи, вишу, так і на рівні держави.

**Станіслав Ніколаєнко,
ректор НУБіП України,
член-кореспондент НАПН
України**

ВСТУПНЕ СЛОВО

15.02.2017 р. наказом ректора НУБіП України № 102 для реалізації програми розвитку університету «Голосіївська ініціатива – 2020», ураховуючи рішення громадських слухань щодо стану втілення розробок лікаря-новатора і науковця А. І. Потопальського, за підтримки Громадської ради освітян і науковців (ГРОНУ) у структурі університету створено Центр духовного відродження та оздоровлення людини і довкілля, метою якого є забезпечення молекулярно-генетичного оздоровлення українського суспільства і охорона оточуючого природного середовища.

Екологічні проблеми, які намітились у глобальному і національному вимірі у зв'язку із застосуванням інтенсивних технологій ведення сільського господарства, посилення антропогенного і техногенного навантаження на природу значно погіршують якість і скорочують тривалість життя громадян України, яка сьогодні, за цими важливими показниками посідає 81 місце серед 160 країн цивілізованого світу (ІРЛП). Тривалість життя громадян України в середньому на 15-20 років менша, ніж у західних європейців, американців чи японців. За роки незалежності щорічне від'ємне сальдо у відтворенні населення України коливається у діапазоні 130-400 тис. осіб. Забруднення прісних водойм, повітря, використання генетично-модифікованих організмів та синтетичних замінників, хімічних речовин і консервантів у харчовій промисловості, відсутність належного медичного обслуговування наших співгромадян, використання у лікувальній практиці засобів виключно алопатичної медицини призводять до погіршення стану здоров'я нації. Особлива шкода наноситься здоров'ю підростаючого покоління, дітям та молоді. Статистичні дані Українського інституту соціальних досліджень вражають прогресуючою динамікою щодо «помолодшання» різних хвороб (серцево-судинні, туберкульоз, онкологія) .

Професор Потопальський Анатолій Іванович пропонує унікальну авторську методику оздоровлення людини, лікування важки захворювань. З одного боку, вона відзначається новизною, а з іншого, відроджує національні традиції фітотерапії, лікування травам, плодами живої природи. Серед цілющих ягід вирізняється своїми лікувальними властивостями гібрид кавуна і гарбуза, виведений групою вчених на чолі з Анатолієм Івановичем Потопальським. З цього великого за розміром і вагового продукту масою 40 кілограмів можна готувати соки, джеми, варення, сухий порошок. Вживання кавбузових продуктів виводить з організму радіонукліди, важкі метали, паразитів, лікує хвороби кишково-шлункового тракту, печінки, нирок, передміхурової залози, серцево-судинної системи, виводить з організму паразитів та інше.

Анатолій Іванович Потопальський є розробником препаратів, що дозволяють лікувати хворих на рак, різні вірусні хвороби, у тому числі СНІД. Ці препарати відомі під назвою «Ізатізон» та «Амітозин».

У цьому зв'язку до переліку елементів здорового способу життя людини дотримання режиму праці і відпочинку, рухової активності, занять фізичною

культурою і спортом, загартовування, якісного харчування, відмови від шкідливих звичок, «очищення» помислів, емансипації від поганих учинків слід додати ще і лікування дарами природи.

Уся лікувальна практика Анатолія Івановича тісно переплітається із вищими духовними потребами людини, передбачає пробудження глибокої віри у Бога, базується на християнській етиці і моралі.

Сьогодні (25.05.2017) відбувається Міжнародний науково-практичний семінар на тему «Розвиток вищих духовних потреб особистості у контексті формування здорового способу життя», де зібрались освітяни і науковці, громадські діячі, політики, народні депутати, наші студенти, представники друкованих засобів інформації, телебачення. Безсумнівно, усі учасники цього наукового кворуму збагатяться, винесуть для себе, а найголовніше для власного здоров'я, корисні знання, налагодять співпрацю і дружні стосунки між собою.

З одного боку, сьогоднішній захід проводиться з метою презентації уже згаданого Центру духовного відродження та оздоровлення людини і довкілля на чолі з Анатолієм Івановичем Потопальским, а з іншого, – для популяризації духовних цінностей та цінностей здорового способу життя, який має стати нормою поведінки кожної людини, насамперед нашої молоді.

Станіслав Ніколаєнко,
доктор педагогічних наук,
професор, член-
кореспондент НАПН України,
ректор НУБіП України

OPENING REMARKS

15.02.2017, the order of the rector of NULESU of Ukraine № 102, to implement the program of University development «golosiivska initiative – 2020», taking into account the decision of public hearings on the state of implementation of the development of the doctor-innovator and scientist A. I. Potopalsky, with the support of the Public Council of educators and scientists (GRON) the structure of the University created a Center of spiritual Renaissance and improvement of human and environment, which aims to ensure genetic improvement of the Ukrainian society and the protection of the environment.

Environmental problems that have emerged in global and national dimension in connection with the use of intensive technologies of agriculture, increased anthropogenic and technogenic load on the environment significantly impair quality and reduce the life expectancy of citizens of Ukraine, which today, on these important indicators is 81 place among 160 countries of the civilized world (HDI). The life expectancy of citizens of Ukraine on the average for 15-20 years lower than Western Europeans, Americans or Japanese. During the years of independence the annual negative balance in the reproduction of Ukraine's population varies in the range of 130-400 thousand persons. Pollution of fresh water bodies, air, the use of genetically modified organisms and synthetic substitutes, chemicals, and preservatives in the food industry, the lack of adequate medical care of our citizens, the therapeutic use of funds exclusively to allopathic medicine lead to the deterioration of the health of the nation. Special harm is caused to the health of the younger generation, children and young people. Statistical data of the Ukrainian Institute of social research affects progressive dynamics regarding the «rejuvenation» of various diseases (cardiovascular, TB, cancer) .

Professor Potopalsky Anatoly Ivanovych offers a unique author's method of healing people, treatment of diseases of the weights. On the one hand she is new, and the other revives the national tradition of herbal medicine, treatment, herbs, fruits of nature. Among the medicinal berries are distinguished for its medicinal properties hybrids of watermelon and pumpkin launched by a group of scientists headed by Anatoly Ivanovych Potopalsky. From this large size and weight of product weight of 40 pounds, you can prepare juices, jams, preserves, dry powder. The use of kovbasova products displays the body of radionuclides, heavy metals, parasites, cures diseases of the gastrointestinal tract, liver, kidney, prostate, cardiovascular system, rids the body of parasites, and so on.

Anatoly Ivanovych Potopalsky is the developer of drugs that can cure patients with cancer, various viral diseases, including AIDS. These drugs known as «Izatizon» and «Amitozyn».

In this regard, the list of elements of a healthy lifestyle to the regimen of work and rest, physical activity, physical culture and sports, hardening, good nutrition, avoiding harmful habits, purification of thoughts, emancipation from bad deeds should be added, and the treatment of the gifts of nature.

The whole medical practice of Anatoly Ivanovych is closely intertwined with the higher spiritual needs of man, involves the awakening of deep faith in God, based on Christian ethics and morality.

Today (25.05.2017) is held the international scientific-practical seminar on a theme «Development of the higher spiritual needs of the individual in the context of formation of healthy lifestyle», which brought together educators and scientists, public figures, politicians, parliamentarians, students, representatives of the printed media and television. Indeed, all of the participants in this research quorum will be enriched, will make for themselves, and most importantly for their own health, useful knowledge, establish cooperation and friendly relations among themselves.

On the one hand, today's event is to present the already mentioned Centre of spiritual Renaissance and improvement of human and environment, headed by Anatoly Ivanovych Potopalsky, and on the other to promote spiritual values and a healthy lifestyle, which should become the norm of behavior of each person, especially our youth.

Stanislav Nikolaenko,
doctor of pedagogical Sciences,
Professor, corresponding member of
NAPS of Ukraine, rector of NULES

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

УДК 378.663:091.212:613:796

НІКОЛАЄНКО Станіслав Миколайович,
*доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
ректор Національного університету біоресурсів
і природокористування України (м. Київ, Україна)*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ НУБіП УКРАЇНИ

Головний біоресурс світу – це людина! Якщо не інвестувати в здоров'я, в майбутнє молоді, тоді в чому сутність освіти? Одним із пріоритетних напрямів реформування виховного процесу є необхідність забезпечення в кожному навчальному закладі відповідних умов для розвитку фізично та психічно здорової особистості, запобігання пияцтва, наркоманії, насильства, іншим асоціальним явищам, що негативно впливають на здоров'я людини. Це означає, що в університеті слід вибудувати такий навчально-виховний процес, який би забезпечував тривалий і цілісний виховний вплив на студентів.

На сьогодні у студентському і молодіжному середовищі однією з гострих проблем сьогодення є наркоманія, інтенсивне вживання студентами алкогольних напоїв і тютюнопаління. Тому важливим аспектом цілеспрямованої діяльності педагогічного і студентського колективів є формування серед студентів здорового способу життя. За визначенням ВООЗ, здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад. На жаль, ситуація складна. Адже близько 90 % студентів мають незадовільний стан здоров'я, ще половина з них – незадовільну фізичну підготовку.

У Національному університеті біоресурсів і природокористування України ініційовано рух за здоровий спосіб життя як працівників, так і студентів. Зокрема, посилено виховну роботу зі студентською молоддю, проводяться заходи щодо соціального оздоровлення студентських колективів, здійснюється контроль за фізичним розвитком і здоров'ям молоді, надаються умови для занять фізичною культурою та спортом. Створено робочу групу, до складу якої увійшли наші викладачі кафедри фізичного виховання, відомі освітяни, спортивні функціонери, юристи. Результатом роботи цієї групи є вироблення концепції, в якій відображено наше бачення необхідності та реформування системи фізичного виховання в сучасному вищому навчальному закладі, адже фізичне виховання і спорт у вищих навчальних закладах є важливою складовою формування загальної та професійної культури особистості, організації та забезпечення здорового способу життя, підвищення рівня працездатності, створення умов для продовження активного творчого довголіття людини.

Отже, перед вищими навчальними закладами все серйозніше постає завдання формувати в студентів свідоме ставлення до здорового способу життя. Одним із найпоширеніших методів є інформаційна профілактична

робота, що передбачає:

- системне інформування студентів про наркотики, алкоголь, тютюн та їхню шкідливість для молодого організму, виникнення проблем щодо одержання освіти, професії, влаштування на роботу, досягнення кар'єри, народження дітей та їх виховання;

- інформування про небезпеку ВІЛ/СНІДУ та венеричних хвороб у стосунках та побутовому житті;

- пропагування здорового способу життя – системи поведінки людини, яка охоплює культуру руху (рухова активність без примусу), харчування, взаємин, повноцінного сімейного життя, творчу активність, високоморальне ставлення до довкілля, інших людей, самих себе, відмову від шкідливих звичок.

Така інформаційно-виховна робота у стінах вищих навчальних закладів має бути попереджувальною, випереджальною, нести запобіжний характер і бути спрямованою на:

- удосконалення здорового способу життя;

- обрання правильної соціальної орієнтації;

- формування активної позиції в соціальній сфері, негативного ставлення до проявів девіантної поведінки та аморальних вчинків, прагнення взяти участь у протидії цим негативним явищам;

- формування моральної свідомості та моральних почуттів, які регулюють поведінку;

- вироблення навичок і звичок високоморальної поведінки;

- почуття законності обраної мети, у тому числі, здобуття професії, правомірності шляхів і засобів її досягнення, справедливості, відповідальності тощо.

УДК 577.21

ПОТОПАЛЬСЬКИЙ Анатолій Іванович,

кандидат медичних наук,

професор Європейської академії проблем людини,

заслужений винахідник України,

Інститут оздоровлення і відродження народів України

(м. Київ, Україна)

ОСНОВИ ДУХОВНОГО І МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ЛЮДИНИ І ДОВКІЛЛЯ

В останні десятиліття в Україні різко зросла захворюваність на злоякісні пухлини і смертність, особливо серед дітей та молоді.

Населення кинуто на самовиживання після Чорнобильської катастрофи і постійних соціальних потрясінь. Офіційно Україна займає в Європі і серед інших розвинених країн перші місця по смертності і поширенню ВІЛ-СНІДу, гепатиту С. А, по туберкульозу в країні офіційно оголошена епідемія. Деморалізований народ втрачає віру і здорові вікові сімейні та громадські традиції предків, що сприяє втраті захисних сил організму і розвитку імунно-агресивних захворювань на тлі масового лихослів'я, куріння, алкоголізму, наркоманії, статевого свавілля.

Існуючі в онкології сучасні заходи боротьби з цим підступним недугою підійшли до межі своїх можливостей. А в боротьбі з пухлинними клітинами втрачений контроль за станом організму в цілому. Тому нами запропонована, зазначена в заголовку методика, яка здатна зламати справжню критичну ситуацію.

Багатьма вітчизняними і деякими зарубіжними вченими (Чижевський, Вернадський, Казначєєв, Козирєв, Курик, Грегг Брейден – автор Божественної матриці [2] та ін.) точно встановлені енергетичні та польові закони Всесвіту і їх роль в життєдіяльності людини. Всі вони тісно пов'язані з духовним і фізичним здоров'ям кожної людини, нації і людства в цілому. Марксизм, більшовизм, маоїзм і інші диявольські вчення привели до тотальної загрози існування людини на планеті і, природно, до масових смертельних хвороб.

Дослідження першовідкривача мутагенного дії носіїв спадкової інформації молекули ДНК геніального українського вченого Н.Д. Тарнавського (встановив мутагенну дію ДНК) [14] і сучасного російського вченого П.П. Гаряєва (розробник лінгвістично-хвильової генетики) [1] підтверджують вирішальну роль ДНК в збоях системи регуляції окремих клітин і організму в цілому.

Тому головна роль у нашій системі належить духовному оздоровленню людини, серед них щира молитва, сповідь, покаяння і причастя з прийняттям Святих Христових Тайн.

Наступним компонентом методики є знищення генетично необоротно змінених пухлинних клітин і мобілізація сил і засобів організму на диференціацію змінених клітин, що можна виправити, з наступним природним дозріванням і загибеллю (апоптоз) [8,11,15,17].

Успіх у вирішенні цього завдання забезпечує раціональне використання комплексу модифікованих природних речовин (алкалоїди, аміни, нуклеїнові кислоти) алкілюючими агентами, зокрема, тіофосфамідом (ТіоТЕФ) [8,11].

Перший препарат цього нового перспективного класу Амітозин - продукт алкілювання суми алкалоїдів чистотілу тіофосфамідом досконально вивчений в експериментах і успішно пройшов клінічні випробування при запущених формах злоякісних пухлин. Амітозин рекомендований до широкого медичного застосування [4] і був включений до державної цільової науково-технічну програму на 2011-2015 роки «Створення новітніх технологій створення вітчизняних лікарських засобів для забезпечення охорони здоров'я людини та забезпечення потреб ветеринарної медицини». Однак бюрократична тяганина і відсутність фінансування гальмують шлях препарату до смертельно хворих злоякісними пухлинами. Такі його аналоги, як Амітозіноберамід (продукт алкілювання берберину), Ізатизон (похідне ізатину), затверджений у ветеринарії [3,6,7,9,10] і їх аналоги представляють перспективний для дослідників і медиків ефективний арсенал прямого і опосередкованого впливу на рак і масові вірусні захворювання.

Розроблена нами на основі ДНК вакцина «Нуклеорексин» представляє систему синхронного включення модифікованої молекули і її фрагментів в

мітотичний цикл пухлинної клітини з розривом її ядра (нуклеорексис) і загибеллю, з подальшим розсмоктуванням первинної пухлини і метастазів.

Наступним компонентом нашої оздоровчої системи є комплекс рослинних біологічних добавок (багатокомпонентні фіточаї з обов'язковим включенням до їх складу чистотілу; продукти переробки з насіння, отриманого нами за оригінальною технологією молекулярного гібрида кавуна і гарбуза – кавбуз [12], олія Кавбузол, шрот Кавбусорб [13], суміші Кавбусорба з лікарськими рослинами; оздоровчий і омолоджуючий напій доктора А.І. Потопальського «Молодість» з витяжок понад 50 цілющих рослин з 15 оригінальних авторських фіточаїв і настою чайного (японського) гриба комбуча).

Завдяки зазначеному комплексу відбувається дезінтоксикація ураженого пухлиною організму, зростають пригноблені його захисні сили, з'являється чітка мета життя і осмислена боротьба її досягнення.

Реалізація цього все ще нового і дуже перспективного наукового напрямку можлива лише завдяки зусиллям фахівців і всіх небайдужих здорових і хворих наших колег, співгромадян, всіх землян.

Перший крок був зроблений 5-го лютого 2009 року на проведених слуханнях, скликаних за ініціативою колишнього міністра науки і освіти України, керівника громадської організації ГРОНУ (Громадська організація освітян, и науковців України) проф. С.М. Ніколаєнко, редакції журналу «Педагогіка толерантності» (головний редактор Я.А. Береговий), президента НАН України Б.Є. Патона, заст. директора ІМБіГ НАНУ член-кореспондента НАНУ М.А. Тукало, Коростенського відділення земляцтва Житомирщини в Києві (голова В.С. Петрович), представника Президента України В.А. Ющенко Р.Л. Валіхновського. Однак все пропозиції численних учасників слухань по створенню Українського національного центру духовного і молекулярно-генетичного оздоровлення людини і довкілля для вирішення зазначених завдань були поховані в бюрократичних відписах керівництва країни і відповідних міністерств.

Наступним етапом стала ініціатива учасників слухань організувати зазначений Центр на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України (наказ № 102 від 15.02.2017 про організацію Центру духовного відродження та оздоровлення людини і довкілля) і утворена координаційна рада у складі 14 авторитетних дослідників [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаряев П.П. Лингвистико-волновой геном: теория и практика.— Киев: Институт квантовой генетики, 2009.
2. Грегг Брейден «Божественная матрица, объединяющая Время, Пространство, Чудеса и Веру» -М: ООО Книжное издательство «София», 215. -224с.
3. Заїка Л.А., Болсунова О.І., Потопальський А.І. «Противірусні, протипухлинні та імунотропні властивості лікувального препарату ІЗАТІЗОН» -К.: Колоб'іг – 2010. – 212 с.
4. Звіт інституту онкології АМН України про результати обмежених клінічних випробувань препарату Амітозин у хворих на злоякісні новоутворення і вивчення його

імуномодулюючих властивостей // Журнал «Педагогіка толерантності» №2 (52) -2010. – С.126-136

5. Інформація про створення Центру <https://nubip.edu.ua/node/29012>

6. Лозюк Л.В., Потопальский А.И., Лозюк Р.М. Медикаментозная терапия и профилактика вирусных заболеваний. -Львов: Издательство «Норма», 2003. –208с.

7. Настанова по застосуванню препарату ізатизон <http://potopalsky.kiev.ua/ru/izatizon.html#nast>

8. Потопальский А.И., Петличная Л.И., Ивасивка С.В. «Барбарис и его препараты в биологии и медицине» –Киев: «Наукова думка», 1989. -287с.

9. Потопальский А.И., Лозюк Л.В., Миролубова А.Н., Бессарабов Б.Ф. «Противовирусный, противоопухолевый и антилейкозный препарат изатизон» -Киев: «Наукова думка», 1991. -191с.

10. Потопальський А.І., Лозюк Л.В. Противірусний препарат ізатизон / Патент України № 1786 -29.10.93 (25.10.95. Бюл. №3)

11. Потопальский А.И. «Препараты чистотела в биологии и медицине» –Киев: «Наукова думка», 1992. -200 с.

12. Потопальський А.І. Гарбуз кормовий Кавбуз Здоров'яга. / . А.с. на сорт рослин №051 – заявка № 99102002 (Свідоцтво про Державну реєстрацію № 05119 -12.02.2003)

13. Розробки Інституту оздоровлення і відродження народів України <http://potopalsky.kiev.ua/ua/dev.html>

14. Тарнавский Н.Д. «К вопросу о роли нуклеиновой кислоты при конъюгации хромосом» // Доклады академии наук СССР -1988. –Том XX. №9. –С.721-724

15. Herman B, Gudrun A, Potopalsky A.I, Chroboczek J, Tcherniuk S.O Amitozyn Impairs Chromosome Segregation and Induces Apoptosis via Mitotic Checkpoint Activation. // PLoS ONE Volume 8. Issue 3. e57461. March 2013 <http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0057461>

16. A. Potopalsky, O. Bolsunova, L. Zaika New methods for molecular genetic recovery of humans and environment –Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2014. -123 p.

17. Potopalsky A.I. Brilliant discovery of ukrainian scientist Nikolay Tarnavsky – an inexhaustible source of new discoveries in biology and medicine // Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the International Internet Conference of the 2nd International scientific and practical forum «Foundations of spiritual and molecular-genetic improvement of human health and environmental protection», London, October 3 - 7 2016. - P.104-107.

УДК 613:378.3

ШИНКАРУК Василь Дмитрович,
*доктор філологічних наук, професор,
декан гуманітарно-педагогічного факультету,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я У СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НУБІП УКРАЇНИ

Життя і здоров'я людини визначаються як найвищі цінності, оскільки вони є показником цивілізованості, що відображає загальний рівень соціально-економічного розвитку суспільства (резолюція ООН № 38/54 від 1997 р.).

Значущість проблеми формування відповідального ставлення до здоров'я актуалізовано в таких міжнародних і державних документах, як «Здоров'я для всіх у 21-му столітті», Концепція розвитку охорони здоров'я населення

України, Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді, Концепція Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір», проект Концепції розвитку системи громадського здоров'я.

Водночас соціальні негаразди, економічна криза в державі негативно позначається на здоров'ї української нації взагалі. Найбільшого занепокоєння викликає погіршення стану здоров'я студентської молоді, виникнення проблем, пов'язаних із уживанням алкоголю, психоактивних речовин, курінням, що набуває катастрофічних масштабів.

Здоров'я людини – це цілісне, системне явище, природа якого зумовлена як природними та соціальними зовнішніми чинниками, так і внутрішніми, такими, що визначають психологічне ставлення людини до себе і до тих обставин, у яких вона реалізує власне життя [1, с. 21].

Узагальнені підсумки дослідження залежності здоров'я людини від різних чинників, сформульовані О. Яременко, О. Балакіревою, О. Вакуленко, переконують, що стан системи охорони здоров'я зумовлює пересічно лише 10 % усього комплексу впливів. Решта 90 % припадає на екологію (20 %), спадковість (20 %), 50 % на умови та спосіб життя [3].

Ставлення до здоров'я – це система індивідуальних, вибіркових зв'язків особистості з різними явищами навколишньої дійсності, які сприяють або навпаки загрожують здоров'ю людей, а також певна оцінка індивідом свого фізичного і психічного стану. Ставлення до здоров'я – один з елементів самозберігаючої поведінки [2].

Вивчення психолого-педагогічної літератури дозволяє уточнити сутність поняття «відповідальне ставлення до власного здоров'я» як емоційно-вольового настановлення особистості, яке характеризує її внутрішню позицію стосовно різних аспектів власного здоров'я і яка трансформується в особистісні цінності, спрямовані на максимальне поєднання особистих можливостей і можливостей середовища задля збереження, зміцнення, відновлення здоров'я.

Запорукою збереження і зміцнення здоров'я студентів гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України є створення дружньої, партнерської, заснованої на принципах взаємоповаги й взаємовимогливості морально-психологічної атмосфери на факультеті; раціонально організована аудиторна та позааудиторна освітня діяльність; створення оптимального режиму навчальної праці; залучення студентів до здоров'язбережувальної діяльності, спрямованої на попередження шкідливих звичок та формування несприйнятливості до вживання психоактивних речовин; активна участь студентів у фізкультурно-спортивній діяльності (відвідування спортивних гуртків, секцій, участь у спортивних змаганнях, заняття спортом тощо); сприяння виробленню кожним студентом власної траєкторії збереження й зміцнення здоров'я; розроблення й упровадження індивідуальних науково-дослідних завдань і проектів із залученням матеріалів засобів масової інформації; участь у роботі тренінгів із проблем відповідального ставлення до здоров'я, підготовка відповідних

презентацій; участь в наукових конференціях і підготовка публікацій за результатами своїх досліджень.

Значну роль у підготовці наставників академічних груп щодо формування відповідального ставлення до здоров'я у студентської молоді відіграє постійно діючий на факультеті семінар наставників. Під час роботи семінару наставників академічних груп було ознайомлено з комплексною методикою діагностики рівнів сформованості несприйнятливості студентів до вживання психоактивних речовин; розглянуто питання щодо збереження здоров'я та подолання стресу.

Досвід роботи підтверджує, що ефективними формами відповідального ставлення до здоров'я у студентів гуманітарно-педагогічного факультету є: круглі столі, тренінгові заняття, бесіди, дискусії, акції, проектна діяльність, конференції, спортивні свята, спортивні конкурси, спартакіади, спортивні змагання, перегляд та обговорення документальних фільмів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванова І.В. Формування здорового способу життя студентів як педагогічна проблема [Текст] / І. В. Іванова, С. П. Гвоздій, Л. М. Поліщук, А. Г. Козикін // Педагогічні науки : [зб. наук. пр.]. – 2007. – № 4. – С. 23–28.
2. Основи здорового способу життя, профілактики ВІЛ/СНІДу // Навчальна програма спецкурсу для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. – К. – 2006. – 70 с.
3. Формування здорового способу життя молоді : проблеми і перспективи [Текст] / О. Яременко, О. Балакірева, О. Вакуленко [та ін.]. – К. : Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 328 с.

УДК 616-073.7:615. 375

**КОБИЛЯНСЬКА Розалія Миколаївна,
КОБИЛЯНСЬКИЙ Валерій Ярославович,**
*Українська Академія інтегративної медицини,
(м. Київ, Україна)*

МОНІТОРИНГ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОРГАНІЗМУ І КОНТРОЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні в світовій охороні здоров'я спостерігаються тенденції переходу від системи, орієнтованої на лікування захворювань, до здоров'яцентричної системи охорони здоров'я, що базується на пріоритеті здорового способу життя і направлена на профілактику захворювань та збереження здоров'я людини.

Одним з найбільш перспективних напрямів сучасної медичної науки, яка в змозі забезпечити людині весь діапазон збереження здоров'я від профілактики та оздоровлення до діагностики, лікування та реабілітації, є інформаційна медицина. Наукові експериментальні та клінічні дослідження підтверджують важливу роль внутрішніх електричних полів в процесах життєдіяльності організму і дозволяють зробити висновок про їх високу інформативність та можливість застосування з діагностичною і лікувальною метою. Сукупна інформаційна діяльність різних функціональних систем, в кожній із яких обмін інформації здійснюється на основі своїх специфічних інформаційних еквівалентів, складає загальне інформаційне

середовище організму. Стан здоров'я людини відображає динамічний процес коливань безкінечно різноманітних реакцій організму, які підтримують процеси саморегуляції (гомеостазу).

Для оцінки функціонального стану організму використовували Апаратно – Програмний Діагностичний Комплекс «Intera Vector BIOPSI-DiaCor», який дає можливість отримати оцінку індивідуальних механізмів інформаційної регуляції в динамічній послідовності, як на рівні цілісного організму, так і окремих органів і систем на клітинному рівні, динаміку функціонального стану організму, органів і систем, здійснювати моніторинг стану здоров'я та відслідковувати реакцію організму на запропоновані оздоровчі, профілактичні та лікувальні технології та їх ефективність.. Особлива увага приділялась стану імунної системи, її реакції на будь-який фактор впливу та прогнозування ймовірних результатів. Імунна система, як інтегративна та координуюча, стоїть на сторожі цілостності та біологічної індивідуальності організму. Це складна, тонко збалансована структура, яка постійно реагує на найрізноманітніші подразники, як зовнішні, так і внутрішні.

АПК «Intera Vector BIOPSI-DiaCor» дає обширну інформацію про імунну систему в характеристиці патфізіологічних показників вилючкової залози, селезінки, мигдаликів глоткового кільця, місцевого імунітету та токсичних навантажень на лімфатичну систему.

Ми відслідковували ефективність ендогенних імунотропних продуктів на прикладі факторів переносу Лоуренса або трансфер факторів. Це регуляторні олігопептиди класу цитокінів (сигнальні імуноактивні молекули - регулятори клітинного та гуморального імунітету). Будучи видонеспецифічними, вони проявляють універсальну ефективність незалежно від виду донора. Трансфер фактори не дають побічних ефектів та не мають протипоказань для застосування.

Фактори переносу є високоефективним засобом передачі імунної інформації від клітини до клітини всередині організму і являються елементами «пам'яті» імунної системи. Вони також допомагають імунній системі розпізнавати незнайомі їй антигени та «приймати рішення» про подальші дії. Позитивний вплив трансфер факторів як імунокоректорів пов'язаний з їх імуномодуючим ефектом, перш за все впливом на клітинну ланку імунітету та гуморальну регуляцію.

Апаратно-програмний комплекс «Intera Vector BIOPSI-DiaCor» дозволяє контролювати реакцію органів та систем, а також всього організму, відслідковувати ефективність оздоровчих технологій та за необхідності оперативно змінювати профілактично-оздоровчу тактику, тобто вести конструктивний діалог з організмом.

ОЗДОРОВЧИЙ ЦЕНТР НУБіП УКРАЇНИ І ЙОГО РОЛЬ У ПРИЩЕПЛЕННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТАМ ТА ПРАЦІВНИКАМ УНІВЕРСИТЕТУ

У зв'язку із необхідністю дотримання контролю за станом здоров'я студентів та працівників Університету, посилення співпраці Університету з медичними закладами Голосіївського району та міста Києва, на підставі рішення вченої ради університету від 26 серпня 2016 року (протокол № 1), ректор Національного університету біоресурсів і природокористування України професор Станіслав Миколайович Ніколаєнко видав наказ № 808 від 1 вересня 2016 року про створення у структурі Університету оздоровчого центру НУБіП України. Це рішення про створення оздоровчого центру в Університеті є надзвичайно актуальним в зв'язку з реформою системи охорони здоров'я в Україні, внаслідок якої значна частина студентських поліклінік припинила своє існування, а ті що ще функціонують, не гарантовані від закриття через дефіцит державного бюджетного фінансування. Гасло, яке ще порівняно нещодавно діяло в суспільстві «Здоров'я кожного – багатство всіх!», на разі в нашій країні втратило свою значимість. Тому будівництво оздоровчого центру є свідченням мудрого далекоглядного підходу керівництва Університету в питанні піклування про здоров'я своїх студентів і працівників. Тим більше що воно в свою чергу, ще й враховує фундаментальні вимоги до надання медичної допомоги по максимальній наближеності її до населення і вирішальному значенні фактору скорочення часу від погіршення стану здоров'я пацієнтів до початку надання невідкладної медичної допомоги. Тому було віднайдено і виділено в головному університетському третьому корпусі, в цокольному поверсі приміщення для оздоровчого центру. Його номер 015. не зважаючи на, в певній мірі, його пристосованість, завдяки більш ніж 20-ти варіантам його проектування самим завідувачем оздоровчого центру – головним лікарем, оздоровчий центр відповідає необхідним санітарно-гігієнічним вимогам і є медично багатофункціональним. Це стало можливим і завдяки творчій співпраці з усіма будівельними підрозділами. А ще варто зауважити, що керівництво Університету не пошкодувало фінансів на будівництво оздоровчого центру зі спеціального фонду, бо за бюджетні кошти він взагалі не був-би збудованим. І робота з пошуку коштів на умеблювання і доукомплектування медичним оснащенням і приладами оздоровчого центру продовжується. Частково буде використано і майно, яке залишилося від профілакторію університету, роботу якого було призупинено в зв'язку із закриттям його бюджетного фінансування.

Оздоровчий центр діє на підставі ліцензії серії АЕ № 197195 Міністерства охорони здоров'я України на медичну практику, ідентифікаційний код

юридичної особи 00493706 від 20 червня 2013 року і Положення про оздоровчий центр Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Оздоровчий центр в найближчій перспективі передбачає функціонування приймальні, кабінету чергового медичного працівника, кабінету лікаря, кабінету функціональної діагностики та реабілітації, масажного, фізіотерапевтичного та стоматологічного кабінетів. Вже працює кабінет головного лікаря.

Центр створений з метою реалізації політики університету в сфері охорони здоров'я і забезпечення права громадян на вільний вибір лікаря у визначеному законодавством порядку. Відповідно меті, головним його завданням є здійснення лікувально-профілактичної, санітарно-гігієнічної та протиепідемічної діяльності, а також участь в роботі щодо формування здорового способу життя у студентів і працівників Університету. Адже не даремно ще з стародавніх часів і в медицині і в суспільстві популярне гасло «Будь-яке захворювання набагато легше попередити, аніж його лікувати!». А попередити захворювання і зберегти здоров'я якраз і можливо тільки ведучи здоровий спосіб життя. Варто зауважити, що за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ): здоров'я – це не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів, це стан фізичного, духовного та соціального благополуччя. Ось чому окрема людина, навіть дотримуючись певних прагматичних вимог здорового способу життя, в стані здоров'я і благополуччя залежна від суспільства в цілому, від його духовного розвитку, а також від природних умов навколишнього довкілля. Це вимагає подальшого розвитку вчення про методологічні, теоретичні і прикладні аспекти проблеми здорового способу життя; глибокого вивчення духовних і соціальних проблем як окремої людини, так і суспільства, розуміння залежності людини і майбутнього людської цивілізації від стану довкілля і природи в цілому. Саме з метою розвитку такого науково-практичного напрямку наказом ректора НУБіП України професора Ніколаєнка С.М. від 25.02.2017 року під № 102 в Університеті був створений центр духовного відродження та оздоровлення людини і довкілля. У своїй діяльності цей центр спирається і на розробки науковця і лікаря-новатора А.І. Потопальського в царині духовного відродження суспільства і молекулярно-генетичного оздоровлення людини і довкілля. Оздоровчий центр НУБіП України активно підтримує зусилля по оздоровленню Української нації. Вважаємо, що надзвичайну цінність для людей мають практичні напрацювання інституту молекулярної біології і генетики НАН України і особисто А.І. Потопальського по створенню та застосуванню противірусного, протипухлинного та імуномодельюючого препарату **ізатізон**. Є підстави вважати, що цей препарат стане проривом в лікуванні невиліковних захворювань і надією для безлічі хворих.

**НООСФЕРНА ВАЛЕОЛОГІЯ І КОСМІЧНА НАУКА В
ФОРМУВАННІ ЦІЛІСНОГО (НООСФЕРНОГО) МИСЛЕННЯ
ОСОБИСТОСТІ НОВОГО ЧАСУ В LT СИСТЕМІ КООРДИНАТ,
ПЛАНЕТАРНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ, ЗДОРОВОГО
СПОСОБУ ЖИТТЯ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ І
ЗДОРОВ'ЯЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ
ВИЩИХ ДУХОВНИХ ПОТРЕБ ЛЮДИНИ**

1. Свідомість. Цілісне мислення (повноцінна робота двох півкуль). Зняття обмежень зі Свідомості. Виведення Свідомості в трансцендентальну область і як наслідок, вихід на Свій Шлях і реальна можливість стати щасливим і успішним.

2. Час, ширина Часу і його вплив на якість матерії і швидкість біохімічних процесів. Чим більше часу упаковано в матерію або процес, тим вище її якість і відповідно вихідний продукт процесу. LT система координат в таблиці Бартіні-Кузнєцова.

3. Квантові переходи 2012-2013 років, їх вплив на зміну вібрацій Землі і щільності речовини (діаметр атома водню зменшився на 4%, відповідно змінились всі речовини). Чому не працюють речовини, розроблені і досліджені в Старому Часі (до квантових переходів 2012-2013 років).

4. Що таке молекулярні наномасштабні самоорганізуючі технології. Їх прикладне застосування в різних галузях.

5. Значення фундаментальних робіт Подолинського С.А., Вернадського В.Н., Кузнєцова П.Г., Большакова Б.Є., Руденко Н.Д., Маслової Н.В. і Астаф'єва Б.А. для прикладного розвитку молекулярних технологій.

6. Технології зменшення біологічного віку, омолодження організму, відновлення і регенерації органів і систем. Сучасний флоатинг – ванни Марцінишина®.

7. Глобальне потепління, парниковий ефект. Втрата питної води, втрата якості харчових продуктів внаслідок деструктивних процесів фотосинтезу і виснаження родючих земель. Еволюція фотосинтезу. Вплив фотосинтезу на стійкий розвиток мікро і макросистем. Роль фотосинтезу в накопиченні системами додаткової енергії. Прикладні технології відновлення родючості ґрунтів і якості продуктів харчування, як наслідок поліпшення якості життя, пролонгована молодість і довголіття.

8. Органічне землеробство. Технології вирощування пребіотичних продуктів харчування на присадибних ділянках і полях, які є ліками для людини.

9. Як приготувати живу воду і живу їжу в домашніх умовах, використовуючи технології Марцінишина®.

10. Як зробити зі свого житла місце Сили, нейтралізувати і ліквідувати

геопатогенні зони та інші осередки патогенного впливу.

11. Хвороби, які не лікуються медичним шляхом – міазми, домінанти Ухтомського, утворення системних паразитарних конгломератів. Способи їх усунення.

12. Основи Всесвіту: алгоритм освіти матерії зі світла (вихорів ефіру)

13. Теорія і алгоритм освіти речовини на рівні елементарних частинок нуклонів, протонів, нейронів, електронів і атомів водню з вихорів ефіру

14. Механізм генерації фотонів, їх класифікація та функціональні можливості.

15. Керн – основа і генератор якісних, енергетичних, функціональних і еволюційних показників, що задає системі емерджентність.

УДК 632.937.524.86

ДРОЗДА Валентин Федорович,

*доктор сільськогосподарських наук, професор
заслужений винахідник України,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Інститут оздоровлення і відродження народів України
(м. Київ, Україна)*

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД БІОТИЧНИХ СТРЕСІВ

Аграрна діяльність є не тільки виробничою системою, а й вибирає у себе як невід’ємний соціальний компонент спосіб життя сільського населення. Сучасні екологічні умови господарювання та інтеграція України у міжнародне співтовариство висувають особливі вимоги до якості продукції, технологій виробництва та реалізації її на ринку. Саме таму, виробничі процеси у аграрній діяльності пов’язані не лише з технологічними, але й з екологічними та соціально-економічними чинниками.

Відомо, що за нетривалий період існування землеробства людство реалізувало усього два етапи агроприродокористування – екстенсивний, котрий тривав тисячоліття та інтенсивний – усього десятки років. Тепер, на порозі третього тисячоліття, людству, для того щоб вижити, необхідно встати на шлях екологічного, адаптивного розвитку АПК. Серйозним поштовхом до цього стала Друга Міжурядова конференція ООН з навколишнього середовища та розвитку [1,2]. Конференція проаналізувала глобальну стратегію збалансованого розвитку земної цивілізації у XXI віці та ініціювала створення Концепції переходу країн світу до стійкого розвитку.

Найпершою умовою виживання людства є забезпечення населення їжею та збереження середовища його проживання, що проявляється у підтриманні екологічної рівноваги біосфери. Проте, довготривала гармонізація відноситься у системі «людина – суспільство – природа» стає можливою лише тоді, якщо уся соціосфера адаптивно гармонізується у природні процеси саморегуляції біосфери, а концепції та принципи переходу до адаптивної стратегії інтенсифікації АПК виступають у якості наукового базису формування відповідного соціального замовлення, економічних механізмів ринкової системи та регуляторних функцій держави [3].

Відомо, що до недавнього часу системи управління фітосанітарним станом агроценозів ґрунтувались переважно на використанні хімічних пестицидів [4]. Недоліки цих технологій очевидні. Вони справедливо критуються не тільки вченими, але і широкою громадськістю. Накопичений багаторічний досвід орієнтує розвиток галузі захисту рослин на шлях її екологізації на основі більш широкого управління популяціями членистоногих.

Десь у кінці 80-х років у рослинництві України з цілої низки причин відбулася відмова від так званих інтенсивних технологій. Причини цього досить вагомі. Інтенсивні технології малоадаптивні та антиекологічні, з підвищеною ресурсоенергозатратністю, низькою рентабельністю та відносно низькою наукомісткістю.

Реальна альтернатива інтенсивним технологіям, у складі яких використовуються хімічні пестициди – біологічний захист рослин. Визначальна складова – використання природних та лабораторних популяцій ентомофагів, акарифагів та біологічних препаратів, діючі речовини яких природні штами мікроорганізмів. За умов інтенсифікації досліджень, біологічний захист повинен внести суттєвий вклад у систему екологічного рослинництва [5, 6, 7, 8, 9].

Біологічний захист рослин ґрунтується на трьох основних стратегіях. Це дострокова агроценотична регуляція структури корисних та шкідливих видів біоти. Це «самозахист» рослин та агроценозів в цілому, у основі якого стійкі сорти – визначальна профілактична складова захисту рослин. Це «оперативне стримування» інвазій фітофагів та епіфітотій з використанням об'єктів класичного біометоду – ентомоакарифагів та мікробіопрепаратів.

У світовій практиці відомо понад 200 прикладів повного або частково пригнічення фітофагів за допомогою корисних організмів – об'єктів класичного біометоду [10,11]. Накопичено унікальний досвід в галузі класичного біометоду, результати якого наведені у багатьох публікаціях [12 - 18].

Теоретичні та прикладні основи біологічного захисту рослин впродовж останніх 20 років розробляються в Національному університеті біоресурсів та природокористування України та Інституті захисту рослин УААН. Проведено глибокі наукові дослідження та збережено Національний пріоритет у цьому напрямку [19-30]. В результаті сформовано нематеріальний актив у вигляді Авторських свідоцтв СССР, патентів України, Росії та Казахстану, усього понад 150 найменувань, докторських та кандидатських дисертацій, Ноу-Хау та звітів. У процесі досліджень доведено: захист агроценозів, лісопаркових насаджень від біотичних стресів, за ефективністю не поступається використанню хімічних пестицидів. Мова йде перш за усе про технології захисту овочевих культур, ягідників, частково зерняткових та кісточкових садів, посівів кукурудзи, соняшнику, зернових культур. Показано, що основним засобом біологічного захисту від комплексу лускокрилих фітофагів, а це від 40 до 55% від усього фонду цих агроценозів, є види роду *Trichogramma*. Саме трихограма масово розводиться у більш ніж 70-ти біолабораторіях України. Цей специфічний інтелект продукт характеризується підвищеним попитом серед аграріїв. Добре

відомо, що ефективно захистити посіви кукурудзи, соняшнику, зернових культур від комплексу листогризучих та підгризаючих совок, стеблового та лучного метеликів, листокруток, біланів та молей, можливо тільки за розселення у агроценози промислових культур трихограми.

Суттєвим при цьому є те, що теоретичною основою використання промислових культур ентомофагів є визначальна фундаментальна закономірність, яка ґрунтується на тому, що потік енергії у трофічному ланцюгу спрямований за градієнтом його розсіювання: від автотрофів до фітотрофів і від фітофагів – до ентомофагів. При цьому, втрати енергії на кожній ланці її передачі складає 90 – 99% [17,19,30]. Найбільш важливим у цьому є те, що аналогічним шляхом орієнтований і вектор управління між компонентами екосистеми. Це означає, що пріоритет у формуванні адаптацій між рослинами та фітофагами належить фітофагам. Їх життєві стратегії повністю підпорядковані рослинам як трофічному ресурсу. Фітофаги набули адаптацій не тільки до кормових рослин, але і до абіотичних факторів. Аналогічна закономірність властива ланці «фітофаг-зоофаг». Зоофаги повинні були адаптуватись і до господарів і до кормових рослин. Можливість та доцільність адаптацій у протилежному напрямку досить сумнівна.

У нашій лабораторії розроблені технології розведення лабораторних культур ряду ентомофагів. Зокрема, запропонована оригінальна дієта для імаго проовігенних та синовігенних ентомофагів. Типовий представник проовігенної репродуктивної стратегії – самиці трихограми. Їм властивий лінійний оогенез. Це означає, що самиці, котрі відроджуються мають повністю сформований запас яєць, які вони відкладають у яйця комах-фітофагів впродовж 1 – 2 днів. Запропонована дієта на основі композиції із вуглеводів, тваринного білка та нативних або модифікованих ДНК, РНК їх аналогів та попередників. Такий режим згодовування дієти продовжує термін життя самиць трихограми, гонади якої функціонують частково у циклічному режимі. Зростає на 25 – 40 % реальна плодючість самиць.

Розроблена специфічна дієта і для синовігенних ентомофагів. Зокрема, для самиць ектопаразита габробракона *Habrobracon hebetor* Say. (Hymenoptera, Braconidae). У її складі, на вуглеводневій основі – рослинний та тваринний білок. Підібрані нектароносні рослини, пилок яких забезпечує ритмічну функцію гонад самиць. Тваринний білок – гемолімфа гусениць лускокрилих фітофагів забезпечує режим тривалого функціонування гонад у циклічному режимі, практично увесь термін їх життя. Вирощені за оригінальними технологіями ентомофаги характеризуються вираженою мотиваційною активністю. Індукується режим підвищеної рухової активності самиць, їх пошукова здатність.

Лабораторні культури ентомофагів успішно адаптуються в агроценозах та екосистемах, конкурують з природними популяціями в період пошуку, виявлення та зараження комах-господарів. Це дозволяє їм адаптуватись у складний біоценотичний процес, продукувати життєздатних нащадків і забезпечувати довготривале стримування чисельності та шкідливості фітофагів.

У такому режимі повинна функціонувати галузь масового промислового розведення комах для потреб біологічного захисту рослин від фітофагів. Фактично такі популяції комах є визначальний фактор і засіб біологічного захисту агроценозів у технологіях органічного землеробства.

У той же час, необхідно акцентувати на тому, що залишається ряд проблем як фундаментального так і прикладного характеру, котрі потребують вирішення. Зокрема, мова йде про обґрунтування концепції функціонування агроценозів, у залежності від типів агроєкосистем. Це стосується перш за усе агроценозів з інтенсивним управлінням, з середнім рівнем регуляції та з мінімальним, а також тими, які функціонують без втручання людини.

Домінантні продуценти агроценозів першого типу зазначають переважно штучного добору, четвертого – тільки природного, решта – і того і іншого. Загалом, усі вони термодинамічно відкриті системи, котрі обмінюються з усіма компонентами навколишнього середовища енергією, інформацією і речовиною. Детальне пізнання цих закономірностей, дозволить підсилювати регуляторні механізми, що дестабілізують популяції фітофагів і оптимізують режими функціонування консументів другого та інших рівнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Протрасов В.Ф., Молчанова А.В. Конференция в Рио-де-Жанейро. В кн. Экология, здоровье и природопользование. М., 1995, с. 455 – 458.
2. Национальный план действий по реализации решений конференции ООН по окружающей среде и развитию. Газета «Зеленый мир», 1993, № 19 – 22.
3. Соколов М.С., Филипчук О.Д. Повышение адаптивного потенциала доминантных продуцентов агроценоза к биотическим стрессорам. Журнал «Сельскохозяйственная биология», т.3, 1997, с. 3 – 31.
4. Захаренко В.А., Новожилов К.В., Макаров А.А и др. Научное обоснование и организация системы управления фитосанитарным состоянием агроэкосистем. М., 1995.
5. Отчет о работе Отделения защиты растений за 1992-1996 годы. М., 1996.
6. Соколов М.С. Разработка и реализация институти РАСХН экологобиотической концепции и стратегии долгосрочной агроценотической регуляции. Агрохимия, 1996, 6: 103-120.
7. Соколов М.С., Терехов В.И. Современная концепция биологической защиты растений. Агрохимия, 1995, 4: 90-98.
8. Sokolov M.S., Terechov V.I. Contemporary conception realization of biological plant protection for obtaining ecological unobjectionable products of plant protection. Proc. Symp. «Ecological problems of plant protection and contemporary agriculture». The High Tatras Stara Lesna, sept. 25-29, 1995, Slovakia. JOBS, Bratislava, 1996: 33 – 35.
9. Соколов М.С., Терехов В.И. Система мониторинга загрязнения почв агросферы. Агрохимия, 1994, 6: 86-96.
10. Кобилева Э.А., Езмоленко С.А., Шевченко Н.Ф. и др. Биологические и биорациональные средства защиты растений. В сб.: Производство экологически безопасной продукции растениеводства. Пушкино, 1995, 1: 363-400.
11. Ижевский С.С. Интродукция и применение энтомофагов. М., 1990.
12. Защита растений в условиях реформирования агропромышленного комплекса: экономика, эффективность, экологичность. Тез. докл. Всер. съезда по защите растений. СПб, 1995.
13. Чернышев В.Б. Экология насекомых. М., 1996.

14. Коваленков В.Г., Тюрина Н.М., Ширинян Ж.А. и др. Технология разведения энтомофагов. В сб.: Производство экологически безопасной продукции растениеводства. Пушкино, 1996, 2: 22 – 34.
15. Мешков Ю.И. Биологический метод борьбы с прозрачным земляным клещом на садовой землянике (в условиях Московской обл.). В сб.: Производство экологической безопасной продукции растениеводства. Пушкино, 1995, 1: 275 – 281.
16. Монастырский А.Л., Горбатовский В.В. Массовое разведение насекомых для биологической защиты растений. М., 1991.
17. Соколов М.С., Исмаилов В.Я., Тищенко З.А. Основные итоги: состояние и перспективы экологизированной защиты растений (исследования ВНИИБЗР). Агрохимия, 1994, 5: 80-89.
18. Экологически безопасные и безпестицидные технологии получения растениеводческой продукции. Мат. Всер. науч.-произв. совещ. (Краснодар, 24-26 августа 1994 года). Пушкино, 1994.
19. Дрозда В.Ф., Сагитов А.О., Загайко О.И., Копсажаров Б.К. Способ защиты овощных культур от листогрызущих совок (LEPIDOPTERA, NOCTUIDEA) Республики Казахстан № 1469, Заявл. 23.06.2015, Оpubл. 15.06.2016, Бюл. №6.
20. Дрозда В.Ф., Гойчук А.Ф.Спосіб адаптації природніх ізолятів ентомофагів для лабораторного вирощування. Патент України № 110575, Заявл. 12.05.2016, Оpubл. 10.10.2016, Бюл. № 19.
21. Дрозда В.Ф., Кочерга М.О.Спосіб визначення технологічного стандарту лабораторних культур проовігнених ентомофагів Патент України № 111488, Заявл. 12.05.2016, Оpubл. 10.11.2016, Бюл. № 21.
22. Дрозда В.Ф., Шевченко В.А, Загайко О.І Спосіб короткотермінового зберігання лабораторних культур габробракона (*Habrobracon hebetor* Say.). Патент України № 111486, Заявл. 12.05.2016, Оpubл. 10.11.2016, Бюл. № 21.
23. Дрозда В.Ф., Кочерга М.О.Спосіб захисту ягідників у технологіях органічного землеробства Патент України № 110217, Заявл. 21.04.2016, Оpubл. 26.09.2016, Бюл. № 18.
24. Дрозда В.Ф.,Саблук С.В., Саблук В.Т.Спосіб прогнозування потенційної загрози посівам кукурудзи від стеблового метелика *Ostrinia nubilalis* Hbn. Патент України № 110215, Заявл. 21.04.2016, Оpubл.26.09.2016, Бюл. № 18.
25. Дрозда В.Ф., Потопальский А.И., Вититнев И.В., Шкаруба Н.Г.Способ выращивания энтомофагов Патент Российской Федерации № 2032335, Заявл. 19.04.1989, Оpubл. 10.04.1995, Бюл. № 10.
26. Дрозда В.Ф., Кочерга М.О.Спосіб формування маточних культур лабораторних популяцій ентомофагів Патент України № 59785, Оpubл. 25.05.2011, Бюл. № 10.
27. Дрозда В.Ф., Кочерга М.О.Спосіб стабілізації параметрів життєздатності та продуктивності лабораторних культур проовігнених ентомофагів Патент України № 59613, Оpubл. 25.05.2011, Бюл. № 10.
28. Дрозда В.Ф., Шкаруба Н.Г., Вититнев И. В., Потопальский А.И.Способ выращивания полезных насекомых. Авт. свидетельство № 1505487, Оpubл.07.09.89, Бюл. № 33.
29. Дрозда В.Ф., Вититнев И.В., Потопальский А.И., Шкаруба Н.Г.Способ разведения трихограммы Авт. свидетельство № 1619453, Заявл. 21.12.87, Бюл. № 26.
30. Дрозда В.Ф.Способ разведения энтомофагов рода *Trichogramma* Авт. свидетельство № 4947457, Оpubл. 06.09.92, Бюл. № 34.

ДУБОВИЙ ШОВКОПРЯД *ANTHERAEA PERNYI* G. M. (LEPIDOPTERA, SATURNIIDAE), ЯК БІОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН З БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОЮ ХАРАКТЕРИСТИКОЮ

Було б досить легковажно рекламувати культуру дубового шовкопряда як досить доступний об'єкт досліджень, хоча досвід кафедри ентомології НУБіП України показує, що за наявності достатньої кормової бази і відкритих приміщень зі стелажми для червоводні, відгодівля декількох тисяч особин по два рази у рік є цілком вирішеною проблемою. Проте, серйозні дослідження складних проблем біології розвитку з використанням різноманітних цитогенетичних структур шовкопряда, а також сучасних біохімічних, цитохімічних і інших методів можливе лише тільки сумісно з крупними науковими школами з детально розробленою програмою. Література з шовківництва досить значна, і тут може бути вказана тільки основна [1-14]. Необхідно констатувати і те, що у останні роки цей вид впевнено поповнює свою наукову біографію фактами досить високої загальнобіологічної цінності, що надає цьому господарськи важливому об'єкту усіх атрибутів лабораторної тварини.

На відміну від свого біологічного родича – тутового шовкопряда, культуру якого людина освоїла понад 5,5 тисяч років тому, дубовий шовкопряд зі своїм 350 річним терміном доместикиції, цілком відноситься до диких видів. Дійсно, у Китаї дубовий шовкопряд розводять для промислових потреб понад 350 років. Спроби акліматизації дубового шовкопряда неодноразово робилась на протязі останніх двох століть у різних країнах західної Європи, проте без успіху. Так у чому цінність для людини цього виду?

Перш за усе, це неперевершена сировина – натуральна чесуча – для високоякісних виробів текстильної промисловості – шовкових тканин. Шовковині дубового шовкопряда притаманні надзвичайно цінні властивості. За свою міцністю вона набагато перевищує шовковину тутового шовкопряда. Від інших волокон, шовкова нитка відрізняється тониною, міцністю, еластичністю, атласністю, блиском, красою, розтяжністю, не електропровідністю, здатністю згорати без залишків, високою здатністю сприймати забарвлення. Якщо волокно шерсті має максимальну довжину 50 – 55 см, льону – 1 – 1,5 м, то шовкова тканина з якої гусениці дубового шовкопряда формують свій кокон, має довжину 500 – 1500 метрів. За міцністю на розрив шовкове волокно перевищує усі інші текстильні волокна. Крім того, вона значно краще протидіє руйнівній дії вологи, сонячних променів, хімічних реактивів. Виготовлені із неї чоловічі та жіночі костюми та плаття носяться десятки років! Шовковина дубового шовкопряда добре прядеться з бавовниковими и лляними нитками, а

також із шерстю. Чесуча використовується для військових потреб. Для крил літаків, оболонок аеростатів, дирижаблів, орудійних пакетів, електричних шнурів. Чесуча успішно використовується і для виготовлення вантажних парашутів. У хірургії – для виготовлення вимірювальних приладів, ниток для зашивання ран. Принагідно акцентувати на тому, що сучасна косметична індустрія цілком освоїла сучасні органічні технології, де в якості складових компонентів догляду за шкірою та волоссям використовують багатокомпонентні продукти саме із організму гусениць та лялечок дубового шовкопряду. Такі вироби користуються великою популярністю і користуються підвищеним попитом.

Як видно, дубовий шовкопряд розглядається як стратегічна культура, з його багатофункціональністю і практичними значеннями. Проведені нами дослідження значно розширили ресурси використання виду. Найбільш важливим із закінчених розробок є те, що вперше показана принципова можливість використовувати яйця (грену) дубового шовкопряду для розведення у них трихограми – паразита багатьох фітофагів. Показано, що на відміну від існуючих технологій, де трихограму розводять в яйцях зернової молі, млинової вогнівки, коли у одному яйці цих видів розвивається тільки одна особина трихограми, у яйцях дубового шовкопряду розвивається 60 – 150 особин паразита [16-18].

Вперше, нашими дослідженнями створено оригінальний біологічний препарат, з діючою речовиною – ентомопатогенною мікроспоридією, що паразитує на гусеницях дубового шовкопряду. Отже, вперше показана можливість використовувати культуру дубового шовкопряду для потреб захисту рослин [9]. Препарат Мікроспоридін успішно пройшов апробацію. Його використовували в інтегрованих технологіях захисту овочевих культур від лускокрилих фітофагів. Показано, що два прийоми обприскування гусениць молодших віків капустяного та ріпного біланів, капустяної молі забезпечували 79,5 -84,3 %-ну ефективність захисту білоголової капусти. Необхідно відмітити також і те, що в процесі досліджень в організмі гусениць дубового шовкопряду відкрито новий для науки вид мікроспоридії з вираженою ентомопатогенною активністю.

Впродовж десятиліть, зразу після війни, кафедра ентомології НУБіП України під керівництвом професора Миколи Синицького була єдиним науково-методичним центром, який досліджував особливості екології та біології культури дубового шовкопряду та технології масового вирощування в спеціалізованих господарствах. Такі господарства щороку заготовляли сотні кілограми коконів шовкопряду для різноманітних потреб народного господарства. Велась також племінна робота. Визначальною науковою проблемою було вирішення важливого практичного завдання, що пов'язано із виведення моновольтинної породи. Генетичні основи племінної справи цієї культури закладені Паньком Ситько, який на основі експериментальних досліджень захистив з цієї проблеми докторську дисертацію. Заслужують на увагу розробки інших співробітників з кафедри, які досліджували особливості

метаболізму гусениць шовкопряду при їх вирощуванні на різних кормових рослинах: дубі, грабі, березі та вербі.

Серед авторів необхідно відмітити дослідження виконані Н.Л. Захарченко, М.О. Лисенко, І.В. Вітітнев, М.Г. Шкаруба, М.С. Мороз, Т.Б. Аретинська, М.М. Плиска, М.Г.Руднев та М.Л. Алексєніцер. Наукова школа кафедри мала високий авторитет, де щороку стажувались провідні вчені із Московського університету та Педагогічного інституту, ряду наукових установ Білорусії та Сибіру. Великий попит на своєрідну продукцією зв'язаною з культурою дубового шовкопряда, мали лялечки. Звіроферми країни включали лялечки в кормовий раціон для звірів, що забезпечувало особливий лоск та привабливість хутра. Широкі дослідження були проведені в лісових господарствах Карпат, де вперше доцент М.М. Плиска показав доцільність та перспективність вирощування дубового шовкопряду у цьому регіоні, з розрахунку на практично необмежену кормову базу для вигодовлі гусениць шовкопряда [11]. Ми наводимо тільки основні результати досліджень які проводились за радянської доби на кафедрі ентомології.

Нажаль, в останні десятиліття з відомих причин, ці дослідження були практично згорнуті. Зараз підтримується тільки культура дубового шовкопряда у вигляді вітчизняної моновольтинної породи Поліський тасар. Значний об'єм досліджень було проведено під егідою НУБіП України, Інституту оздоровлення і відродження народів України та Інституту молекулярної біології і генетики НАН України. Була проведена ціла низка експериментів за участю професора А.І. Потопальського, де вивчали специфіку дії оригінальних авторських препаратів створених на сонові нативних та модифікованих ДНК, РНК їх аналогів та попередників шляхом передачі спадкової інформації. Ці розробки відносяться до розряду нанотехнологій і захищені масивом авторських свідоцтв ССРСР. В останні роки дослідження спрямовані на вивчення такої важливої фундаментальної закономірності як передача інформації за допомогою електромагнітних коливань та квантової генетики [22-25].

На особливу увагу заслуговує одне із самих важливих наукових пріоритетів яке зв'язане з іменем видатного українського вченого-генетика Миколи Тарнавського, який як свідчать його наукові публікації, був першовідкривачем мутагенної дії ДНК по відношенню до мухи дрозофіли [26]. Микола Тарнавський деякий час ще до війни очолював в Інституті зоології АН України проблемну лабораторію з вирощування дубового шовкопряду. Напрямки досліджень М. Тарнавського складались із аналізу генотипу дубового шовкопряду, зокрема, найбільш важливих спадкових ознак, що пов'язані зі стадіями яйця, лялечок та гусениць. Серед цих характеристик – лінійні розміри, маса, форма, забарвлення хоріона яєць, структура та форма кокона. Необхідно відмітити, що тільки 1964 р. було генетично проаналізовано біля 300 спадкових ознак тутового шовкопряду [27-30]. Микола Тарнавський також досліджував причини та характер вольтинності дубового шовкопряда і прийоми управління цим процесом. Нажаль, ці роботи не увійшли у його науковий доробок через гриф секретності. Його трагічна доля досить

характерна для багатьох дослідників тієї доби. Йому не дали можливість захистити докторську дисертацію і через постійні гоніння та переслідування він передчасно помер на 47 році життя.

Багаторічні дослідження проведені нами, дозволили встановити нову наукову закономірність, яка полягає у тому, що визначальну роль фітогормонів у формуванні програми сезонного розвитку комах. Встановлено, що існує узагальнений механізм, що переводить екологічну інформацію стосовно факторів середовища у фізіологічну, яка кодується видовим складом та концентрацією фітогормонів. Така структура забезпечує найбільш вигідну форму інформаційного контакту з середовищем. Ці закономірності були встановлені на моделі культури дубового шовкопряду [20 -22].

Зусиллями українських вчених під керівництвом професора М.М. Синицького була виведена вітчизняна моновольтинна порода дубового шовкопряду – Поліський тасар. Шовкова сировина із неї – чесуча, як ніяка забезпечує сучасні потреби текстильної промисловості. Це наше надбання. Одяг із шовку – найбільш гігієнічний, що свідчить про те, що розведення дубового шовкопряду, науковий супровід цих технологій повинен мати необхідне державне підтримання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Синицкий Н.Н. Биологические основы и опыт культуры китайского дубового шелкопряда в зоне Полесья СССР// Автореферат дисс. доктора биол. наук, Киев, 1956, 30 с.
2. Ситько П.О. Принципы и методы селекции и племенного дела в шелководстве.// Автореферат дисс. доктора биол. наук Киев, 1960, 30 с.
3. Лысенко М.А. Влияние смены корма на развитие и продуктивность дубового шелкопряда.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1952, 12 с.
4. Захарченко Н.Л. Значение окислителей для повешения устойчивости дубового шелкопряда к желтухе (Профилактика желтухи дубового шелкопряда).// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1953, 13 с.
5. Яременко И.И. Дубовый шелкопряд на Прикарпатье.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1955, 15 с.
6. Галушко А.М. Химический состав листьев бука используемого в качестве корма дубового шелкопряда в условиях Карпат.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1965, 14 с.
7. Руднев А.Г. Экология развития мновольтинной формы дубового шелкопряда Полесский Тассар в производственных условия Волынской области.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1976, 23 с.
8. Аретинская Т.Б. Физиологические особенности действия микотоксинов, применяемых при обеззараживании грены, в онтогенезе тутового шелкопряда.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1979, 20 с.
9. Четкарёва Е.М. Физиологическая реакция некоторых чешуекрылых на заражение микроспоридиями.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1976, 20 с.
10. Дрозда В.Ф. Развитие тутового шелкопряда и трихограммы при действии аэроионов.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1979, 20 с.
11. Плискин М.Н. Китайский дубовый шелкопряд в Украинских Карпатах.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Кишинев, 1982, 21с.
12. Мороз Н.С. Особенности развития шелкоотделительной железы и выделения шелка у китайского дубового шелкопряда в зависимости от кормового растения.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Кишинев, 1985, 22 с.

13. Алексеницер М.Л. Влияние химических и микробиологических консервантов корма на развитии гусениц и продуктивность дубового шелкопряда.// Автореферат дисс. канд. биол. наук, Киев, 1993, 21 с.
14. Коконы дубового шелкопряда сырые (живые) и воздушно-сухие. Технические условия РСТ УССР, 1964 – 86. ГОСПЛАН УССР – Киев.
15. Дрозда В.Ф., Воронков М.Г., Вититнев И.В., Дьяков В.М., Синицкий Н.Н., Шкаруба Н.Г. Стимулятор повышения продуктивности тутового шелкопряда Авт. свидетельство № 531523, Оpubл. 15.10.76, Бюл. № 38.
16. Дрозда В.Ф., Шкаруба Н.Г., Вититнев И.В. Способ выращивания дубового шелкопряда Авт. свидетельство СССР № 914012, Оpubл. 23.03.82, Бюл. № 11.
17. Дрозда В.Ф., Нагорная И.М., Шкаруба Н.Г., Вититнев И.В. Средство для обеззараживания грены полезных шелкопрядов Авт. свидетельство СССР № 1156280, Заявл. 22.07.83, Без публ., Бюл. № 18.
18. Дрозда В.Ф., Шкаруба Н.Г., Вититнев И.В. Стимуляторы шелконосности дубового шелкопряда. Авт. свидетельство СССР № 1326214, Оpubл. 30.07.87, Бюл. № 15.
19. Дрозда В.Ф., Шкаруба Н.Г., Вититнев И.В. Стимулятор продуктивности полезных шелкопрядов. Авт. свидетельство СССР № 1366138, Оpubл. 26.09.88, Бюл. № 6.
20. Дрозда В.Ф., Вититнев И.В., Шкаруба Н.Г. Способ выращивания дубового шелкопряда. Авт. свидетельство СССР № 1132880, Оpubл. 07.01.85, Бюл. № 1.
21. Дрозда В.Ф., Вититнев И.В., Шкаруба Н.Г. Стимуляторы повышения массы куколок и плодовитости дубового шелкопряда. Авт. свидетельство СССР № 1197618, Оpubл. 15.12.85, Бюл. № 46.
22. Дрозда В.Ф., Вититнев И.В., Потопальский А.И., Шкаруба Н.Г. Способ выращивания тутового шелкопряда. Авт. свидетельство СССР № 1619455, Оpubл. 23.05.87, Бюл. № 36.
23. Дрозда В.Ф., Шкаруба Н.Г., Вититнев И.В., Стимуляторы продуктивности дубового шелкопряда. Авт. свидетельство СССР № 1326214, Оpubл. 08.05.87, Бюл. № 37.
24. Дрозда В.Ф., Вититнев И.В., Потопальский А.И., Шкаруба Н.Г. Способ выращивания дубового шелкопряда. Авт. свидетельство СССР № 1619451, Заявл. 21.12.87, Без публ., Бюл. № 19.
25. Дрозда В.Ф., Шкаруба Н.Г., Вититнев И. В., Потопальский А.И. Способ выращивания полезных насекомых. Авт. свидетельство СССР № 1505487, Оpubл. 07.09.89, Бюл. № 33.
26. Дрозда В.Ф. Неизвестные страницы жизни и творчества Николая Тарнавского. Исследования в области шелководства// International Internet Conference of the 2nd International scientific and practical forum «Foundations of spiritual and molecular-genetic improvement of human health and environmental protection» held from October 3 till October 7, 2016 in London (UK), с.90-93.
27. Fayard J.M. Introduction to a genetic and embryological analysis of cell populations in silk glands of *bombyx mori*. *Genetica*, 1979. vol. 50,2, p. 105-110.
28. Horie Yasuhiro, Watanabe Hitoshi. Recent advances in sericulture. «Annu. Rev. Entomol. Vol. 25.» Palo Alto, Calif., 1980, 49 – 71.
29. Allegret, P. (1956). Etude des glandes sericigenes des larves de lepidopteres. Leur role dans la physiologie du developpement. These Doc. Sc. Nat. Paris, n° 3796.
30. Gillot, S. (1974). Endoduplication de la chromatine dans la glande sericigene de *Bombyx mori*. Structures nucleaires dans la glande sericigene embryonnaire. *Ann. Emb. Morph.* 7(4): 445-458.

ДЕНДРОПАРК «ПЕРЕМОГА» - ЦЕНТР КОНСОЛІДАЦІЇ ДУХОВНОГО І МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ЛЮДИНИ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ДРЕВЛЯНСЬКОГО КРАЮ

Чим довше живе людина на світі, тим більше замислюється над тим, чому прийшла в це життя, який родовід має, чому потрібна саме тут... А нашої родині пощастило народитись на історично прославленій Древлянській землі в мальовничому Поліському краї.

Добре натерпілись нащадки князя Мала, жителі древнього Іскоростеня. Та не зламними залишилися: за 9 км від нашої малої Батьківщини – села Ходаків втрачено князя Ігоря (на тому місці зараз є курган), розірвали його між берегами, не боячись страшної помсти його дружини – княгині Ольги. Вона спалила древнє місто. Та не мають в серці зла нащадки тих гордих древлян. Зараз маємо собор святої Ольги та Ольгінське братство – сильну християнську громаду, яка допомагає нужденним, в тому числі, через закордонні зв'язки з орденом святої Єлени.

Ось в такому краї, на землях давнього села Ходаки (перша писемна згадка 1570р.) в 1979р. було засновано дендропарк «Перемога» на території 38,6га на землях колективного господарства «Світанок». Засновником його був і є відомий сьогодні багатьом лікар, вчений, громадський діяч, доміант Нобелівської премії 2004р., автор понад 400 публікацій, 14 монографій, 60 винаходів, організатор Міжнародної конференції в жовтні 2016р. наукового напрямку «Молекулярно-генетичне оздоровлення людини і оточуючого середовища» А.І.Потопальським. Фундаторами парку стали тодішній голова колективного господарства «Світанок» Трокоз М.М., друзі дитинства Ходаківський В.П. та Струпинська Н.М.. Це вимріяне з дитинства дітище Анатолія Івановича

З кожного відрядження він привозив рідкісні рослини, садилися дерева і кущі, формувалися алеї, поставили пам'ятний знак.

Чому названо «Перемога»? На честь загиблого на війні батька Анатолія Івановича – Івана Даниловича, офіцера-зв'язківця, що загинув в боях за Київ та всіх односельців, що не повернулися з війни.

Новий напрям у науці – відновлення та збереження нашого довкілля здійснювався саме тут, де корені Роду Потопальських.

На території парку ростуть не лише властиві для краю Полісся дерева і кущі, а також рідкісні: катальпи, аронії, лавровишні, туї, декілька видів ялівців, різні сорти горіхів, кизил, обліпіха, ірга, магонія та ін.. Великі земельні площі відведені для вирощування лікарських рослин. Це і ехінацея «Поліська красуня», синюха «Поліська блакить», барвінок «Блакитний велетенський», головатень «Кулясте диво», сільфія Велетенська, лаконос «Поліське гроно», шавлія «Диво-марево», фацелія Самопосівна, левзея софлоровидна,

наперстянка. Добре пристосувались до умов солончакових, збіднених азотом, ґрунтів рослини сільськогосподарського призначення селекції А.І.Потопальського – жито Древлянське, пшениця Асоціативна, овес Незламний, просо Поліське піскове, чумиза фіалкова, амарант Велетень, молекулярні гібриди: квасолі і капусти – «Квагіста», бобів і квасолі – квасоля банановидна, огірка і кабачків «Мультиформ», калини і винограду «Калина садова солодка», аличі і абрикосу Аликос, кизилу і барбарису Кизирис, помідори солестійкі, гарбуза і кавуна «Кавбуз» - найбільша в світі ягода.

У трьох штучних водоймах розводили рибу для контролю за накопиченням радіонуклідів.

З роками збільшувалась колекція рослин і ширилось коло однодумців. дендропарк «Перемога» вже не лише земельні площі і рослини. Завданням парку і людей, що зв'язані з його існуванням стало поширення рослин і інформації про їх використання серед населення для оздоровлення. Адже це III зона Чорнобильської катастрофи.

Для більш результативної роботи земляки створили Громаду однодумців, що складалась із сімейних осередків жителів с.Ходаки, с.Купеч, с.Ушомир, с.Грозине, селища Мирне, м.Коростень. в цих осередках вирощували цінні рослини селекції А.І. Потопальського, лікарські рослини, пропагували для спільного впровадження комплексні методи молекулярного оздоровлення людей, тварин та навколишнього середовища. Таким чином, стало можливим прослідкувати на яких ґрунтах краще почуваються ті чи інші рослини.

Та не все було в позитиві. В 90ті року 20ст. припинилось фінансування співробітників Дендропарку з академічного бюджету. Наодинці з великими угіддями залишились самі члени Родини.

А в 1994р., після смерті мами, почався справжній вандалізм: викопували рідкісні рослини, рубали дерева, на території почали випасати худобу, навіть воду з водойм викачали, виловивши рибу, призначену для аналізів. Тоді старша сестра М.І. Потопальська перебралась до Ходаків, в стареньку батьківську хату і стала і за директора, і за охоронця, і за заготівельника лікарської сировини. Вона стала справжньою Берегинею Дендропарку. Марія Іванівна започаткувала співпрацю з дирекціями шкіл с.Ходаки, с.Грозине, с.Каленське, з адміністрацією району і місцевими ЗМІ. Марія Іванівна, будучи педагогом-філологом, так зріднилась із рослинами, що вже вивчала їх лікувальні якості і надавала консультативну допомогу по використанню. В 2000р. до неї долучився син покійної сестри Юрій і став добрим помічником.

Збільшувалось коло однодумців. Особливо відчутно стало це після пожежі в серпні 2015 р. Територія парку загорілась одночасно з усіх боків. Всі зусилля 35-річної праці зійшли нанівець, цінні колекції рідкісних рослин було знищено. Залишились обгорілими лише старі дерева.

Ось тоді і прийшли на допомогу небайдужі: підприємець Фещенко В.П., краєзнавець Лукашенко В.В., директор щебеневого заводу Савінський П.З., заступник директора гранітного кар'єру Трокоз М.М., члени Коростенського відділення землярства на чолі з Петровичем В.С., депутат обласної Ради

Нагорняк В.В, Орешонкова М.М., Метюк О.Є., редактор місцевої газети «Вечірній Коростень», природоохоронець Самчук М.Г., учні місцевої школи, колишні хворі А.І. Потопальського. Наслідки пожежі допомагали ліквідовувати члени нашої сім'ї, члени громади, односельці. Очищувалась територія, насаджувались.

А в жовтні 2014 р. Дендропарк «Перемога» відзначав своє 35-річчя. Це було справжнє дійство. Захід проведено засновником і колективом ІОВНУ, працівниками Інституту молекулярної біології і генетики Академії наук України, Коростенським відділенням Земляцтва, активістами громади за участю Владики Коростенського і Овруцького Віссаріона, представників адміністрації міста, Коростенського району, редакторів місцевих газет, редактором журналу «Педагогіка Толерантності», депутатів обласної ради Нагорняка В.В. та Верховної ради Арешонкова В.Ю., голови Всеукраїнської економічної ліги Тимочко Т.В. та багато гостей.

Для кращої можливості пропаганди методів та шляхів використання лікарських рослин та препаратів з них для само оздоровлення друкували рекламні статті в місцевих газетах «Вечірній Коростень», «Древлянський Край», «Нова Доба», «Іскоростень», «Україна Молода», «Житомирщина».

Розповсюджували насіння рослин поштою та за допомогою об'яв в місцевій пресі.

В аптеках м. Коростень реалізовувались оздоровчо-профілактичні фіто чаї доктора Потопальського, виготовлені ЗАТ «Ліктрави» в м. Житомир з дарунком неба – чистотілом. В цих же аптеках розміщували рекламні буклети для широкого ознайомлення населення з цією продукцією.

Проводили екскурсії учнів шкіл с. Ходаки, с. Грозине та с. Каленське по території дендропарку «Перемога» з метою ознайомлення з лікарськими рослинами, їх вирощуванням, використанням та залученням їх до заготівлі лікарської сировини.

З нагоди 2000річчя хрещення Русі на міжрайонній конференції мною було прочитано лекцію на тему «Релігія і медицина на рубежі другого тисячоліття». Приймала участь в Міжнародному форумі «Основи молекулярно-генетичного оздоровлення людини і довкілля» 2005р. та Міжнародній конференції в 2016р. «Молекулярно-генетичне оздоровлення людини і оточуючого середовища».

Надавали посильну допомогу продукцією, вирощеною в дендропарку «Перемога» і препаратами з неї хоспису св.Єлени в м. Коростень.

В 2016р брали участь в (конкурсі) святі Дерунів в М.Коростень з метою пропаганди вирощування і використання лікарських рослин, препаратів і харчових продуктів з них.

В школі с.Ходаки та в Коростенському відділенні Земляцтва в Києві створено куточки з рекламними стендами, що дають можливість широкому загалу знайомитись з діяльністю та досягненнями засновника і Директора ІОВНУ А.І.Потопальського.

Така наша просвітницька діяльність.

На території дендропарку «Перемога» та в обійсті членів осередку Дідківських розміщено пасіки. Членом осередку Олександром Гренадьоровим і Андрієм Полевим побудовано будиночки на вуликах для апітерапії. В зв'язку з цим в широкому асортименті вирощуються рослини-медоноси, а біля пасіки створено «килим пасічника», де почергово квітнуть рослини з ранньої весни до пізньої осені.

На базі дендропарку в с. Ходаки створено селекційний центр рослин, вирощених на солончакових, збіднених азотом ґрунтах з введенням їх в господарське використання.

В даний період активізувалась робота осередків. В них вирощують цінні рослини селекції Анатолія Івановича, лікарські і рідкісні рослини, пропагуються для спільного провадження комплексні методи молекулярного оздоровлення людей та навколишнього середовища.

Берегиня Дендропарку М.І. Потопальська дуже цінує книгу відгуків відвідувачів і гостей. Там щоразу більшає записів-вражень. Парк відвідала делегація французів у 2016р., а 31.05.2017, тобто незабаром будемо зустрічати японських журналістів, які цікавляться районами, враженими Чорнобильським лихом і нетрадиційними методами оздоровлення.

Сьогодні парк поповнився новими рослинами. Їх присилають небайдужі з різних куточків України. Анатолій Іванович знову в пошуку. Кожний приїзд – це цілий мікроавтобус різних екзотів, квітів. На допомогу приходять знову ж небайдужі.

Адміністрації міста Коростень і району провели цієї весни дві толоки для очищення території від пошкоджених пожежею дерев і посадки рослин. Щира всім вдячність.

Віriamo в перспективу добра і успішного розквіту – адже митрополит Віссаріон благословив на будівництво каплички на нашій території. Мріємо про родинно-етнічний музей. Віriamo в Божу допомогу і кращі часи для наших людей – бо ми того варті!

ЛІТЕРАТУРА

1. Євген Колодійчук Ходаківський дендропарк або перлина в незавершеній оправі. В кн.: Де рак лікують –Київ: «ДІА» - 2010.
2. «Національний дендропарк України імені Анатолія Івановича Потопальського» // журнал «Педагогіка толерантності» -№3-4. - 2014. – С. 132-143.
3. Віктор Васильчук «Дендропарку «Перемога» – 35 років» // журнал «Педагогіка толерантності» - №3-4. - 2014. – С. 129-131
4. «Дендропарк, закладений на честь Перемоги» // Журнал «Слова жінки» - №6. - 2014.

ЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ ГРОМАДСЬКОГО РУХУ В ОЗДОРОВЛЕННІ ЛЮДИНИ І ДОВКІЛЛЯ

За 25 років до мого народження, 19 жовтня 1959 року, А.І. Потопальським був створений протипухлинний препарат нового класу і нової епохи – **АМІТОЗИН**, що справляє протівірусну та імунорегулюючу дію. Проте спільним є не тільки дата мого дня народження, а і бажання максимально допомогти людям, які хворіють на рак. Коли мені виповнилось 8 років, моя тітка Л. Борис з Івано-Франківська захворіла на Лімфогранулематоз (IV стадія), і дитиною мені випало спостерігати, як рідні разом з А.І. Потопальським допомагали боротись молодій жінці, якій було лише 28 років, із цією недугою. Але це залишилось тільки у спогадах, оскільки після тривалого застосування ліків за порадою лікаря, вона подолала хворобу, нині жива-здора і дякує Богу, що послав їй Анатолія Івановича і дав можливість «народитися вдруге». З того часу про розробки вченого активно розповідалось на Івано-Франківщині. Минав час, і так сталося, що 5 лютого 2009 року я була присутня на громадських слуханнях щодо стану реалізації наукових розробок лікаря-новатора і науковця Анатолія Потопальського. Свідчення лікарів, виступи людей, які подолали онкологічні захворювання – як підтвердження ефективності ліків А.І. Потопальського, спонукали до активної діяльності, і я з радістю стала одноступенем Братської оздоровчої громади України – БОГУ «Радість». Будучи аспірантом кафедри кримінального права та процесу Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника в м. Івано-Франківську, я активно ознайомлювала працівників інституту та студентів з розробками А.І. Потопальського, – велика кількість людей в розпачі звертались по допомогу до лікаря і отримували надію на життя, про що свідчать численні відгуки у журналі «Педагогіка толерантності» [1].

Після закінчення аспірантури у 2010 році, працюючи старшим викладачем кафедри кримінального права, процесу і криміналістики в Прикарпатському юридичному інституті Національного університету «Одеська юридична академія», я вела активну громадську роботу щодо духовного оздоровлення людини і довкілля. Зацікавлення у студентської аудиторії викликало те, що А.І. Потопальський наголошує на чудодійному впливі молитви на організм людини і великому значенні духовного оздоровлення. Зокрема, свої рекомендації щодо комплексного лікування та профілактики злоякісних і доброякісних пухлин, вірусних й імуніагресивних захворювань А.І. Потопальський поділяє на: розділ I «*Духовне оздоровлення*» та розділ II «*Фізичне оздоровлення*» [5].

Зацікавлення духовною стороною лікування ще й виникало тому, що на теренах Західної України є багато святинь Матері Божої та Ісуса Христа, які відомі в Україні і за її межами. Гошівський монастир – греко-католицький монастир Св. Василя Великого у селі Гошеві Долинського району на Івано-Франківщині. Вважається однією із найвеличніших релігійних та історико-архітектурних святинь. Його щорічно відвідує кілька мільйонів прочан з різних країн Європи. У 2009 році Папа Римський Бенедикт XVI благословив і освятив золоті корони для Гошівської чудотворної ікони Божої Матері. Апостольська столиця надала Гошівському монастирю декрет про оголошення його Базилікою і прилучення до великих Марійних відпустових місць католицької церкви. На Успення Пресвятої Богородиці, 28 серпня, на Ясній Горі відбулося коронування ікони Богородиці. Уже майже три століття тисячі паломників моляться біля ікони Матері Божої з думкою про зцілення власної душі й тіла, з проханням заступництва Богородиці для своєї родини, з надією та вірою [2].

Для християн усього світу Зарваниця добре відома чудотворною іконою і цілющим джерелом. За легендою, тут являлася Божа Матір. На цьому місці споруджено Зарваницький духовний центр – комплекс церковних споруд, серед яких собор Зарваницької Матері Божої, що належать до української греко-католицької церкви [3].

Місто Борислав Львівської області – один із паломницьких центрів, а з благословення патріарха Любомира Гузара храм Св. Анни проголошено церквою-лічницею, де зцілюють ***рак, екзему, гіпертонію, психічні недуги.*** Кажуть, мощі допомагають від відьомства та хвороб. А нетлінні останки святого Боніфатія зцілюють від ***алкоголізму.*** Таких офіційно зафіксованих зцілень у бориславському храмі – понад сто. Свідчення про це зберігаються у спеціальній книзі, у якій люди залишають свої виписки від лікарів із попередніми діагнозами. Нині в бориславській церкві Св. Анни є більше 500 мощей [7].

Все зазначене вище свідчить про те, що духовність відіграє важливу роль у житті людини, а рекомендації Потопальського не втрачають своєї актуальності, хоча його розпитування про сповідь, святі тайни, шлюб і молитву часто викликають здивування. Мабуть, унікальність вченого полягає в тому, що він не продав себе і свої розробки за великі гроші американцям, а гідно служить українському народу і рятує життя хворих. Анатолій Іванович, не зважаючи на похилий вік (78 років), дуже діяльна людина, він розуміє, що українську націю намагаються знищити, насамперед це пов'язано з неможливістю реалізації його ліків. Добре, що вченого підтримують однодумці.

З 2013 року я працюю у Національній академії прокуратури України в м. Києві, в якій здійснюють спеціальну підготовку та підвищення кваліфікації прокурорів, і веду активну інформаційну роботу серед працівників Академії.

Слід зазначити, що з січня 2016 року про вченого дізнались прокурори відділів нагляду за додержанням законів органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю, регіональних прокуратур; прокурори відділів нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних

провадженнях регіональних прокуратур; керівники слідчих підрозділів та процесуального керівництва у кримінальних провадженнях регіональних прокуратур; керівники підрозділів підтримання державного обвинувачення в суді регіональних прокуратур; керівники місцевих прокуратур, їх перші заступники та заступники; керівники підрозділів організаційного забезпечення (організаційно-контрольних підрозділів) регіональних прокуратур; начальники відділів документального забезпечення регіональних прокуратур та державні службовці місцевих прокуратур. Загалом кількість поінформованих осіб становить **904 особи**. І це тільки за останні 6 місяців, тоді як за три роки ця кількість становить **понад 4 тисячі** прокурорсько-слідчих працівників.

Зазвичай мої розповіді викликали здивування – серед великого загалу працівників правоохоронних органів тільки деякі чули про А.І. Потопальського.

У зв'язку із вступом в дію 1 травня 2016 року Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 № 889-VIII та реформуванням органів прокуратури України, формуються нові вимоги до професійних та особистісних якостей державних службовців органів прокуратури, рівня їх професіоналізму.

Підвищення кваліфікації державних службовців органів прокуратури здійснюється відповідно до календарних планів підвищення кваліфікації прокурорів у Національній академії прокуратури України та планів набору слухачів для підвищення кваліфікації у Національній академії прокуратури України підписаних Начальником Департаменту кадрової роботи та державної служби Генеральної прокуратури України, затверджених Першим заступником Генерального прокурора України.

Відповідно до вказаних нормативних актів в Академії підвищують кваліфікацію державні службовці місцевих прокуратур, регіональних прокуратур та Генеральної прокуратури України.

Відповідно до календарного плану підвищення кваліфікації, плану набору слухачів до Національної академії прокуратури України у 2016 році, в Академії здійснено підвищення кваліфікації державних службовців органів прокуратури (травень – червень – 76 слухачів – керівників відділів документального забезпечення регіональних прокуратур (26 слухачів) та державних службовців місцевих прокуратур (50 слухачів)). Із вересня до грудня 2016 року в Академії підвищено кваліфікацію державних службовців органів прокуратури у кількості 256 слухачів (3 потоки по 50 слухачів – державні службовці місцевих прокуратур та 2 потоки по 53 слухачів – державні службовці регіональних прокуратур та Генеральної прокуратури України). Загалом за 2016 рік підвищили кваліфікацію **332** державних службовців органів прокуратури.

Всі категорії слухачів були ознайомлені з розробками Потопальського А.І. і п'ятеро з них приєднались до Громадської діяльності однодумців Братської оздоровчої громади України – БОГУ «Радість» з метою надання громадянам інформації про засоби і технології молекулярного оздоровлення людини і довкілля. Зокрема, однодумцями А.І. Потопальського стали люди з Вінницької, Хмельницької, Львівської, Івано-Франківської та Сумської областей.

Також про розробки А.І. Потопальського на Прикарпатті люди дізнаються від священників Івано-Франківської Архiepархії УГКЦ, зокрема: **о. Михайла Луціва** з с. Вільхівка Рожнятівського р-ну та **о. Володимира Лося** з м.Івано-Франківська, який отримав від єпископа дозвіл на здійснення особливого служіння **«екзорцизму»**. Люди приходять на молитви на оздоровлення, а отці діляться з ними інформацією про методику лікування А.І. Потопальського, адже всім нам відомо, що Бог приходить до нас через інших людей, щоб нам допомогти.

У 2016 за сприяння **Global International Scientific Analytical Project** <http://gisap.eu/ru/node/87743> було проведено Міжнародну інтернет-конференцію II-го міжнародного науково-практичного форуму **«Основи духовного і молекулярно-генетичного оздоровлення людини і збереження довкілля»** (3 - 7 жовтня 2016 р.).

За результатами конференції опублікована колективна монографія: **«Foundations of spiritual and molecular-genetic improvement of human health and environmental protection»**: Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the International Internet Conference of the II International Scientific and Practical Forum (London, October 3 - October 7, 2016)/International Academy of Science and Higher Education; Organizers: All-Ukrainian Academic Union (Ukraine), the National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of molecular biology and genetics of the NAS of Ukraine, Institute of Health Promotion and Rebirth of People of Ukraine, A. Potopalsky Charity Fund **«Healer given by Heaven»**. – London: IASHE, 2016. - 116 p. З науковими працями можна ознайомитись: <http://files.gisap.eu/sites/files/digest/tarnavski.pdf>.

Мною підготовлені та опубліковані тези наукових повідомлень. У розділі **«Preparations of nucleic acids, their fundamental and practical value»**- Радухивская Л.Л. Уникальные биотехнологии и препараты А.И. Потопальского в сетях отечественной науки, а в напрямі **«Social movement for improvement of human health and environmental protection»**- Радухивская Л.Л. Значение и роль общественного движения в оздоровлении человека и сохранении окружающей среды. Окремо взято участь у обговоренні матеріалів конференції інших учасників.

Численні відгуки людей з України, а також Швейцарії, Іспанії, Естонії, що взяли участь в обговоренні матеріалів конференції, свідчить про те, що суспільство знає про талановитого вченого **А.І. Потопальського**, однак стурбоване тим, чому помирають їхні рідні, друзі, колеги, а найгірше, що помирають дітки, адже це наше майбутнє, в той час, якщо є препарат **АМІТОЗИН** [4], який міг би врятувати не одне життя.

Кожної години від раку грудей в Україні помирає одна жінка. Це означає – щороку 9.000 жінок. А за 25 років незалежності – це понад 230 тисяч жінок. Тобто за ці роки хвороба забрала у нас населення середнього обласного центру. Це як ще одна неоголошена війна, у якій поки що виграє хвороба. І головна причина високої смертності – пізні звернення до лікарів.

За даними Національного канцер-реєстру наразі на обліку в онкологічних установах перебуває 134,5 тис. жінок з раком грудей. За період 1976-2014 роки грубі показники захворюваності на рак грудей в Україні виросли в 2,5 рази – від 28,1 до 70,0 на 100 тис. населення. Фахівці прогнозують, що до 2020 року рівень захворюваності на рак грудей зросте ще на 10 відсотків, тобто, абсолютне число тих, хто захворіє, перевищить 14 з половиною тисяч [6].

Коли читаєш статистичні дані на сайті Міністерства охорони здоров'я України, як вільно прогнозують «що до 2020 року рівень захворюваності на рак грудей зросте ще на 10 відсотків, тобто, абсолютне число тих, хто захворіє, перевищить 14 з половиною тисяч». Але коли усвідомлюєш цю проблему, то радіти немає чому, адже – це матері майбутніх дітей, це для когось дорогої мами і бабусі.

Я закликаю всіх не байдужих людей ставати одностудцями Благодійного фонду А. Потопальського «Небодарний цілитель». Основним завданням Фонду є сприяння розвитку охорони здоров'я, освіти, материнства та дитинства, розвитку природоохоронної справи, відродженню духовності населення, пропагування здорового способу життя, участі у наданні медичної допомоги населенню та надання допомоги особам, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують соціальної підтримки та піклування.

Особливим завданням фонду є надання матеріальної допомоги для реалізації розробленого А. Потопальським нового наукового напрямку оздоровлення людини і довкілля, а також прискореного виробництва нових протипухлинних, протівірусних і імуномодуючих препаратів амітозину, ізатізону і їх аналогів.

І в один день Бог проявить свою могутність і українська нація отримає ліки А. І. Потопальського у боротьбі з найстрашнішою хворобою сьогодення – раком, але для цього необхідно мобілізуватись, адже використання вітчизняних недорогих препаратів на власній сировині дасть змогу їх придбання всім верствам населення не залежно від їх матеріального стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Педагогіка толерантності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.http://pedtolerant.com/](http://pedtolerant.com/)

2. Гошівський монастир [Електронний ресурс] Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BE%D1%88%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%80

3. Зарваниця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%80%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F_\(%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%80%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F_(%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD))

4. Протипухлинний, імуномодуючий і антивірусний препарат «АМІТОЗИН» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.potopalsky.kiev.ua/ua/amitozyn.html>

5. Рекомендації доктора А.І. Потопальського для комплексного оздоровлення, лікування та профілактики злоякісних і доброякісних пухлин, вірусних і імуноагресивних

захворювань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.potopalsky.kiev.ua/en/rekomend.html>

6. У Всеукраїнський день боротьби з раком грудей доктор Уляна Супрун закликала українок відвідати мамолога [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20161021_b.html

7. Церква Святої Анни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://boryslav.at.ua/>.

УДК 502:323.11-047.22(477)

ЛПСЬКИЙ Петро Юзефович,
*кандидат біологічних наук,
професор Міжнародної Кадрової Академії,
академік громадської Еколого-медичної академії*

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ – ШЛЯХ ДО ЕКОЛОГО- БЕЗПЕЧНОГО (НООСФЕРНОГО) РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Вищі духовні потреби людини та цінності вивчалися багатьма вченими: психологами, філософами, етиками, соціологами та багатьма іншими представниками наукового світу. Хочу звернути увагу на осмислення цього питання доктором геолого-мінералогічних наук, професором, академіком багатьох академій, моїм першим учителем екології Георгієм Білявським, викладеним у спільному «монографічному підручнику», призначеному для підготовки державних службовців і вищих керівників з питань екологічної політики і екобезпечного розвитку [2]. Освоєння людиною цих вищих духовних цінностей дасть можливість продовжити шлях людської цивілізації на нашій голубій і зеленій Планеті, яка стає все більше коричневою від швидкого опустелювання з вини людини як виду. В цілісному системному уявленні Білявського-Шевчука про вищі духовні потреби людини можна побачити потужне продовження роботи великого мрійника, засновника і першого керівника українських академіків Володимира Вернадського. В переліку цінностей ноосферного світогляду та в новій екологічній філософії акценти розставлені такими пріоритетами, які можуть дозволити людству в цілому як планетарній спільноті вижити в ХХІ столітті. Ці вчені, безперечно патріоти України, які бачать трохи далі, ніж нинішні політики та державотворці, розробили концепції національної безпеки під керівництвом Євгена Марчука, концепцію екологічної освіти (трохи раніше, ніж Володимир Литвин представив Національну доктрину розвитку освіти), екологічного управління, як нової системи соціального управління, де органічно переплітається всі підсистеми соціального управління (державного управління, корпоративного, місцевого управління та самоврядування, громадського управління та спеціального екологічного управління: управління екологічною безпекою, басейнове управління, управління відновленням екосистемної мережі тощо) [2]. В недавній бесіді з академіком Білявським він скромно мені сказав, що те, що було розроблено для старту України в 2002 р. (після Всесвітнього саміту зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі, де доповідачу від України – президенту України було трохи соромно за те, що наша країна опинилася серед груп

небагатьох країн, які не виконали рішення-зобов'язання саміту «Планета Земля», який увійшов в історію людства як РІО-92) в нинішніх реаліях вже дуже застаріло. Георгій Олексійович виклав ідеї доопрацювання Концепції екологічної освіти, з якими готов разом з командою вчених-екологів вийти до зацікавленого керівника-державника, який би по-справжньому опікувався розвитком найважливіших цінностей Українського народу з точки зору національних інтересів та національної безпеки, як безпеки життєдіяльності всіх громадян України, а не когорти вибраних. Це пріоритет духовних цінностей, цінностей інтелектуального розвитку, науки і освіти, щоб задіяти національну інноваційну систему як потужний механізм саморозвитку та ноосферогенезу. В трохи давнішій бесіді з професором Василем Шевчуком, я узнав, що від 2002 р. Україна нині відкинута на 28 років назад і це підтверджується спільною роботою великої групи українських вчених, які свою працю вважають інтелектуальною інвестицією в розвиток майбутньої України [8].

Що робити? Свої роздуми я хочу присвятити українським вченим-патріотам, які, кожен на своєму місці (мислити глобально, а діяти локально!) вносять посильний вклад в розвиток майбутнього нашої країни. Слід відмітити, що вчені зі своїми завданнями справляються навіть в таких нелегких умовах, коли інтелект нації, освіта і наука, інноваційний розвиток не є пріоритетами державної політики. Не справляються саме привладні «державотворці» та горе-політики. Розруха в головах людей і є однією із причин розрухи в Україні. Є ще причина – керівники держави не мають і не реалізують стратегії національних інтересів та стратегії національної безпеки, стратегії збалансованого, екобезпечного розвитку, а реалізують нав'язані тактичні завдання інших народів і держав, кинувши в жертву, потоптавши гідність великого українського народу, колиски правеликої слов'янської цивілізації. Тактичні зусилля ніколи не можуть компенсувати стратегічних прорахунків.

Метою цього виступу на Міжнародному круглому столі «Розвиток вищих духовних потреб особистості в контексті формування здорового способу життя» є виклад фрагменту власної гіпотези-концепції стосовно виходу України з системної кризи шляхом формування нової системи освіти і науки, освіти і науки для екобезпечного розвитку та формування цінностей здорового способу життя та системи нових суспільних відносин. Це «концентрована витяжка» з власних опублікованих у відкритому друці наукових праць та праць тих вчених, які розробляли проекти економічної, соціальної, гуманітарної, освітянської стратегії України. Стратегії інноваційного і сталого розвитку, стратегії нової системи освіти та охорони здоров'я. Мені відомо, що в Національному університеті біоресурсів і природокористування працює досить потужна команда, яка займається розробкою стратегії управління агросферою та стратегії освіти для майбутнього розвитку України. Хочу подякувати їм за архіваживу працю та за організацію даного круглого столу.

Почну з короткого викладу власної концепції збереження здоров'я та протидії депопуляції народонаселення шляхом впровадження системи еколого-

валеологічної освіти для переходу України на засади екобезпечного (сталого, стійкого, збалансованого, ноосферного) розвитку, яка народилася в процесі багаторічних досліджень автора [3-6]. Одне із визначень сталого розвитку (СР, ми використовуємо словосполучення «сталий розвиток», яке справедливо критикується, але яке увійшло в законодавчу базу країни, в концепції національної безпеки, в документи НАН України та в науковий вжиток. Сталося щось подібне, як з часто вживаним словосполученням «дорожня карта», хоча там нема дороги і нема карти) стверджує, що це такий соціально-економічний розвиток, який здійснюється без руйнування довкілля, при якому реалізовується справедливий розподіл природних благ як в межах одного покоління так і між поколіннями і при цьому діти в своїй самореалізації більш щасливі, ніж їхні батьки (Леонід Мельник). Перехід України до СР – це здійснення надскладного комплексу взаємоузгоджених управлінських, економічних, соціальних, екологічних заходів, спрямованих на **зміну системи суспільних відносин** на засадах довіри, партнерства, солідарності, консенсусу, етичних цінностей, якісного життєвого середовища, національних джерел духовності. Розумної альтернативи СР немає [6]. Україна одна із небагатьох країн світу, керівництво якої не реалізовує на державному рівні Національної стратегії СР. Несформульованість національної ідеї, відсутність стратегії, мудрої державотворчої еліти призвели до того, що в суспільстві стали домінувати стихійні процеси, які дозволили несправедливий перерозподіл національного «пирога», допустили безмежну нерівність в розподілі природних благ та національного багатства, наслідком чого постали: масова злиденність (люмпенізація, пауперизація) при когорті олігархату, висока соціальна напруженість, неконсолідованість і нестабільність українського суспільства, системна криза, війна... Найпершим, що потрібно зробити для переходу на засади СР, виходячи з нинішніх реалій, це допомогти народу вижити і зберегти здоров'я - найважливішу цінність. Нинішня система охорони здоров'я з її перманентним реформуванням та залишковим принципом фінансування не зможе забезпечити належний рівень здоров'я народу: лікарі зацікавлені в постійному лікуванні, а не в тому, щоб люди були здоровими. Про побудову профілактичної медицини в наших нинішніх реаліях говорити не приходиться. Тому головною рушійною силою стають валеологи, завданням яких є навчити людей зберігати та зміцнювати своє здоров'я, формувати довголіття без дорогої, імпоротної фармакохімії. Тобто, необхідно якнайшвидше сформувати **валеологічну компетентність** (ВК) не лише молоді, а всього населення. ВК ми розуміємо як комплекс основоположних знань про індивідуальне здоров'я, практичних навиків застосування цих знань, умінь створити персоніфіковану програму управління здоров'ям та біологічним віком, ціннісно-мотиваційний комплекс та основи духовності для формування здорового соціально-психологічного клімату кожною особистістю навколо себе. Оскільки індивідуальне здоров'я кожної людини залежить не лише від здорового способу життя, а й від екологічно здорового довкілля, то необхідно сформувати в населення екологічну свідомість (ЕС), тобто усвідомлення нерозривної єдності

людини і природи, та дати мотивацію кожній людині до раціонального природокористування, зменшення навантаження на природу в процесі задоволення зростаючих потреб [2, 8]. Потрібні стійкі психологічні установки на ресурсозбереження, енергоефективність, маловідходність. Крім іншого, треба здійснити **перехід від антропоцентричної до екоцентричної екологічної свідомості** [1]. Здійснюючи екологізацію суспільної свідомості ми одночасно будемо формувати екологічну економіку [7, 9]. Крім цього нам потрібна система заходів з природовідтворення, тобто відновлення вже зруйнованого довкілля. Для цього впроваджується нова парадигма соціального управління [2]. Екологічна свідомість людей виступить рушійним фактором формування екологічної культури суспільства. В ХХІ ст. розуміння культури певним чином пов'язувалося з масштабами природоперетворюючої діяльності (ППД) людини: чим більші масштаби ППД, тим вищим у ХХ столітті вважався рівень суспільної культури. Ми пропонуємо **нове розуміння сутності культури**, зокрема, екологічної культури суспільства (ЕКС): чим менша природоперетворююча діяльність суспільства, тим вищий рівень екологічної культури суспільства. Тому, що перетворення природи здійснюється в цілому переважно не в сторону її покращення, а в сторону її руйнування. Нам потрібно навчитися жити (здійснювати суспільну життєдіяльність) в межах сонячної енергії, використовуючи відновлювані природні ресурси. Треба знайти суспільно-державні важелі стримування певної субпопуляції людей (олігархів) від гіперспоживання та руйнування довкілля. Для формування ноосферної свідомості (яка включає крім іншого ВК, ЕСО, ЕКС та високий рівень духовності громадян) необхідна розробка та реалізація інноваційних соціальних та педагогічних технологій, тобто цілеспрямована та планомірна робота комплексу психолого-педагогічних наук, соціологів і філософів, мотивованих як державою так і громадянським суспільством.

План дій. Перше. Потрібно знайти такого керівника для опікування інноваційним розвитком суспільства, наукою і освітою, який стоїть не на позиціях ринкового фундаменталізму (все треба приватизувати, а невидима рука ринку вирішить всі проблеми українського суспільства), а прихильника оптимального поєднання державного регулювання та ринкових сил задля інноваційного прориву України і переходу на засади екобезпечного розвитку. Нова Україна має бути такою країною, де здійснюється справедливий розподіл суспільних та природних благ (в межах можливостей природи, це – екологічний імператив і забезпечення екологічної безпеки, це недопущення «мутаційного» самознищення генофонду Українського народу) з просуванням вічних національних інтересів українського народу та забезпеченням національної безпеки як системи забезпечення безпеки життєдіяльності всіх громадян України (та і людей без громадянства, які живуть на нашій землі). Треба перейти від інерції формування поняття «вічних ворогів» і «вічних любих друзів» українського народу до формування світогляду вічних національних інтересів і цінностей Українського народу. Ця дефініція, яку ми виклали найбільше підходить під поняття екологічного соціалізму, концепції якого

втілюють найбільш успішні країни (Богдшан Гаврилишин, член Римського клубу, радник багатьох президентів і прем'єрів країн світу): Швеція, Норвегія, Фінляндія, Австрія, Німеччина і Польща досить стрімко наближається до цієї групи країн. Керівник освітньо-наукового відомства України має досить добре вивчити досвід успішних країн, щоб з допомогою розвитку освіти, науки та інновацій формувати стратегічні ресурси для цілей екобезпечного розвитку і реалізації національних інтересів України. Завдання інтелігенції та всього громадянського суспільства в цьому процесі: створити потужне лоббі для того, щоб незалежно від зміни політичних та інших змін (Україна в системі нестійкої рівноваги, наче олівець поставлений на столі, який при найменшому похитуванні може впасти в трудно передбачуваному напрямку) цей міністр-інтелектуал міг працювати хоча б на середню перспективу (мінімум 8 років), щоб здійснити реформування освіти на принципах міжнародної концепції освіти для сталого розвитку.

Друге. Завданням інтелігенції, інтелекту нації, рушійною силою суспільного розвитку в інформаційному суспільстві є швидка розробка цілісної концепції валеологічної освіти для допомоги народу вижити в цей нелегкий час. В цю роботу потрібно включитися всім, хто вважає себе інтелігентом і патріотом. Микита Мойсеев, академік-глобаліст, один з найталановитіших учнів академіка Вернадського, писав, що інтелігентом слід вважати не людей, які мають дипломи і атестати, а людей, які після роботи збираються групами (не грають у доміно чи карти), а небайдуже дискутують про майбутнє держави і країни. Якщо в країні є достатня критична маса такої інтелігенції, країна має майбутнє. Потрібно формувати освітньо-просвітницькі групи, громадські організації, просвітницькі на аналітичні інтелектуальні центри (фабрики думки) і безплатно, на гроші самих небайдужих громадян (бо держава на це грошей не знайде) та проводити освітньо-просвітницьку діяльність в самих глибинках українських регіонів, а не лише у великих містах і селищах. Сприяти роботі практичних валеологів, для яких пріоритет – не бізнес заради бізнесу, а інтелектуальна просвітницька діяльність. Відбирати та навчати тих, кому приносить радість не брати, а давати. Хто, випереджуючи свій час в суспільстві формує високу духовність власною поведінкою, для кого власна совість є мірилом цінності людини. Хто підсвідомо і свідомо утримується від гіперспоживання (по російське, потреблятства), розуміючи, що гіперспоживання руйнує здоров'я як тілесне, так і духовне. Ці просвітницькі групи мають виконувати три найважливіші суперзавдання України задля переходу на засади екобезпечного розвитку: формувати уявлення про суспільство соціальної справедливості, про екологізацію економіки та всієї суспільної життєдіяльності та про екологізацію суспільної свідомості.

Висновок. Отже, формування системи еколого-валеологічної освіти (в широкому сенсі слова) та її задіяння задля допомоги виживання українського народу, формування нової системи цінностей та базованої на їх основі системи суспільних відносин, на нашу думку, є тою ланкою, взявшись дружно за яку, можна витягти і розв'язати весь ланцюг наших проблем і почати будувати нову

Україну, яка б ніколи не вмерла, росла прекрасною і сильною в оточенні добросусідства і дружби народів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерябо С.Д., Ясвин В.А. Экологическая педагогика и психология. Ростов н/Д: Феникс, 2009. – 460 с.
2. Екологічне управління / Шевчук В.Я. та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
3. Ліпський П.Ю. Валеологічна компетентність як фактор попередження передчасного старіння // Попередження передчасного старіння жінки ... Зб. Тез доп. І Міжнар. наук.-практ. конф. – К., 2013. – С. 20-20.
4. Ліпський П.Ю. Формування здорового способу життя в світлі концепції сталого розвитку територіальної громади // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – К.: Ін-тут інноваційних технологій і змісту освіти, 2006. – Вип. 49. – С. 39-48.
5. Ліпський П.Ю. Фактори передчасного старіння і спроба побудувати комплексну валеологічну систему оздоровлення/«омолодження» людей // Здоров'я людини: теоретичні, практичні та методичні аспекти. Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (17.11.2016 р.) Полтава: Астрія, 2016. – С. 66-70.
6. Ліпський П.Ю. Ініціація інноваційного ноосферного розвитку регіону: використання методу соціальної мобілізації // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку. Матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (11-12.12.2008 р.). Зб. наук. пр.-Дніпропетровськ: ІМА-прес. – 2008. - С.44-51.
7. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. Суми: Універс. кн., 2006. – 350 с.
8. Розвиток заради виживання. Шевчук В.Я. і ін.– К.: Геопринт, 2016. – 227 с.
9. Социально-экономический потенциал устойчивого развития. Под. ред. Л.Г.Мельника и Л.Хенса.- Сумы: Универс. кн., 2007. – 1120 с.

ФІКСОВАНІ ВИСТУПИ

УДК 378.147

АМЕЛІНА Світлана Миколаївна,
*доктор педагогічних наук, професор,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПОТРЕБ ОСОБИСТОСТІ НА ТЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Інтеграція України в європейський освітній простір характеризується значним підвищенням ролі комунікації в глибоких перетворювальних процесах усіх галузей економіки. Ці процеси позначаються і на вимогах до професійної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю, які мають бути здатними плідно взаємодіяти при виконанні своїх обов'язків з професіоналами – представниками інших культур. Рівноправне партнерське спілкування не може бути продуктивним без духовної взаємодії та інтелектуальної співтворчості його учасників.

Сучасна педагогіка наголошує на творчості суб'єкта у процесі пізнання, а отже, орієнтує на соціальні й психологічні інтереси та інтелектуальні потреби суб'єкта.

Головне завдання професійного спілкування майбутніх фахівців – пошуки вирішення певної проблеми або розвиток певної ідеї. Це потребує інтелектуальних зусиль партнерів, їхньої готовності до взаємодії і пошуків компромісу заради знаходження прийняттого варіанту вирішення проблеми. Інтелектуальна взаємодія у процесі ділового спілкування в міжнародному аспекті є складним процесом, на який здебільшого впливає ціннісна несумісність національних бізнес-культур. Однак, вона має здійснюватися таким чином, щоб унеможливити міжкультурні конфлікти, досягнувши мети співпраці. Сприймаючи власні цінності як нормальні або взірцеві, учасники міжкультурної комунікації повинні припускати можливість іншого погляду на світ, а тому і сприйняття відмінних від власних правил, установок, норм, розуміння ментальних якостей партнера.

Педагогічний вплив на розвиток інтелектуальних потреб особистості передбачає пробудження у студентів інтересу і стимулювання потреби в інтелектуальній взаємодії, формування готовності до активної позиції у професійному спілкуванні шляхом участі у діалогічних формах навчання, орієнтації студентів на гуманні цінності.

З цією метою доцільно:

- залучати студентів до активної інтелектуальної взаємодії на заняттях шляхом спільних пошуків вирішення проблемних навчальних питань;
- створювати на заняттях ситуації успіху й емоційної підтримки;
- запроваджувати такі форми навчання як проект, кейс-метод, симуляція ситуацій професійної діяльності, які виходять за рамки навчального процесу і додатково стимулюють студентів завдяки тому, що результати роботи знаходять втілення на практиці, а не залишаються лише теоретичними напрацюваннями;
- спрямовувати змістове наповнення навчальних дисциплін на ствердження гуманних цінностей.

Залучення студентів до активної участі у навчальному спілкуванні і пробудження у них потреби у формуванні умінь і навичок інтелектуальної взаємодії може відбуватись через застосування таких прийомів:

- надавати кожному студенту можливість пережити ситуацію успіху, який визнавався його колегами, і відчутти власну комунікативну компетентність;
- належно оцінювати вклад кожного студента у вирішення проблемного питання;
- аналізувати практичне значення доробок, отриманих завдяки застосованим методам навчання.

Активні методи навчання пробуджують пізнавальний інтерес студентів, формують творчий підхід до вирішення завдань і проблем, готують до дії у нестандартних ситуаціях.

Здатності, які при цьому формуються, є такими:

- взаємодія під час обміну інформацією і досягнення порозуміння;
- створення і підтримка соціальних відносин;
- робота в команді (визначення своєї власної ролі, щоб внести цінний внесок у досягнення мети);

- управління проектами (робота у проектах і з відповідною командою, контакти з іноземними партнерами);
- відкритість до почуттів і потреб інших людей і здатність адекватно реагувати на них;
- міжкультурна сенсibiliзація (здатність діяти в чужій культурі, не дивлячись ні на які перешкоди);
- здатність до викладу власних переконань, планів і перспектив, щоб партнери їх зрозуміли, оцінили і прийняли;
- впевненість у собі (переконаність у власних цілях та ідеях).

Отже, з метою формування умінь і навичок інтелектуальної взаємодії особливе значення варто приділяти таким формам і методам організації навчальної діяльності студентів, як рольові й ділові ігри, дискусія, диспут, робота в групах, проектна діяльність, кейс-метод. Вказані форми сприяють формуванню ціннісних і морально-духовних орієнтацій майбутніх економістів, адже вони передбачають їхню активну взаємодію один з одним і викладачем, рівноправні партнерські відносини, толерантність і повагу у ставленні до опонента.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані з вивченням організації процесу формування умінь і навичок інтелектуальної взаємодії майбутніх фахівців, пошуком засобів формування їхньої соціальної компетентності.

УДК: 37.013.42:613.8-053

ВАСЮК Оксана Вікторівна,
*доктор педагогічних наук, доцент,
 Національний університет біоресурсів і
 природокористування України
 (м. Київ, Україна)*

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я» З ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Особистісно орієнтований підхід, що активно впроваджується в усі ланки системи освіти Україні, серед іншого вимагає формування здорового способу життя. У зв'язку із помітним погіршенням стану здоров'я молоді загалом, особливо студентської, медицині нині потрібна педагогічна допомога, яка б здійснювала відповідну роботу, зокрема формувала відповідальне ставлення до здоров'я як до найвищої суспільної та індивідуальної цінності.

На думку І. Беха, послідовне і грамотне впровадження особистісно орієнтованого підходу сприяє такому поданню соціальної цінності (ідеї, вимоги, норми), яке викликатиме у вихованця відповідний рефлексивно-емоційний процес [3, с. 125].

На застосуванні особистісно орієнтованого підходу до формування особистості наголошується в Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Національній доктрині розвитку освіти, Законі України «Про освіту».

Проблеми застосування особистісно орієнтованого підходу в педагогіці розглядали І. Бех, В. Сластьонін, Н. Щуркова, І. Якіманська. Питанням формування ціннісних орієнтацій молоді на здоровий спосіб життя присвячені роботи І. Бека, Т. Глазко, Д. Давиденка, О. Єжової, Р. Купчинова, С. Лапаєнко, О. Литвиненко, С. Омельченка, Н. Паніної, Т. Титаренко, Ю. Щедрина, О. Яременка та ін.

Метою роботи є характеристика сутності та аналіз наукового поняття «ціннісне ставлення до здоров'я» з позиції особистісно орієнтованого підходу.

Особистісно орієнтована освіта передусім покликана сформувати цінності особистості; «формувати людину як особистість, творця самої себе і навколишніх умов» [4, с. 9].

На думку І. Бека, особистісні цінності «... є внутрішнім стрижнем особистості», який дозволяє розуміти окремі акти поведінки людини та сприяє прогнозуванню її поведінки [4, с. 11]. Сутність цінності він розкриває через ланцюжок: «цінності – особистісні цінності – смислові утворення (загальні й часткові – особистісний смисл – смислові настановлення) – ставлення» [3, с. 14].

Психолого-педагогічні джерела поняття «цінність» трактують на підставі трьох основних підходів: як до соціальної проблеми, як до психологічної проблеми, як до педагогічної проблеми [9, с. 71].

Для нашого дослідження є важливою думка Т. Бутківської [6], яка розглядає соціологічні аспекти теорії цінностей, зокрема, сформованість ієрархії життєвих цінностей у представників різних верств населення. Саме до таких цінностей і належать цінності ставлення до здоров'я.

А. Іванюшкін опис цінностей здоров'я пропонує здійснювати за трьома рівнями:

1) біологічний – стан здоров'я, що передбачає досконалість саморегуляції організму, гармонію фізіологічних процесів і, як наслідок, мінімум адаптації;

2) соціальний – здоров'я, що є мірою соціальної активності, діяльнісного ставлення людини до світу;

3) особистісний, психологічний – здоров'я, що констатує не відсутність захворювання, а його подолання. Здоров'я в цьому випадку є не лише станом організму, а складає стратегію життя людини [7, с. 49; 8].

Г. Апанасенко поняття «здоров'я» трактує, як цілісний, динамічний стан, що характеризується певними резервами синергитичної, пластичної та регуляторної забезпеченості функцій організму, тривалістю та впливом негативних чинників оточуючого середовища, що є основою для виконання соціальних та біологічних функцій. Як стверджує науковець, благополуччя людини (фізичне, духовне, соціальне) залежить від життєвих установок, уподобань та проявів здоров'я. На його думку, поняття «здоров'я» передбачає гармонійність цієї системи. Її збій на будь-якому рівні впливає на стійкість усієї системи [1].

З позиції нашого дослідження важливим є визначення поняття «здоровий спосіб життя» Т. Бабюк, як системи ціннісно-змістових установок, знань,

мотиваційно-вольового досвіду особистості, який безперервно трансформується; це практична діяльність суб'єкта, спрямована на збереження та розвиток здоров'я в процесі адаптації до змінних умов життєдіяльності у відповідності з віковим розвитком [2, с. 116].

До ієрархії людських цінностей здоровий спосіб життя відносить Л. Овчиннікова. Вона переконує, що здоровий спосіб життя повинен бути орієнтиром та ідеалом, до якого прагне людина, що хоче зберегти і зміцнити власне здоров'я; здоровий спосіб життя має бути засобом формування, зміцнення і збереження здоров'я; здоровий спосіб життя – це мета, за допомогою якої людина може відмовитися від шкідливих звичок, підвищити свою соціальну активність і соціальний статус, реалізувати потреби в самодосконаленні, досягти високої працездатності й раціональної організації своєї життєдіяльності; здоровий спосіб життя дозволяє наповнювати змістом життя людини, завдяки чому реалізуються основні його принципи [10, с. 56–57].

Як стверджує О. Єжова, сутність виховання полягає у формуванні системи цінностей особистості шляхом привласнення вихованцями цінностей, а не шляхом інформування про цінності, їх вивчення або їх нав'язування. Ціннісне ставлення до здоров'я – це системне й динамічне психічне утворення особистості на основі емоційно-ціннісної сфери, сукупності знань про здоров'я, що відображається та реалізується у свідомо обраному способі життя [5].

Отже, нині при розкритті поняття «здоров'я» використовується не однобічний, а цілісний підхід до його визначення. У його зміст включаються всі складові здоров'я людини, а саме: фізичне, психічне, соціальне, духовне.

З позиції особистісно орієнтованого підходу в понятті «ціннісне ставлення до здоров'я» акценти розставляються саме на слові цінність, що дозволяє здійснювати самооцінку здоров'я на основі уявлень і знань про здоров'я людини, показати місце здоров'я в ієрархії життєвих цінностей конкретної особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология / Г. Л. Апанасенко, Л. А. Попова. – Ростов н/Д : Феникс, 2000. – 248 с.
2. Бабюк Т. Й. Теоретичні аспекти проблеми здоров'я та виховання здорового способу життя особистості / Т. Й. Бабюк // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Київ : Інститут проблем виховання АПН України, 2005. – Вип. 8. – Книга 2. – С. 116.
3. Бех І. Д. Виховання особистості : підруч. / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2008. – 848 с.
4. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості / І. Д. Бех // Цінності освіти і виховання : [наук.-мет. зб.; за заг. ред. О. В. Сухомлинської]. – Київ, 1997. – С. 8–12.
5. Бутківська Т. В. Проблема цінностей у соціалізації особистості / Т. В. Бутківська // Цінності освіти і виховання : [наук.-мет. зб.; за заг. ред. О. В. Сухомлинської]. – Київ [б. в.], 1997. – С. 27–31.
6. Єжова О. О. Теоретичні і методичні засади формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів : дисер. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / О. О. Єжова. – Київ, 2013. – 490 с.
7. Иванюшкин А. Я. «Здоровье» и «болезнь» в системе ценностных ориентаций

человека. // Валеология. – 1982. – № 1. – С. 49–58.

8. Иванюшкин А. Я. «Здоровье» и «болезнь» в системе ценностных ориентаций человека. // Валеология. – 1982. – № 4. – С. 29–33.

9. Крижко В. В. Антологія аксіологічної парадигми управління освітою : підручник / Василь Крижко. – Київ : Освіта України, 2005. – 440 с.

10. Овчинникова Л. М. Формирование ценностного отношения к здоровому образу жизни у будущего педагога : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Л. М. Овчинникова. – Екатеринбург, 2003. – 194 с.

УДК 378.17

ВИГОВСЬКА Світлана Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ВИГОВСЬКИЙ Андрій Юрійович,
*кандидат технічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРОБЛЕМА

Конституцією України здоров'я людини, як і її життя, визначене найвищою соціальною цінністю. Забезпечення права людини на збереження та зміцнення здоров'я передбачене також Декларацією прав людини, Європейською соціальною хартією та іншими міжнародними документами. Світова спільнота розробила ряд спеціальних документів, які покликані сприяти здоровому способу життя («Оттавська хартія за здоровий спосіб життя», «Аделаїдські рекомендації: Політика у громадському здоров'ї», «Сандстальська угода про здорове довкілля», «Джакартська декларація з питань пропаганди здорового способу життя» та ін.). Ці документи приймалися у зв'язку з розвитком як науково-теоретичного розуміння проблеми, так і усвідомлення широкою громадськістю необхідності активізації практичної діяльності в цьому напрямі і фактично заклали правову основу на міжнародному рівні в цій сфері життєдіяльності [6]. Відповідно науковці різних галузей, зокрема психолого-педагогічної, соціальної, медичної, розробляють теорії і технології формування здорового способу життя людини.

Існуючі дослідження доводять, що проблема здорового способу життя є складним соціокультурним явищем, яке необхідно досліджувати як на державному, так і особистісному рівнях.

У соціологічному словнику поняття «здоровий спосіб життя» визначається як: а) ступінь реалізації потенціалу конкретного суспільства (індивіда, соціальної групи) у забезпеченні здоров'я; б) ступінь соціального благополуччя як єдності рівня і якості життя; в) ступінь ефективності функціонування соціальної організації в її відношенні до цінності здоров'я [3]. Широковживаним є трактування здорового способу життя І. Брехманом – це процес дотримання людиною визначених норм, правил і обмежень у житті, що

сприяє збереженню здоров'я, оптимальному пристосуванню організму до умов середовища, високому рівню працездатності в навчальній і професійній діяльності [1].

До основних складових здорового способу життя відносять: режим праці та відпочинку; режим харчування; організацію сну; організацію рухової активності; профілактику шкідливих звичок; виконання вимог гігієни, санітарії, загартовування; культуру міжособистісного спілкування; психофізичну регуляцію організму; культуру сексуальної поведінки.

Формування здорового способу життя ґрунтується на таких ідеологічних засадах: 1) ідея пріоритету цінності здоров'я в світоглядній системі цінностей людини; 2) сприйняття здоров'я не тільки як стану відсутності захворювання або фізичних вад, а як стану повного благополуччя; 3) ідея цілісного розуміння здоров'я як феномена, що поєднує його фізичну, психічну, соціальну і духовну сфери [5].

Учені акцентують особливу увагу на формуванні здорового способу життя у молоді, зазначаючи, що саме в молоді роки відбувається сприйняття певних норм та зразків поведінки, накопичення відповідних знань та вмінь, усвідомлення потреб та мотивів, визначення ціннісних орієнтацій, інтересів та уявлень. Як слушно зауважує Л. Міхеєва, на сьогоднішній день практично кожна людина має масу справ і обов'язків, часто дріб'язкових, із-за яких людина просто забуває про головне – про своє здоров'я. У студентів багато причин для втрати здоров'я: емоційний дискомфорт, спричинений труднощами навчального процесу (перевантаження програмним матеріалом, складність стосунків у системі «студенти – викладачі – батьки»); інтенсивний негативний вплив середовища існування (зростання почуття невпевненості, заниженої самооцінки, агресії, невдоволення собою і світом, які «придушуються» тютюном, алкоголем, різними наркотичними речовинами) тощо [2]. Тому на сьогодні важливим і перспективним залишається завдання збереження, зміцнення здоров'я студентів.

Формувати здоровий спосіб життя студентів можна як за допомогою організації і здійснення особистісно орієнтованого педагогічного процесу з урахуванням основних валеологічних принципів, так і виховання відповідального ставлення до власного здоров'я як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності [4]. При цьому важливим є встановлення рівноваги між цілеспрямованими педагогічними впливами та повагою до свободи особистості, що є передумовою забезпечення принципу свободи вибору для кожної людини.

Отже, формування здорового способу життя – комплексна соціокультурна проблема, що передбачає не лише способи і методи зміцнення здоров'я, профілактики захворювань, а й свідоме прийняття студентами принципів здорового способу життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брехман И. И. Валеология – наука о здоровье / И. И. Брехман. – М. : Физкультура и спорт, 1990. – 208 с.

2. Міхєєва Л. П. Особливості формування здорового способу життя у молодого покоління / Л. П. Міхєєва // Український науковий журнал «Освіта регіону». – 2011. – № 3. – С. 318-322. (Серія «Політологія, психологія, комунікації».

3. Социологический словарь [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://grindi.ru/slovo/sotziologicheskij-slovar/zdorovjij-obraz-zhizni/264109>

4. Спосіб життя як соціальна та особистісна категорія. Поняття здоров'я, визначення та оцінка здоров'я. Основні принципи здорового способу життя [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/fiz_reabil/lectures_stud/uk/med/health/ptn/Основи%20здорового%20способу%20життя/2%20курс/01.%20Спосіб%20життя%20як%20соціальна%20та%20особистісна%20категорія.htm. – Назва з екрана.

5. Теоретико-методологічні засади формування здорового способу життя [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://horting.org.ua/node/1069>.

6. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / О. О. Яременко, О. М. Балакірева, О. В. Вакуленко, М. Ю. Варбан, Л. С. Волинець, О. А. Ганюков, І. Л. Демченко, Н. П. Дудар, Н. М. Комарова; Укр.-канад. проект «Молодь за здоров'я». – К., 2000. – 207 с.

УДК 37.013.

ГОСТЄВА Поліна,
*студентка першого курсу,
КВНЗ «Запорізький педагогічний коледж» ЗОР
(м. Запоріжжя, Україна)*

Науковий керівник:
ДЕМ'ЯНОВА Юлія Олексіївна,
*к. філол. н., ст. викладач,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна),
КВНЗ «Запорізький педагогічний коледж» ЗОР
(м. Запоріжжя, Україна)*

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Здоровий спосіб життя є структурним елементом у системі духовного та фізичного розвитку людини й надає їй можливість виявляти соціальну активність, виховувати таку лінію поведінки, яка б відповідала критеріям здоров'я. Щоденне дотримання здорового способу життя є складовою частиною культурного розвитку людини, сприяє збагаченню її духовного світу і корекції ціннісних орієнтацій. Формування позитивної мотивації здорового способу життя, усвідомлення важливості розумного ставлення до свого здоров'я має починатися в молодшому шкільному віці. Отже, пріоритетом національної системи освіти має стати необхідність формування в дітей знань про профілактику, збереження і зміцнення здоров'я людини. Адже в останнє десятиріччя внаслідок різких негативних явищ, екологічної ситуації стан здоров'я дітей та підлітків різко погіршився. Усе наведене вище актуалізує проблему формування потреби бережливого ставлення до власного здоров'я у дітей молодшого шкільного віку та необхідність управління цим процесом.

Фізичне здоров'я визначається такими чинниками, як індивідуальні особливості анатомічної будови тіла, фізіологічні функції організму та рівень

загального фізичного розвитку людини. До сфери психічного здоров'я належать індивідуальні характеристики психічних процесів і властивостей людини – особливості мислення, характеру, психоемоційного типу (зокрема, збудженість, емоційність, чутливість). Духовне здоров'я визначається багатством духовного світу особистості, рівнем розвитку духовної культури (цінностей освіти, науки, мистецтва, релігії, моралі, етики тощо). Соціальне здоров'я пов'язане з рівнем соціалізації особистості, її ставленням до норм і правил, прийнятих у суспільстві, соціальними зв'язками, соціальним статусом тощо.

Залучення людини до здорового способу життя потрібно починати із формування в неї мотивації бути здоровою. Турбота про здоров'я, його зміцнення – мають стати тими мотивами, що формують, регулюють і контролюють спосіб життя людини [1]. Ефективність процесу формування позитивної мотивації до здоровий способу життя безпосередньо залежить від спрямованості виховного процесу, форм та методів його організації. Ми переконані, що для формування внутрішньої потреби збереження власного здоров'я дітям молодшого шкільного віку необхідний позитивний приклад дорослих, а з організаційного боку – низка заходів щодо вдосконалення освітнього процесу. Першочергову увагу необхідно приділити формуванню інтересу й бажання відвідувати заняття з фізичної культури. Для цього вчителям початкової школи варто більше уваги приділяти ігровим формам проведення уроків, а не нормативними показниками, оскільки заняття з фізичної культури, передусім, повинні служити відпочинком після насиченої розумової праці. Необхідно також викоринити формальний підхід щодо проведення спортивних заходів в позанавчальний час [2], всіляко пропагувати фізичну культуру й здоровий спосіб життя.

Серед форм і методів у процесі формування позитивної мотивації здорового способу життя пріоритетна роль належить активним методам (а серед них – соціальне проектування, ситуаційно-рольова гра, соціально-психологічний тренінг, інтелектуальний аукціон, гра-драматизація тощо); традиційні методи (такі, як бесіда, роз'яснення, переконання, позитивний і негативний приклади, методи вироблення звичок, методи вправ, контролю і самоконтролю тощо) також стануть у пригоді. Застосування цих методів дозволяє організувати в початковій школі активну роботу з формування позитивної мотивації здорового способу життя, перебудувати і змінити негативні форми у поведінці дітей на позитивні; підтримати, посилити позитивні моральні спонуки відповідального ставлення до власного здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бароненко В.А., Рапопорт Л.А. Здоровье и физическая культура студента: Учеб. Пособие. – М.: Альфа – М, 2003. – 352с.
2. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2007. – 272 с.

ЗНАЧЕННЯ СПОРТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Спорт і здоров'я людини невіддільні одне від одного. Спорт добре впливає на весь організм, в тому числі і на психіку: під час фізичних навантажень людина відчуває «м'язову радість» через виділення в кров відповідних гормонів. Спорт з давніх часів привертає до себе багато уваги зокрема через його величезний вплив на здоров'я людини. Однак спорт це не лише здоров'я. Будь-яка фізична активність потрібна і для активності мислення. Не дарма стародавні вчені і філософи вважали фізичні вправи найкращим відпочинком для розуму. Відомо, що деякі математики, якщо не могли вирішити якусь задачку, залишали її і йшли гуляти пішки. І під час цих прогулянок відповідь сама собою приходила їм у голову, причому вони свідомо зовсім не думали в цей час про науку.

Дію таких же властивостей спорту можна спостерігати і на прикладі викладачів вищих навчальних закладів (ВНЗ). Наприклад, у Національному університеті біоресурсів і природокористування кожний рік організовується цілий ряд загально університетських змагань серед викладачів і студентів з різних видів спорту. Наша кафедра транспортних технологій та засобів у АПК бере активну участь у цих змаганнях з тенісу настільного. Відомо, що це найшвидший вид спорту, але разом з тим він рідко призводить до надмірного перевантаження організму. Тим більше, що специфіка викладацької роботи полягає в слабкій рухливості та у відсутності фізичного навантаження. Тому цілком резонно виникає бажання швидко і інтенсивно рухатись, що цілком задовольняє такий чудовий вид спорту, як теніс настільний. Аналізуючи власний досвід, можу впевнено стверджувати, що, коли викладач бере активну участь у спортивному житті свого ВНЗ, то існує декілька позитивних моментів:

- цікава інтрига змагань між факультетами;
- особисті позитивні враження і тривале задоволення від вдалого власного або командного переможного виступу (рис.1);

Рис. 1. Команда НУБіП – переможці Всеукраїнської спартакіади «Здоров'я» - 2015

- спілкування між співробітниками ВНЗ і студентами у нетрадиційних обставинах спортивних змагань (рис. 2);
- підвищення у викладача, який має спортивні досягнення, авторитету серед студентської молоді.

Якщо розглядати теніс настільний як чинник зміцнення здоров'я, то до вище переліченого слід додати ще підвищення загального імунітету, покращення роботи органів травлення і відчутне зміцнення серцево-судинної системи.

Рис. 2. «Кубок проректора» між студентами та викладачами

Отже, викладачі, які активно займаються спортом, відстоюють у напружених змаганнях честь своїх факультетів і ВНЗ, обов'язково повинні мати задоволення від того, що вони живуть повноцінним багатогранним життям. Як показує практика, такі викладачі в основному і працюють із завзяттям, захопленням, в якому відчувається потенціал здорової енергії, при цьому встигаючи зробити значно більше, ніж їх колеги, які спортом не займаються.

УДК 37.013.

СРЕСЬКО Олег Вікторович,
*начальник відділу регіонального розвитку,
дистанційної освіти та заочного навчання,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

За офіційною інформацією Міністерства охорони здоров'я України стан здоров'я дітей продовжує погіршуватися, про що свідчить суттєве збільшення захворюваності. Так, з початком навчання дітей у школі спостерігається різке погіршення показників захворюваності, в тому числі у 3,4 рази збільшується кількість дітей із зниженням гостроти зору та в 4,2 рази збільшується кількість дітей із порушенням осанки. Завершення навчання у школі учнів 9-11 класів характеризується прогресуванням цих і інших патологій. У результаті - 36% учнів загальноосвітніх навчальних закладів мають низький рівень здоров'я, а ще 34% - рівень здоров'я нижчий за середній [6].

Стан здоров'я сучасної людини залежить не лише від її спадкових ознак, від умов її проживання, але і від її власного ставлення до свого здоров'я. Так, аналізуючи ефективність різних стратегій щодо збереження здоров'я, Всесвітня організація охорони здоров'я найбільш ефективною визначає формування здорового способу життя [4].

Вибір способу поведінки у молодій людини існував завжди, але сьогодні в умовах вільної пропаганди алкоголю, тютюну, поширення ВІЛ-інфекції/СНІД та наркоманії цей вибір зробити непросто і часто він робиться не на користь здоров'я. За даними національного он-лайн опитування 2015 року, проведеного Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка, практику вживання алкоголю за останній місяць серед українських підлітків 15-17 років визнали 41% хлопців і 39% дівчат, серед вікової групи 10-14 років – 13,5% та 11,5% відповідно; досвід статевих стосунків до 15 років мали більше 30% підлітків, водночас правильно визначає шляхи запобігання статевій передачі ВІЛ-інфекції та знає, як вона не передається, у віковій групі 15-19 років 35% дівчат і 28% хлопців, у віковій групі 10-14 років – 24% і 21% відповідно.

Як бачимо, найбільш уразливими до впливу негативних суспільних явищ є учні підліткового віку. Вони живуть у середовищі, до якого не завжди вміють адаптуватись, на яке не можуть впливати. Це призводить до погіршення не лише фізичного, а й психічного здоров'я молодого покоління. Саме тому одним із головних завдань сучасної освіти є виховання здорового підростаючого

покоління, забезпечення реалізації конституційних цінностей - життя і здоров'я людини.

Проте, формування здорового способу життя у навчальних закладах здійснюється вже тривалий час, але, переважно, за старими шаблонами і в основному формально, тому й не сприймається молоддю. Інформаційний підхід («знання заради знань»), який використовувався тривалий час у нашій країні, виявився неефективним у формуванні навичок здорового способу життя. Наслідок – учні, студенти не завжди мають об'єктивне уявлення про здоров'я як ціннісну категорію, а головне – в них не формуються вміння збереження власного здоров'я.

Сучасна українська освіта ґрунтується на компетентнісному підході [3], який базується на основі формування та розвитку життєвих навичок, сприяє формуванню усвідомлених поведінкових реакцій, що дозволяли б успішно розв'язувати в тому числі завдання самозахисту від ризикової поведінки, долати життєвих труднощів, повсякденних проблем та інших питань, що розкриваються у змісті того чи іншого навчального предмета [5]. На цих же принципах має вибудовуватися й система виховної роботи [1].

Отже, виходячи із сучасних тенденцій розвитку педагогічної науки, виховання валеологічних цінностей має базуватися на методиці освіти на основі життєвих навичок і поєднувати набуття необхідних знань та умінь, вироблення певного ставлення та на цій базі формувати конкретні навички позитивної поведінки, збереження та зміцнення здоров'я.

Як доводить проведене нами дослідження за результатами проекту «Школа проти СНІД» (автори: Т. Воронцова, В. Пономаренко), який вже понад 10 років реалізується у навчальних закладах України (10-11 класи загальноосвітніх навчальних закладів, професійно-технічні училища, вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації) за підтримки Міністерства освіти і науки України, застосування у навчальних закладах методики освіти на основі життєвих навичок дає високі результати у вихованні валеологічних цінностей, формуванні здоров'язбережної компетентності учнів [2]. Саме тому зазначену методику можливо рекомендувати як основу виховання валеологічних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виховання громадянина в аграрному вищому навчальному закладі. Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Лисенко В.П. - К.: Видавничий центр НАУ, 2007. – 217 с.
2. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Школа проти СНІДу. Профілактика ризикованої поведінки: Посібник для вчителя. – К.: Алатон, 2004. – 256 с.
3. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти. (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти») – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1392-2011-p>
4. Доповідь ВООЗ «Про стан охорони здоров'я в Європі. 2015. Цільові орієнтири і більш широкі перспективи – нові рубежі в роботі з фактологічними даними. Основні положення».

5. Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Колективна монографія. Бібік Н.М., Ващенко Л.С., Локшина О.І., Овчарук О.В., Парашенко Л.І., Пошетун О.І., Савченко О.Я., Трубачева С.Є. – К.: «К.І.С.», 2004, 172 с.

6. Сайт Міністерства охорони здоров'я України (<http://www.moz.gov.ua/>).

УДК 379.8-053.81:614

ЖИВОРА Станіслав Михайлович,
*кандидат історичних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЛЬ МОЛОДІЖНОГО ТУРИЗМУ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНИХ МОТИВАЦІЙ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

За даними щорічних звітів ПРООН про індекс розвитку людського потенціалу, у 2014 р. Україна посідала 83-місце у світі за рівнем людського розвитку (між іншим, у 2004 р. – 70-е місце). За критеріями індексу в нашої країни кращий стан справ був з освітою, помітно гірші зі здоров'ям та довголіттям, а найгірший стан з рівнем життя (економічним розвитком). У 2004 р. 31,8% українців віддали перевагу можливості забезпечити дітям хорошу освіту, тоді як 1,7% – вести здоровий спосіб життя [1].

У незалежній Україні прийняті базові закони та державні програми: Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» (1998), Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації» (2002), Державна програма «Репродуктивне здоров'я нації» (2006), що регламентують і визначають зміст державної політики з питань зміцнення та розвитку здоров'я дітей та молоді. У «Національній доктрині розвитку освіти» (2002) пропаганда здорового способу життя визнається як один із пріоритетних напрямків державної політики щодо розвитку освіти [2].

Поняття здорового способу життя – це не тільки конкретні форми життєдіяльності, але й система ціннісних орієнтацій, інтересів, моральних установок, потреб, мотивів, цінностей та об'єктивних суспільних умов, спрямованих на оздоровлення людини.

Ціннісні орієнтації молоді формуються у процесі виховання та навчання. Заняття з виховання фізичної культури є важливим компонентом навчального процесу. Основна мета фізичного виховання учнів та студентів у навчальних закладах – зміцнення здоров'я, сприяння гармонійному фізичному розвитку, підтримування високої працездатності протягом усього періоду навчання. Проте, було б помилково зосереджувати всю увагу тільки на розвитку фізичної культури і не використовувати інші підходи до формування здорового способу життя у молодого покоління.

Серед ціннісних орієнтацій, які сприяють розвитку мотивацій до турботи про власне здоров'я, важливе місце повинне зайняти живе спілкування з природою. Природа – це унікальне джерело емоційного та духовного виховання, і живе спілкування з природою сприяє формуванню мотивацій до здорового способу життя у молоді. Спостереження природних ландшафтів

впливає на послаблення стресового стану, зближує людину із природним середовищем, залишає у її свідомості відчуття гармонії.

Дієвим засобом, що забезпечує можливість довготривалого перебування у природному середовищі виступає туризм. Туризм – одна з найпопулярніших форм активного відпочинку, яка поєднується з активним пізнанням навколишнього світу. Позитивною функцією туризму є те, що він сприяє фізичному, психологічному та моральному вихованню молоді. Види туризму дуже різноманітні: походи та подорожі, піші і транспортні екскурсії, заняття в гуртках, секціях, клубах, туристські зleti, збори, різні види туристських змагань, туристичні табори.

Участь у поході допомагає виробленню таких якостей, як витривалість, сила, спритність, швидкість. Споглядання краси природного ландшафту, різнобарв'я рослин і різноманіття тварин стимулює життєвий тонус і заспокоює нервову систему, позитивно впливає на фізичний і емоційний стан людини. Особливі умови туристичного походу сприяють вихованню таких моральних якостей, як взаємопідтримка, взаємодопомога, організованість і дисципліна, принциповість, чуйність й увага до друзів, сміливість і мужність, почуття боргу і відповідальності [3, с. 124].

Сучасний молодіжний туризм представляють наступні основні види: пішохідний, лижний, водний, гірський, велосипедний тощо. Таке різноманіття форм організації раціонального дозвілля і активного відпочинку є підґрунтям для врахування індивідуальних потреб туристів і визначає масовий характер молодіжного туризму.

Крім таких традиційних форм, як спортивний і краєзнавчий туризм, у сучасної молоді все більшої популярності набуває екологічний туризм. Основними цілями екотуризму при цьому виступають: екологічна освіта, вироблення етичних норм поведінки в природному середовищі, відновлення духовних і фізичних сил людини, забезпечення повноцінного відпочинку в умовах природного середовища [4].

Отже, саме в молоді роки у людини виробляється індивідуальний стиль проведення дозвілля і відпочинку, накопичується перший досвід організації вільного часу, виникає прихильність до тих чи інших занять. Тому, для молоді туризм – це форма активного відпочинку, яка робить дозвілля цікавим, різноманітним і пізнавальним. Таке проведення вільного часу впливає на визначення особистого стилю життя у майбутньому, залучає до певних життєвих цінностей і формує позитивне ставлення до власного здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаца О. О., Зміюв А. О. Перспективи туризму як засобу розвитку здоров'я та безпеки суспільства // <http://consultcom.kiev.ua/journal.htm>; Індекс розвитку людського потенціалу 2013 (рейтинг України) // <http://infolight.org.ua/content/index-rozvitku-lyudskogo-potencialu-2013-reyting-ukrayini>; Індекс розвитку людського потенціалу – 2014 // <http://www.rate1.com.ua/ua/ekonomika/finans/3009/>
2. Про Національну доктрину розвитку освіти. Указ Президента України, 17 квітня 2002 р. № 347/2002 // <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Вакуленко О. В. Взаємозв'язок здорового способу життя та процесу соціалізації особистості // Український соціум. – 2003. – № 1 (2). – С. 123 – 128.

4. Кобеньок Г. В., Козиненко І. І. Вплив туризму на формування мотивацій до здорового способу життя учнівської та студентської молоді // http://elibrary.kubg.edu.ua/1361/1/H_Kobenek_I_Kozinenko_2VCHU_IS_IPSP.pdf

УДК 378.4

ЖУРАВСЬКА Ніна Станіславівна,
*доктор педагогічних наук, професор,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ВИШІВ: ДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Як свідчить світова практика, нині суспільство занепокоєне складною екологічною ситуацією, низьким рівнем культури, інтенсифікацією освітнього процесу, спрямованого переважно на інтелектуальний розвиток особистості, що породжує негативний вплив організації освітнього процесу у вишах на здоров'я студентів. Молодь є недостатньо освіченою в питаннях власного здоров'я, не дбає про своє здоров'я та майже не дотримується здорового способу життя, що призводить до дисгармонії та погіршення здоров'я молодих людей (В. Бобрицька, Н. Завидівська, Б. Зисманов та ін.) [4]. У сучасних ринкових умовах успіх самореалізації в професійній діяльності та конкурентоздатність залежать не лише від фахової обізнаності, а й від психічного, духовного, соціального та фізичного стану, належного світоглядного ставлення до свого здоров'я як до надважливої цінності людини. Зазначена проблема потребує зміни мислення й поведінки майже кожного з членів суспільства та високого рівня культури молодшої людини, що актуалізує питання про формування духовних потреб і навичок здорового способу життя студентів [3, с. 65-70].

Як зазначають дослідники, формування здорового способу життя включає в себе три основні цілі: глобальну – забезпечення фізичного та психічного здоров'я підрастаючого покоління; дидактичну – оволодіння студентами необхідними знаннями в галузі охорони здоров'я, прищеплення умінь і навичок; методичну – знання фізіологічних основ життєдіяльності людини, правил особистої гігієни, профілактики соматичних хвороб, психічних розладів, інфекцій, а також знання про шкідливість психотропних речовин [4].

Основними причинами низького рівня сформованості духовних потреб молоді у збереженні власного здоров'я у структурі цілісного освітнього процесу ВНЗ є: відсутність ціннісного ставлення молоді до здоров'я, брак заходів зі стимулювання здоров'язбережувальної діяльності студентів, недостатня рухова активність, низький рівень здоров'язбережувальної компетентності та відсутність знань, умінь і навичок саморегуляції стану здоров'я [1, с. 90-95].

Відповідно до концепції відомого канадського соціолога та культуролога Г. Маклуена, ера мас-медіа й електронної інформації радикально змінює як життя людини, так і її саму. Сучасні ЗМІ як складова масової культури

скорочують на планеті простір і час, знищують національні кордони, пов'язуючи в єдину мережу найвіддаленіші куточки світу [2, с. 24-25]. Саме через ЗМІ серед різних категорій населення (читачів, слухачів, глядачів) пропагуються певні ціннісні установки, світоглядні стереотипи та моделі поведінки, унаслідок чого спільні смаки та форми «культурного споживання» поширюються як серед привілейованих, так і малозабезпечених категорій населення. З огляду на це, у змаганні за культуру мас-медіа перебувають практично поза конкуренцією. Інформаційні засоби формування основ здорового способу життя різні, але насамперед це – телебачення, радіо та преса.

Важливою складовою у формуванні здорового способу життя студентів вишів є реалізація викладачами виховної мети, зокрема: оволодіння студентами необхідними знаннями в галузі охорони здоров'я, прищеплення умінь і навичок. З метою посилення розвивального ефекту виховного середовища вишів воно повинно, за З. Курлянд, забезпечувати комплекс можливостей для саморозвитку всіх суб'єктів освітнього процесу. Такий комплекс містить структурні компоненти, які можна проектувати, моделювати й проводити їх експертизу. «Це приміщення для занять, що вможливорює різноманітність просторових умов, які сприяють здоров'язбереженню, зв'язок їхніх функційних зон, гнучкість, керованість, індивідуалізацію, тобто це просторові умови й предметні засоби, сукупність яких надає змогу суб'єктам взаємодії виконувати певні просторові дії, а також регулювати свою поведінку, спрямовуючи її на збереження власного здоров'я; здоров'язбережувальний соціальний компонент, що забезпечує взаєморозуміння й задоволеність усіх суб'єктів міжособистісними взаєминами, зокрема, рольовими функціями та повагою один до одного; переважно позитивний настрій усіх суб'єктів, що оптимізує збереження психологічного здоров'я, тобто він пов'язаний із регуляцією та саморегуляцією пізнавальної, емоційної й особистісної активності студентів, адаптацією до умов навчання, а потім – до умов майбутньої професії, психодидактичний, або ж технологічний, компонент (зміст і методи навчання, зумовлені психологічними цілями побудови здоров'язбережувального освітнього процесу, що забезпечують відповідність цілей навчання його змістові й методам, психологічним, гендерним і віковим особливостям розвитку майбутніх фахівців)» [4].

Отже, провідна роль у формуванні здорового способу життя студентів вишів належить працівникам системи освіти, які повинні здійснювати пропаганду знань та формувати у студентів духовні потреби збереження здорового способу життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башавець Н. А. Аналіз стану здоров'я майбутніх фахівців різних профільних вищих навчальних закладів м. Одеси за 2007–2010 роки / Н. А. Башавець // Наука і освіта ПНЦ НАПН України. – 2010. – № 4-5. – С. 90-95.
2. Москалик С. Сучасні педагогічні технології у навчанні здорового способу життя / С. Москалик. – Психолог (Шкільний світ): журнал. – 2007. – Луганськ. – С. 24-25.
3. Журавська Н.С. Особливості організації науково-дослідної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів // Мистецька освіта: проблеми і перспективи

розвитку в контексті європейської інтеграції : Зб.матер. Всеукраїнської наук.- практ. конф. : Житомир, 2016. - С. 65-70.

4. Швець Н.А. Формування духовної потреби здорового способу життя студентів як пріоритетного напрямку суспільства. - [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://eprints.oa.edu.ua/2511/1/42.pdf>

УДК 39 (09)

ЗАЙЧЕНКО Іван Васильович,
*доктор педагогічних наук, професор,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ВИЩИХ ПОТРЕБ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ Г. ВАЩЕНКА

Г. Ващенко відзначав, що завдання, які ставить перед собою людина, можуть бути різні з погляду їх обсягу й моральних цінностей. Однак, тільки на основі високих ідеалів може утворитись міцна, суцільна особистість. Отже, коли ми хочемо виховати в українській молоді міцну волю й суцільність характеру, треба, перш за все, прищепити їй прагнення до високої мети, що об'єднувала б увесь український народ. Такою метою є благо і щастя Батьківщини [1, с. 174].

Вищими потребами української молоді є Служба Богові й Батьківщині. Благо Батьківщини є: державна незалежність, об'єднання всіх українців в єдину державу, справедливий державний і соціальний устрій, високий рівень народного господарства й справедлива організація його, розквіт духової культури: науки, мистецтва, освіти, високий релігійно-моральний рівень і високий рівень здоров'я українського народу [Там само, с. 174].

Служба Богу й Батьківщині, як основна життєва мета української молоді, визначає й риси волі і характеру, що потрібні для досягнення цієї мети.

На перше місце серед усіх рис Г. Ващенко ставить ідеалістично-релігійний світогляд [3, с. 263]. Друга риса, яку треба виховувати у нашої молоді – любов до Батьківщини. Вона логічно виникає з основної мети, що мусить бути стрижнем характеру української молоді й органічно пов'язана з любов'ю до бога і християнською релігійністю. Любити свою батьківщину означає любити свій народ, рідну природу, шанувати кращі народні традиції, берегти честь Батьківщини, самовіддано працювати для її добра, бути готовим боронити її від ворогів і, коли цього потребуватимуть обставини, бути навіть готовим покласти за неї своє життя [3, с. 264]. Із любові до Бога й Батьківщини виникають інші риси і, в першу чергу, висока й безкомпромісна принциповість. Принциповість органічно пов'язана з мужністю. Іноді мужність підноситься до рівня справжнього героїства. [3, с. 265]. Героями називають тих людей, що цілком віддаються якійсь високій ідеї і здатні жертвувати для здійснення її своїм життям [4, с. 31].

З принциповістю пов'язана й чесність в її найрізноманітніших формах: у виконанні громадських обов'язків, родинні обов'язки, твердість у своєму слові. Альтруїзм і солідарність, щира товариськість, чемність, пошана до інших,

витриманість у виразах і поведінці. Дуже важлива риса це – дисциплінованість, яка потрібна у збройній боротьбі, в умовах мирного суспільного життя: в праці громадських і державних установ, у торгівлі, у спорті й іграх, в особистому житті людини, в її особистій праці, в образі життя і т. ін. [3, с. 266 – 267].

У молоді треба виховувати наполегливість у праці, у досягненні наперед поставленої мети, терпеливість, життєрадісність, здоровий оптимізм, уміння володіти собою і не приходити в розпач при невдачах; рішучість, а разом з тим, здібність наперед обдумувати свої вчинки, щоб уникнути помилок, які можуть бути й непоправні [3, с. 267 – 268].

Всі системи етики, особливо ті з них, що побудовані на релігійних засадах, вимагають від дітей пошани до батьків, а від молоді взагалі пошани до старших. Тому одним із важливих завдань виховання української молоді є виховання у неї пошани до батьків і старших людей, бо без цього не може бути ладу ні в родині, ні в суспільстві [3, с. 268].

Дуже важливою і бажаною рисою людини є стриманість у статевому житті й фізичних насолодах. Якраз у цих рисах вдачі особливо виявляється сила волі людини, панування духа над тілом. Тому статєва стриманість і чистота, невживання алкоголю, поміркованість і унормованість у їжі, сні і т. ін. – це все риси, що їх неодмінно треба виховувати в української молоді [3, с. 268].

Надзвичайно важливим є питання про гідність – особистісну й національну. В розумінні особистої гідності існує певна градація, що залежить від рівня інтелектуального й морального розвитку людини. На вищому моральному ступені стоять ті, що гідність вбачають у високих моральних якостях, як-от правдивість, чесність, принциповість, служіння якійсь високій ідеї: Батьківщині, правді, красі.

Люди, що вбачають свою гідність у матеріальних благах, у високому службовому становищі, в титулах – звичайно, з погордою ставляться до тих, хто з цього погляду стоїть нижче за них. Особливо це стосується тих людей, які стали багатими або вибились на високе становище, як кажуть, «з низів». Вони все своє життя прагнули високого становища, вбачали в ньому найвище благо, і коли досягли його, то намагаються на кожному кроці підкреслити свою вищість. Така риса в суспільстві має назву пихи і в багатьох випадках викликає до себе відразу. Іноді вона набуває характеру хвороби, що зветься «манія грандіоза» [4, с. 28 – 29].

Люди, заражені пихою, рідко коли відзначаються високим інтелектуальним рівнем. Вони занадто егоцентричні й упевнені в собі, багато зосереджують уваги на своїй особі; таким людям невластива самокритичність, вони надто критично ставляться до інших і нездібні до глибокої критики своїх думок і вчинків [4, с. 29].

Повною протилежністю до цих людей є люди, що свою гідність вбачають у високих моральних якостях і в служінні високим ідеям. Шануючи власну гідність, вони шанують і гідність інших людей. Захоплення певною високою ідеєю усуває у них егоцентризм і дає можливість критично ставитись до власних учинків і думок. Звідси – щира скромність і простота у ставленні до

інших і здібність об'єктивно вирішувати теоретичні й практичні проблеми, здібність вірно й глибоко розуміти інших людей і входити в їхнє становище. Але простоту й скромність таких людей не можна змішувати з рабським приниженням, а тим більше – з підлабузництвом. Навпаки, ставлячись з пошаною до інших людей, незалежно від їх матеріального й службового стану, вони підносять гідність людини як такої. Прикладів такої шляхетної простоти історія України подає багато.

Розуміння особистої гідності значною мірою залежить від світогляду людини. За переконанням Г. Ващенка, «на ґрунті матеріалістичного світогляду може розвинутих тільки той тип гідності, що зветься пихою, бо цей світогляд не визнає у людини будь-яких вищих духовних якостей. Тому серед визначних комуністичних діячів ми не знаємо жодної людини, що володіла б справжньою людською гідністю. Навпаки, християнство з його вченням про людину як образ і подобу Божу, з проповіддю любові до Бога і ближнього, з осудом гордості як джерела зла, стає за основу справжньої людської гідності» [4, с. 29].

З особистою гідністю міцно пов'язана гідність національна, яка найперше виявляється у любові до своєї Батьківщини і в служінні їй. Кожен народ має право на самостійне державне існування, і коли він перебуває у неволі, проти цього протестує національна гідність людини і примушує її боротись за волю своєї Батьківщини. Так само національна гідність стимулює людину до жертвенної праці для свого народу. Нарешті, національна гідність виявляється у тому, що людина шанує честь свого народу і не дозволяє собі у своїй поведінці й діяльності нічого такого, що могло б запламувати цю честь. Національна гідність вимагає пошани до інших народів і їхніх прав, слугує основою мирного співжиття і продуктивної співпраці окремих народів [4, с. 30].

Важливим завданням виховання української молоді Г. Ващенко вважав виховання у неї фізичного і психічного здоров'я. «Наше завдання, – писав він, – полягає в тому, щоб виховати людину міцну духом і тілом, але водночас таку, щоб у неї дух панував над тілом. У цьому основний сенс тіловиховання» [2, с. 301].

Тіловиховання не є окрема галузь формування людської особистості, а органічна частина його, нерозривно поєднана з вихованням розумовим, моральним і естетичним. Завданням тіловиховання є не тільки зміцнення здоров'я, розвиток м'язової сили і спритності, а й розвиток духовних сил людини: зміцнення її волі, вироблення витривалості, здібності керувати своїм тілом як знаряддям духу. Вихователі мусять бути знайомими з історією й досвідом тіловиховання у різних народів і в критичному осмисленні використовувати кращі його здобутки. У процесі виховання тіла й духу молоді необхідно брати до уваги і використовувати найновіші наукові досягнення у галузі медицини і психології.

Тіловиховання має бути органічно поєднане з самовихованням. Це означає, що а) вихованець сам розуміє потребу і сенс самовиховання; б) він розуміє завдання, які стоять перед українським народом і усвідомлює свої обов'язки перед ним, в) він не тільки ретельно й з охотою виконує накази

керівників під час походів і гімнастичних вправ, а за певною системою сам займається тіло вихованням. Інакше тіловиховання може обернутися на муштру, а муштра, як відомо, не дає добрих наслідків у будь-якому вихованні молоді [2, с. 299].

Хоч душа і тіло різні субстанції, але між ними існує зв'язок: душа впливає на тіло і тіло впливає на душу. Хвора людина почуває і поводить себе інакше, ніж здорова; фізична втома негативно відображається на психічних процесах людини. З іншого боку спостерігаємо вплив душі на тіло. Неприємності, а особливо горе, пригнічують не тільки душевні, а й фізичні сили людини. Навпаки – радісний, бадьорий настрій підвищує фізичну енергію і працездатність людини, робить її відпорною на всякі хвороби [2, с. 300].

Отже, робить висновок Г. Ващенко, так чи інакше вдача людини з погляду відношень між душею і тілом залежить не стільки від успадкованих її властивостей, скільки від виховання й самовиховання. Інакше кажучи, все залежить від того, яким шляхом і як саме спрямовується життя людини [2, с. 301].

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващенко, Григорій. Виховний ідеал / Ващенко Григорій. – Полтава: Ред. газ. «Полтавський вісник», 1994. – 191 с.
2. Ващенко Григорій. Твори. Том 4. Праці з педагогіки та психології / Ващенко Григорій. – К.: «Школяр» – «Фада» ЛТД, 2000. – 416 с.
3. Григорій Ващенко. Виховання волі і характеру – підручник для педагогів / Григорій Ващенко. – Київ, видавництво «Школяр», 1999. – 385 с.
4. Григорій Ващенко. Твори Т. 5. Хвороби в галузі національної пам'яті / Григорій Ващенко. – К.: Видавництво «Школяр» – «Фада» ЛТД, 2003. – 336 с.

УДК 39+615.32:613.8(477)

ІСАКОВА Наталія Петрівна,
кандидат історичних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)

УКРАЇНСЬКА ФІТОЕТНОЛОГІЯ ТА ФІТОТЕРАПІЯ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ЛІКАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Є.С. ТОВСТУХИ)

Щоб вижити у складному і проблематичному світі, треба мати здорових батьків і народитися здоровими. Адже здоров'я – не лише фізичний комфорт тіла й душі, а й снага для праці, щоденної науки життя та буття. Здоров'я не можна відмежувати від загальної культури етносу. «Культура етносу оцінюється як багатовекторна і щонайширша галузь. Це і облаштування житла, основи раціонального харчування, здоровий спосіб життя, праця над підвалинами створення нової родини, догляд за недужим, світ фітоетнології, народної медицини та фітотерапії»[4, с. 22].

Історія народної та наукової медицини свідчить про те, що сучасна наукова медицина сформувалася із народних методів. Історію медицини можна розділити на інстинктивну, магічну, духовну, народну, практичну і наукову.

Досвід лікування рослинами переходив від покоління до покоління протягом тисячоліть. Багато засобів, що застосовувалися ще понад 4 тис. років тому, дійшли до нас у народній медицині, а багато з них використовує й офіційна медицина.

Лікар від Бога, енциклопедично втаємничений у царство трав, котрі він усе життя вивчає, добирає, вирощує, замовляє їх людям на добро та здоров'я, Євген Степанович Товстуха працює на здоров'я української нації і всіх людей на землі. За особистий видатний внесок у прогрес світової фітоетнологічної науки Американський біографічний інститут визнав ученого «Людиною 2000 року».

Народна медицина праукраїнців та українців – фітоетнологія та фітотерапія, як стверджує Є.С.Товстуха, нагромадила впродовж тисячоліть величезний пласт і комплекс прагматичних знань, духовних досягнень у різногалузевому мистецтві та звичаєвому праві. «Вони збагачували і збагачують життя народу раціональним досвідом поколінь, культурою виробництва, щоденною височиною святкового та ритуального побуту, сонячних звичаїв. Оздоровляють особливим мистецтвом, маючи всеохоплюючий вплив на тіло і душу людини. Для здоров'я, щастя, оптимізму, світлої долі далеких і близьких поколінь та епох» [4, с. 11].

Фітоетнологія українців – це розмаїта висока етнічна матеріальна, духовна та лікувально-гігієнічна культура праукраїнців та українців, найактуальніша глибинно-народна наука здоров'я і для здоров'я сьогодення та майбутніх поколінь і епох.

В жодній країні світу не знайдеться таких давніх і надійних лікувальних засобів живої природи, які нагромадила впродовж тисячоліть етнічна медицина українців. «З цих сивочолих інтелектуальних та ритуальних потоків автохтонів, а пізніше – праукраїнців та українців, постають фітоетнологія та давня і новітня фітотерапія» [3, с. 430]. Основна категорія української генетичної пам'яті постає з правічного внутрішнього буття людини. Віру Правди, віру Звичаїв, Божественні ритми Природи, як вважає Є.С. Товстуха, сучасному поколінню нашої землі повертають фітоетнологія та новітня фітотерапія остаточно і на Вічні Часи.

«Наша родюча і особлива земля, тримаючись у безодні світу, із волі могутнього Вселенського Розуму, народила (започаткувала) все живе і ... нас з вами. Людина користувалася дарунками природи, предметами мистецтва живої природи і тими, які вона готувала і виготовляла до окремих свят Сонячного Кола і родинних урочистостей: народження дитини, парубоцьких та дівочих посвят, весілля, пошанування видатних людей та справжніх героїв. Вона творила щоденну їжу та напої. І святу, священну, ритуальну. До свят та пошанування, як окремих видатних людей, так і богів» [5, с. 6]. Наші пращури навчалися готувати страви спочатку як ужиткові (щоденні харчові продукти). А згодом, як ліки, обереги, фітозасоби. І рослини, що вже у процесі тривалого і спадкоємного вивчення, ставали рослинами-ліками, закарбувалися у словесних та образотворчих символах: калина, материнка, шавлія, яглиця, айстра степова,

верба тощо. Вони несли силу, вітамінну міць, ставали оберегами. Наріжна полівітамінна страва-оберіг – український борщ, кутя, гречана каша з стеблами гравілату міського, медунки лікарської, талабану польового, яглиці тощо[2, с. 16].

Правічний наш етнос не зник безслідно, не розвіявся як дим, а зберігся і ущільнився від розпорошення, завдячуючи глибинному звичаєвому праву, науці і культурі далеких чи близьких спадкоємних поколінь, носіїв інтелектуального, культурного і генетичного коду, переконливо доводить учений. Загроза життю і буттю нагально примушувала наших далеких пращурів шукати особливого порятунку: надійної фіксації у передачі спадкоємної інформації нащадкам. Спочатку закодовано – прості і складні символи (Мізинська археологічна культура та трипільська цивілізація). Згодом художньо-умотивована і глибока галузь – писанкарство – , потім замовляння Природи і Людини. І уже у новому тисячолітті знайшли, вивчаємо та розшифровуємо святе Письмо українців – «Велесову книгу».

Наше завдання краплина за краплиною реконструйовувати, відновлювати та повертати українському народові ті далекі і близькі підвалини етнічної ужиткової культури, які зберігались і збереглись у пам'яті численних поколінь, а також у записях народознавців та лікарів. І уже на новому етапі державності утверджувати і пропагувати фітоетнологію та фітотерапію як традиційні галузі глибинного народознавства, лікувально-гігієнічних традицій[1, с. 8]. Дослідження набутків минулих епох, які не старіють, оновлюються у фокусі наших найсучасніших знань і набувають новітніх окреслень та найдоцільніших застосувань у третьому тисячолітті – головне завдання нинішнього і прийдешніх поколінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гродзінський А.М. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник /А.М.Гродзінський. — К.: Видавництво Українська радянська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 1992. — 544 с.
2. Скворцов А.К. Гербарий. Пособие по методике и технике /А.К.Скворцов. — М.: Наука, 1977. — 199 с.
3. Товстуха Є.С. Новітня фітотерапія/Є.С.Товстуха — К.: Українська академія оригінальних ідей, 2003. — 478 с.
4. Товстуха Є.С. Ужиткова культура етносу/Є.С.Товстуха. - К.: Українська академія оригінальних ідей, 2004. — 318 с.
5. Товстуха Є.С. Фітоетнологія українців/Є.С.Товстуха. - К.: Українська академія оригінальних ідей, 2002. — 351 с.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ПОЗААУДИТОРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Погіршення здоров'я молодого покоління зумовлено цілою низкою об'єктивних причин: зниження матеріального добробуту значної частини населення, погіршення екологічної ситуації, поширення серед молоді шкідливих звичок, відсутністю сформованої системи культури здоров'я в суспільстві.

Встановлено, що до 70 % студентів вищих навчальних закладів практично не використовують у своїй життєдіяльності або використовують неефективно такі важливі компоненти здорового способу життя, як: раціональна праця, раціональне харчування, раціональна рухова активність, відмова від шкідливих звичок, а це суттєво знижує резервні можливості їх організму (Р. Раєвський, С. Канішевський та інші).

Аналіз наукової літератури дозволяє уточнити визначення феномена «ціннісне ставлення до здоров'я» як цілісної системи індивідуальних, вибіркового зв'язків особистості з різними явищами та предметами оточуючого середовища, що знаходить прояви у практичній життєдіяльності, емоціях і оцінках здоров'я.

Формування ціннісного ставлення до здоров'я у студентської молоді розглядається як створення системи виховання, яке забезпечує усвідомлення цінності здоров'я в житті людини і формує переконання у необхідності планомірно підтримувати і зберігати його для загального розвитку особистості шляхом дотримання здорового способу життя [1, с. 166].

Одним із чинників формування у студентської молоді ціннісного ставлення до здоров'я є позааудиторна діяльність.

Позааудиторна діяльність – це система спеціально організованих заходів, невід'ємна складова навчально-виховного процесу вищого навчального закладу, що реалізується з метою створення умов для інтелектуального, духовного, естетичного, етичного розвитку студентів, їхньої самореалізації, задоволення потреб у вияві здібностей і нахилів, цілеспрямованої організації їхнього дозвілля, максимального задоволення пізнавальних і соціокультурних потреб [2, с. 65].

Шляхами формування ціннісного ставлення до здоров'я у студентської молоді є:

1. Залучення студентської молоді до фізкультурно-спортивної діяльності (відвідування спортивних гуртків, секцій, участь у спортивних змаганнях, заняття спортом поза ВНЗ, спортивний історико-культурний туризм, професійний спорт та інші).

2. Засвоєння студентами філософської, методологічної, теоретичної інформації в галузі формування, збереження і зміцнення здоров'я.

3. Оволодіння студентською молоддю способами використання одержаної інформації для правильного вибору оздоровчих систем і практик у сфері збереження і зміцнення здоров'я.

4. Поглиблення знань про взаємозв'язки фізичного, психічного і соціального здоров'я; усвідомлення здоров'я як здатності до самозбереження.

5. Формування цінності здорового способу життя, сталої мотивації на дотримання його норм; уміння будувати і реалізовувати індивідуальну програму збереження і зміцнення здоров'я.

6. Дотримання рухового режиму, режиму дня, особистої гігієни.

7. Раціональне харчування; оптимальний режим праці та відпочинку.

8. Формування впевненості у собі, підвищення самооцінки; формування уміння попереджати і вирішувати конфлікти.

9. Дотримання культури спілкування; культури сексуальної поведінки.

10. Навчання способів профілактики шкідливих звичок (тютюнопаління, вживання алкоголю, наркотичних, токсичних речовин); самозбереження здоров'я.

11. Формування уміння вести постійний контроль за станом свого організму.

12. Оволодіння способами використання одержаної інформації для правильного вибору оздоровчих систем і практик у сфері збереження і зміцнення здоров'я.

13. Використання активних, інтерактивних форм і методів, що зорієнтовані на особистісний розвиток і саморозвиток кожного учасника освітнього процесу, вироблення творчого підходу до проблем, пов'язаних з формуванням ціннісного ставлення до здоров'я (експромт-диспути, лекції-діалоги, дискусії, мозковий штурм, імітаційні та рольові ігри, тренінги, виконання навчальних проєктів, конкурси студентських ідей, робота в малих групах тощо).

14. Підготовка кураторів академічних груп до формування ціннісного ставлення до здоров'я у студентів ВНЗ.

Подальшого вивчення потребує питання вивчення стану сформованості ціннісного ставлення до здоров'я у студентської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Підготовка учнів інтернатних закладів до життєдіяльності у відкритому суспільстві : навч.-метод. посібник / [Л. В. Канішевська, Л. В. Кузьменко, С. О. Свириденко та інші]. – Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2013. – 336 с.

2. Пернарівська Т. П. Формування у студентів готовності до гармонізації міжособистісних відносин у позааудиторній діяльності : дис....канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Пернарівська Тетяна Петрівна. – К., 2015. – 236 с.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКИХ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ВУЛИЧНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Здоров'я дітей та молоді є головною проблемою сучасного і майбутнього будь-якої країни. Молодь є найдорожчим репродуктивним, інтелектуальним, економічним, соціальним і культурним резервом держави. Не менш значущу роль відіграє й виховання здорових дівчат, підготовка їх до материнства. Поступове усвідомлення на державному рівні значущості профілактики, збереження, підтримки і відновлення здоров'я нації передбачає знаходження шляхів підвищення у молодого покоління усвідомлення цінності здоров'я, здорового способу життя. Нові засоби розвитку особистості, що розробляються у межах вивчення широкого кола соціально-педагогічних проблем, обґрунтування різних напрямів, видів, методів соціально-педагогічної діяльності, одним із яких є соціальна вулична робота, створюють широке поле для наукового пошуку у межах зазначеної проблематики.

Теоретико-методологічні засади проблеми здорового способу життя підлітків та умови їх оптимізації сформульовано у працях А. Здравомислова, І. Смирнова, Л. Сущенко; питання формування здорового способу життя з медичних позицій розкрито в роботах М. Амосова, Н. Артамонова, А. Леонтьєва, Ю. Лісіцина; психолого-педагогічні аспекти формування мотивації до здорового способу життя у підлітків розглянуто в дослідженнях Т. Бойченко, В. Вілюнас, С. Занюк, Т. Кудріної, В. Оржеховської. Теоретичні основи вуличної роботи представлені у роботах Т. Семигіної та І. Миговича, особливості вуличної роботи з дітьми, позбавленими батьківської опіки і піклування, вивчали А. Капська, Н. Комарова; Р. Вайнола, Т. Зайцевська висвітлювали методику організації та проведення вуличної роботи.

Сьогодні здоров'я є однією з основних суспільних й особистісних цінностей. Безсумнівно, тільки здорова людина з добрим самопочуттям, оптимізмом, психологічною стійкістю, високою розумовою й фізичною працездатністю здатна активно жити, успішно переборювати труднощі. За даними медичних досліджень, у сучасних школах лише 12-14% дітей практично здорові, 50% – мають функціональні відхилення, 35-40% дітей шкільного віку страждають на хронічні захворювання. Приблизно 88% школярів перебувають у стані різного ступеня психічного неблагополуччя. Збільшилась також кількість школярів, які мають кілька діагнозів: у 20% старшокласників їх п'ять або більше [3].

У сучасному розумінні здоровий спосіб життя – це система поведінки людини, яка охоплює культуру руху, харчування, взаємини, повноцінне сімейне життя, творчу активність, високоморальне ставлення до довкілля, інших людей

і до самих себе; це захоплення, любов до рідних, а також бажання творити добро. Поняття здоров'я відображає якість пристосування організму до умов зовнішнього середовища і представляє підсумок процесу взаємодії людини й довкілля; сам стан здоров'я формується в результаті взаємодії зовнішніх (природних і соціальних) і внутрішніх (спадковість, стать, вік) чинників.

Сьогодні прийнято виділяти кілька компонентів (видів) здоров'я: соматичне, фізичне, психічне, моральне [2]. Більшість людей знають, що палити, пити і вживати наркотики шкідливо, проте багато дітей і дорослих зловживають цими шкідливими звичками. Соціально-педагогічна робота з формування здорового способу життя ставить за мету досягти змін у поведінці, що є результатом різноманітних цілеспрямованих дій [1]. До заходів, які використовуються у соціально-педагогічній роботі, спрямованій на формування здорового способу життя, відноситься і вулична соціальна робота. Це інноваційний метод соціальної роботи, суть якого полягає в наданні соціальними службами послуг своїм клієнтам на вулиці. Робочими місцями вуличних соціальних працівників є вокзали, парки, дискотеки, заклади для проведення вільного часу. Вони працюють з родичами, педагогами, найближчим оточенням своїх клієнтів. Таким чином, створюються умови для підлітків, які не мають можливості або бажання офіційно звернутися за допомогою, скористатися послугами компетентного фахівця. До цільової групи вуличної соціальної роботи відносять також: дітей, які втекли з будинків-інтернатів, біженців з інших областей або країн, безробітну і бездомну молодь; молодих людей, схильних до протиправних дій тощо [4].

У сучасній практиці вуличної соціальної роботи використовуються такі організаційні групові та масові форми вуличної соціальної роботи: ігротеки, дискотеки, форум-театри, конкурси графіті, танцювальні конкурси, флеш-моби, конкурси театралізованих постановок, виставки малюнків, вікторини, квести, ігротеки, дискотеки, танцювальні конкурси, спортивні змагання.

Найбільш ефективна форма роботи з сільськими підлітками – групова. Група є відмінним медіумом, за допомогою якого можна побачити не тільки проблеми кожного її члена, але і можливості їхнього вирішення. Група дає додатковий досвід проведення вільного часу, участі у масових заходах, тобто формує додаткові соціальні навички. Групову роботу із сільськими підлітками з формування здорового способу життя можна організувати завдяки організації: спортивних заходів, неформальних зустрічей, позашкільної роботи, гуртків за інтересами, флеш-мобів, подорожей тощо.

Отже, вулична робота з дітьми – це прогресивна форма соціальної роботи, спрямована на профілактично-діагностичну, консультативну роботу, організацію змістовного пізнавального дозвілля та пропаганду здорового способу життя серед дітей та підлітків, які більшість свого часу проводять на вулиці; надання необхідної комплексної соціально-педагогічної, психологічної, юридичної допомоги безпритульним та бездоглядним дітям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. / О. В.

Безпалько. – К. : Логос, 2003. – 134 с.

2. Гушчін І. В. Право соціального забезпечення: підручник / І. В. Гушчін. – Мінськ : Амалфея, 2002. – 512 с.

3. Зимівець Н. В. Соціально-педагогічні технології формування відповідального ставлення до здоров'я в учнівській молоді: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Зимівець Наталія Володимирівна. – Луганськ, 2008. – 247 с.

4. Організація і технології соціальної роботи з дітьми вулиці / за ред. проф. А. Й. Капської. – К. : Інтернаціональний Союз. Ліга соціальних працівників України, 2003. – 260 с.

УДК 37.013.42:614

КОРНІЄНКО Валерій Васильович,
*кандидат історичних наук,
директор середньої
загальноосвітньої школи № 67
(м. Київ, Україна)*

ШЛЯХИ СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю

Головна цінність суспільства – життя й здоров'я людини. Здоров'я можна лише сформувати, здобути шляхом цілеспрямованої напруженої праці над собою і набуттям знань. Діти – майбутнє кожної держави, перспективи її економічного, соціального та духовного розвитку. Завдання поліпшення здоров'я школярів не може бути розв'язане тільки зусиллями медиків. Здоров'я має бути одним із результатів освіти. Одне з основних завдань сучасного суспільства – створення такої освітньої системи, щоб не тільки виховувала освічену культурну людину, а й зберігала б та розвивала її здоров'я.

Аналіз становища здоров'я дітей у нашій країні підтверджує, що пошуки методів освіти і виховання, форм його організації щодо збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління держави набувають особливого значення. Успішне досягнення цієї мети можливе тільки при методичній, комплексній і узгодженій роботі батьків, педагогів, лікарів, юристів і соціологів. Перехід на 12-річний термін навчання створює суттєві переваги для одержання учнями якісної освіти і збереження їх здоров'я, тобто до основної функції освіти – дати знання, приєднується оздоровча функція освіти.

Невідкладне розв'язання цієї проблеми найближчим часом — це створення шкіл сприяння здоров'ю та їх масовий розвиток в освітянській системі.

Завдання – знайти найкращий варіант організації навчально-виховного процесу із використанням усіх існуючих можливостей для підвищення результативності роботи школи. Програма розвитку школи передбачає перехід на більш високий рівень культури життєдіяльності школи та освітніх процесів у школі, збільшення якості навчання та виховання, гуманності, демократичності, культуроємності.

Школа сприяння здоров'ю забезпечує умови та механізм педагогічної ідеї навчального закладу щодо формування здоров'я, здійснює навчання і виховання в інтересах особи і суспільства, створює сприятливі умови для всебічного розвитку здорової особистості. Головною метою такого навчального закладу є формування і розвиток фізично, психічно, соціально і морально здорової особистості зі стійкими переконаннями та системою знань про

здоров'я і здоровий спосіб життя, створення умов для збереження і зміцнення здоров'я, самоствердження, самодостатності та самореалізації в дорослому житті. Існують різні визначення здоров'я та підходи до його збереження та зміцнення в етнопедагогіці.

Керівництво таким навчальним закладом здійснює директор навчального закладу. Він є членом або головою постійно діючого органу самоврядування з проблем формування культури здоров'я учнів. Вищим колегіальним органом самоврядування є конференція, що скликається раз на рік.

З метою постійного контролю ведеться обов'язкова паспортизація стану здоров'я кожного учня та його індивідуальний щоденник здоров'я. Директор школи забезпечує дотримання вимог охорони життя і здоров'я учнів, створює необхідні умови для валеологічної освіти та виховання учнів, їх участі в оздоровчо-освітніх заходах у позаурочний час; забезпечує дотримання санітарно-гігієнічних норм і техніки безпеки, спрямовує діяльність педагогічного колективу на запобігання вживанню учнями алкоголю та наркотиків, іншим шкідливим звичкам для здоров'я, контролює організацію харчування і медичного обслуговування учнів, превентивні заходи проти вияву насильства. Режим роботи, час на активний відпочинок та харчування встановлюється відповідно до педагогічних та санітарно-гігієнічних вимог, погоджується з місцевими органами освіти і відповідними органами управління медичною галуззю, затверджується директором.

Школа сприяння здоров'ю має право укладати угоди про співробітництво, встановлювати прямі зв'язки з іншими навчальними закладами, підприємствами, організаціями і центрами системи освіти та охорони здоров'я, громадськими об'єднаннями міста, області, іншими країнами. Може брати участь у міжнародних програмах, проектах, учнівських та вчительських обмінах, здійснюючи відповідно до законодавства, зокрема Закону України «Про міжнародні договори України».

Одним із головних завдань розвитку школи є забезпечення та зміцнення здоров'я дітей. Реалізація цього завдання колективом СЗШ № 67 ґрунтується на розумінні здоров'я людини.

У школі у 21 класі навчається 593 учні. Педагогічний колектив налічує 42 вчителі та 12 осіб обслуговуючого персоналу.

Школа розташована у Солом'янському районі Києва, донедавна тут активно діяла промислова зона, тому спостерігається забруднення повітря. Така ситуація потребує активного формування в учнів здорового способу життя. Так виникла необхідність створення Школи сприяння здоров'ю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція ООН про права дитини (витяг щодо прав дитини на здоров'я та освіту)// http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
2. Конституція України // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/>.
3. Закон України «Про загальну середню освіту» // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

4. Указ Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності у суспільстві та утвердження здорового способу життя» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/258/2002>.

5. Концепція 12-річної середньої загальноосвітньої школи.

6. Новикова Л., Кулецька Н. Основи здоров'я // Шкільний світ. – К., 2016

7. Бенедіктова Л. Лікувальна фізкультура в школі // Шкільний світ. – К., 2016

УДК 37.013.

КОЧАРЯН Артур Борисович,

кандидат педагогічних наук,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України

(м. Київ, Україна)

БЕЗПЕКА ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

В Україні кількість користувачів Інтернету щороку стрімко зростає. Так, згідно з показниками сайту Sputnikmedia.net, у січні 2006 року українська Інтернет-аудиторія складалася з 4 207 391 особи. А станом на квітень 2017 року за результатами Інтернет Асоціації України – вже 21 600 000 осіб.

Станом на 1 січня 2007 року, за повідомленням прес-служби департаменту зв'язку та інформатизації Міністерства транспорту та зв'язку, в Україні налічувалось 18,75% активних користувачів Інтернету від кількості жителів України. А станом на квітень 2017 – вже 61,4%.

Як свідчать результати дослідження Eurobarometer, проведеного у 2008 році у 27 країнах - членах ЄС, 75 відсотків дітей віком від шести до 17 років активно користуються Інтернетом.

Інше дослідження, яке було проведено в 2009 році в рамках проекту EU Kids Online в Лондонському економічному інституті (London School of Economics). Згідно з цим дослідженням, у Великій Британії 77% родин використовують спеціальні програми, які фільтрують зміст Web-сторінок. 87% батьків проводять бесіди з дітьми щодо безпечного користування Інтернетом. Але одночасно дослідники констатують факт, що британські батьки не дуже занепокоєні переглядом дорослого контенту в мережі Інтернет дітьми.

За результатами дослідження Міддлсекського університету (Велика Британія, Лондон) у 2015 році, близько 53% дітей у 11-16 років бачили порнографічні сцени в інтернеті, причому 94% з них зіткнулися з ними до 14-ти років. Дослідники опитали 1001 дитину віком від 11 до 16 років і з'ясували, що серед 15-16-річних 65% бачили порнографію, а з 11-12-річних - 28%. Також стало зрозуміло, що найчастіше діти наштовхувалися на подібний матеріал випадково (28%), наприклад, у спливаючому рекламному вікні, а не шукали його навмисно (19%).

В Україні подібні дослідження розпочалися лише з 2009 року завдяки діяльності членів Коаліції за безпеку дітей в Інтернеті. Коаліція створена у 2008 році з ініціативи компанії «Майкрософт Україна». Дослідження проводилося Інститутом соціології НАН України за підтримки компанії «Київстар» у 2009 році в 11 містах України та полягало в опитуванні 1200 респондентів (дітей та дорослих) щодо якісного та кількісного використання дітьми Інтернет-ресурсів.

Отримані показники насторожують: переважна більшість вчителів, дітей і їхніх батьків не поінформовані про потенційні ризики для дітей в Інтернеті та про те, як їх уникнути. 22% дітей періодично потрапляють на сайти для дорослих. 28% дітей, побачивши в Інтернеті рекламу алкоголю або тютюну, хоч раз спробували їх купити, а 11% — намагалися купити наркотики. Понад 28% опитаних дітей готові переслати через Інтернет свої фотографії незнайомцям. 17% без коливань погоджуються повідомити інформацію про себе та свою родину: місце проживання, професію, графік роботи батьків. Для чого незнайомим людям може знадобитися така інформація, діти, як правило, не замислюються. Близько 14% опитаних час від часу відправляють платні SMS за бонуси в он-лайн-іграх, і лише дехто з них звертає увагу на вартість такої опції. При цьому 87% батьків вважають, що саме вони повинні навчати дітей правилам безпечного користування Інтернетом. Проте лише у 18% випадків дорослі перевіряють, які сайти відвідувала дитина.

В 2015 році науковцями Інституту соціальної та політичної психології було проведено дослідження «Нові небезпеки інтернету під час воєнних дій очима дітей». В рамках дослідження були проведені фокус-групові інтерв'ю з дітьми 12-15 років. Метою дослідження було з'ясувати, чи воєнні дії та їх висвітлення, зокрема в інтернеті, створюють нові небезпеки для дітей. Дослідники зазначають, що значний негативний вплив мають фейкові факти у свідомості дітей. Ризиком є також факт, що діти не довіряють джерелам інформації в Інтернеті.

В 2016 році Чернігівською обласною бібліотекою для дітей було реалізовано проект «Потенціал спільних зусиль дитячих, шкільних бібліотек, сім'ї у вирішенні проблеми Інтернет-безпеки для дітей». В рамках даного проекту було проведено опитування 1226 учнів 10-16 років та їх батьків. За результатами виявлено наступне: 97% опитаних респондентів мають власний персональний комп'ютер; 25% учнів використовують комп'ютер для виконання домашніх завдань; понад 50% респондентів використовують комп'ютер для розваг (спілкування, ігри, перегляд відео); 34% захоплюються комп'ютерними іграми; 20% захоплюються інтелектуальними комп'ютерними іграми; 81% опитаних батьків переконані, що робота в Інтернет позитивно впливає на розвиток їх дитини; 50% опитаних батьків зазначили, що контролюють перебування своїх дітей в мережі Інтернет.

Проведені дослідження констатують, що в більшості випадків діти набагато краще від батьків обізнані з можливостями використання і мобільного, і стаціонарного Інтернету. Існує суттєва різниця між тим, як діти насправді користуються Інтернетом, і тим, що про це відомо їхнім батькам: діти користуються ним частіше, аніж думають батьки, відвідують Інтернет-кафе, сайти для дорослих, грають в азартні ігри, витрачаючи реальні гроші; контактують з незнайомцями. Про все це в більшості випадків ані батьки, ані вчителі не знають, що свідчить про високий ступінь небезпеки для дітей. Нерідко користування Інтернетом вигідне і батькам, і вчителям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція про кіберзлочинність [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_575&chk=4/UMfPEGznhhqJg.ZilsJKtLHdl OUsFggkRbI1c. – Загол. з титулу екрана.
2. Кочарян А. Б., Гущина Н. І. Виховання культури користувача Інтернету. Безпека у всесвітній мережі. : Навчально-методичний посібник., Х., 2011. – 100с.
3. Кочарян А. Б. Використання безпечної електронної пошти в навчальному процесі / А. Б. Кочарян // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. - №8 (104). - С.24-27.

УДК 378.013.78-053/6(1-22)

КУБИЦЬКИЙ Сергій Олегович,
*кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки та
інформаційних технологій в освіті,
НУБіП України,
(м. Київ, Україна)*

РОЛЬ ТА МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Актуальність проблеми збереження та зміцнення здоров'я молоді набула державного значення, бо саме молодь, як перспективна частина суспільства, розбудовуватиме майбутнє. Проблема впровадження здорового способу життя в молодіжне середовище переходить до категорії таких, що визначають рівень національної безпеки держави.

Здоровий спосіб життя – це спосіб життя окремої людини, спрямований на профілактику хвороб і зміцнення здоров'я. Він включає такі принципи, як дотримання режиму дня, раціональне харчування, фізичну культуру, дотримання правил гігієни, відсутність шкідливих звичок, доброзичливе ставлення до оточуючих, активний відпочинок, сприятливі умови життя.

Головним методом досягнення мети – позитивних результатів формування здорового способу життя – є активне включення самих підлітків у роботу при одночасному залученні їхніх однолітків; професійна інформаційна підтримка спеціалістів у ході формування здорового способу життя; адекватне ставлення дорослих до «метаморфоз», що відбуваються з дітьми і їх орієнтація на надання допомоги підліткам.

Все це має сприяти усвідомленню того факту, що саме здоровий спосіб життя є тим соціально-педагогічним підґрунтям, який сприяє та полегшує процес соціального становлення особистості у підлітковому віці, і що вироблення навичок здорового способу життя є передумовою всієї їхньої подальшої успішної життєдіяльності.

Ефективність формування здорового способу життя учнів загальноосвітніх навчальних закладів залежить від комплексного впливу на їх когнітивну, емоційно-вольову та поведінкову сфери, створення умов, які б забезпечували оволодіння ними вміннями та навичками, спрямованими на збереження й зміцнення здоров'я, усвідомленого та самостійного застосування їх у повсякденному житті. Вирішальну роль у формуванні здорового способу

життя старшокласників у загальноосвітньому закладі відіграє саме соціальний педагог.

Метою діяльності соціального педагога з формування здорового способу життя старшокласників в загальноосвітньому навчальному закладі є сприяння створенню умов для формування, збереження та зміцнення здоров'я як важливого фактора розвитку особистості через вдосконалення навчально-виховного процесу та організацію його відповідно до психофізіологічних особливостей учнів старшого шкільного віку. Тому мета соціально-педагогічної діяльності з формування здорового способу життя, як вважає дослідник Голобородько Г.П., передбачає реалізацію таких завдань:

1. Проведення соціально-педагогічної діагностики фізичного, психічного, духовного, соціального здоров'я учнів, їхньої адаптації до умов загальноосвітнього закладу.

2. Розробка оптимальних режимів навчально-виховного процесу для школярів різних вікових груп, зокрема для старшокласників, з метою попередження їх втомлюваності та підвищення працездатності й ефективності діяльності.

3. Моделювання та впровадження в практику передового педагогічного досвіду застосування ефективних технологій навчання і виховання, адекватних можливостям старшокласників, спрямованих на збереження всіх складових їхнього здоров'я.

4. Систематичне розширення знань педагогів з валеології, безпеки життєдіяльності, проблем здорового способу життя учнів, профілактики адиктивної поведінки школярів певної вікової групи.

5. Надання допомоги педагогам в оволодінні методиками щодо формування здорового способу життя і вміннями їх впровадження в процес навчання та виховання школярів.

6. Формування у школярів позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, вмінь та навичок його вибору, дотримання у своїй життєдіяльності.

7. Впровадження інноваційних технологій превентивного виховання учнів.

8. Пропагування здорового способу життя серед батьків школярів, підвищення їхньої педагогічної культури.

9. Здійснення координації дій у системі «педагог-психолог-медичний працівник-адміністрація» з метою формування здорового способу життя учнівської молоді.

10. Систематичне підвищення соціальним педагогом власного професійного рівня з формування здорового способу життя підлітків.

Відповідно до завдань формування здорового способу життя учнів старших класів, зміст діяльності соціального педагога охоплює такі напрями роботи:

1. Формування ціннісного ставлення до здоров'я всіх учасників педагогічного процесу.

2. Формування валеологічної культури педагогів, учнів та їхніх батьків.

3. Упровадження програм, які пропагують і сприяють формуванню здорового способу життя школярів.

4. Вивчення показників особистісного здоров'я всіх учасників педагогічного процесу в співпраці з психологом, медичними працівниками, класними керівниками.

5. Профілактика та корекція адиктивної поведінки учнів.

6. Соціально-педагогічна підтримка школярів групи ризику та учнів з ослабленим психічним і фізичним здоров'ям.

Саме соціальні педагоги через соціальну складову здоров'я мають можливість впливати на моральне, психічне та фізичне здоров'я особистості. Формування у підростаючого покоління свідомості соціальної цінності здоров'я як особистого, так і суспільного сприятиме позитивному становленню та розвитку особистості у підлітковому віці.

УДК 37:614:008:(1-22)

ЛАПА Оксана Вікторівна,
*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри соціальної педагогіки
та інформаційних технологій в освіті,
НУБіП України,
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Збереження здоров'я населення є однією з найважливіших соціальних проблем, яка потребує системного дослідження та вирішення.

Одним із таких орієнтирів є організація засад здорового способу життя соціальними педагогами на різних рівнях професійної діяльності, розкрити особливостей проведення соціально-педагогічної роботи з підлітками сільської місцевості з метою формування особистісних установок на здоровий спосіб життя, на усвідомлення дітьми цінностей здоров'я.

Учені визначають дві групи факторів, які впливають на формування здорового способу життя:

- фактори ризику, які мають негативний вплив на формування позитивних установок щодо здоров'язбереження (асоціальний спосіб життя батьків, безвідповідальне ставлення до виховання дітей; відсутність досвіду, знань, зацікавленості педагогів шкіл з формування здорового способу життя; невідповідні методи профілактичної роботи);

- захисні фактори, які формують позитивні установки на здоровий спосіб життя (валеологічні знання та вміння, позитивний мікроклімат в сім'ї, позитивні самооцінка та установки на здоровий спосіб життя в референтних групах).

У сільській місцевості є доцільним формування засад здорового способу життя різними формами та засобами професійної діяльності соціальних педагогів, одними з яких є культурно-просвітні програми.

Вищезгадані програми формування здорового способу життя підлітків мають ґрунтуватись на наступних принципах:

- послідовності, поетапності, наочності;
- комплексності (створення програм по формування здорового способу життя в різних аспектах: фізичному, психічному, соціальному, культурному, духовному; розвиток компетентностей особистості щодо здорового способу життя);
- інтеграції виховних можливостей сім'ї, школи та інститутів дитячого дозвілля;
- інтерактивності (переважання ігрових, дискусійних форм роботи, що дозволяє будувати суб'єкт-суб'єктні відносини);
- врахування вікових особливостей підлітків (максимальної активізації захисних факторів та нейтралізації факторів ризику);
- соціально-культурної адекватності (враховується культурна специфіка регіону, фактори ризику, захисні фактори, розповсюдженість психоактивних речовин серед підлітків тощо) .

Проаналізуємо три напрями в роботі з дітьми: змістовий, структурний, та функціональний. Кожен з цих напрямів реалізовується відповідно певним принципам.

У межах змістового напрямку робота повинна проводитися відповідно чотирьох блоків: робота з підлітками, педагогами, батьками та комплексна (культурно-просвітні заходи за участю підлітків, батьків та педагогів родинні заходи, вікторини, конкурси, ігрові, концертні програми) [3].

В основу структурного напрямку покладено принцип диференціації життєвого середовища підлітка (сім'я, соціальні інститути, коло друзів, різноманітні компанії). Завданням цього напрямку є виявлення педагогічних можливостей кожного формального чи неформального інституту суспільства для спільної роботи з формування здорового способу життя підлітків [4].

В основу функціонального напрямку покладено принцип інтеграції інформаційної, виховної, рекреаційної функцій дозвілля підлітків. Програми за цим напрямом забезпечують відповідність культурно-просвітніх заходів віковим особливостям підлітків та природі дозвілля [1].

У роботі з підлітками застосовуються ігрові, превентивні та дискусійні форми діяльності. Відповідно з принципом поліфункціональності кожна з форм роботи виконує ігрову, пізнавальну, інформативну функції в розвитку компетентностей щодо здорового способу життя.

У сільській місцевості доцільно обирати такі форми культурно-просвітньої діяльності, які будуть якнайбільше впливати на емоційну сферу підлітків. За характером такого впливу виокремлюють такі групи форм культурно-просвітньої діяльності: пізнавально-емоційні, «шокові», контрастні, рольові, відразливі, сюжетні.

Аналіз стану формування здорового способу життя підлітків засобами культурно-просвітньої діяльності дав можливість визначити наступні перешкоди на шляху розв'язання поставленої проблеми: застарілі форми

попередження різноманітних залежностей, примусова участь підлітків у цій діяльності; загальна низька культура родинного дозвілля, відсутність практичної допомоги зі сторони батьків у спільній роботі над формуванням здорового способу життя.

Отже, культурно-просвітня діяльність у сільській місцевості повинна бути спрямована на подолання вищевказаних перешкод. Програми з формування здорового способу життя підлітків мають ґрунтуватися на відповідних цільових установах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Леонтьєва О.І. Принципи розробки культурно-просвітницьких програм з формування здорового способу життя підлітків / О.І. Леонтьєва // Вісник КНУКіМ: Зб. наук. праць. – К.: Київський національний університет культури і мистецтв, 2003. – Вип. 9. – С.84-90.
2. Леонтьєва О.І. Шляхи формування здорового способу життя школярів та молоді засобами культурно-просвітницької діяльності / О.І. Леонтьєва // Тези доповідей 5 міжнародної конференції молодих науковців. Людина, культура, техніка в новому тисячолітті. – Харків, 2004.
3. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю: Навчально-методичний посібник / А.Й. Капська. – К.: УДЦССМ, 2001.
4. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури / Б.Ф. Ведмеденко. – Київ, 1993.

УДК 37.01.:178.-057.87

МАЦЕНКО Леся Миколаївна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ НЕСПРИЙНЯТЛИВОСТІ ДО ТЮТЮНОПАЛІННЯ

Проблема вживання молоддю алкоголю, тютюну і наркотиків, а також зневажливого ставлення до свого здоров'я є сьогодні однією з гострих і актуальних. Серед молоді віком 16-19 років 61% має рівень здоров'я, значно нижчий за нормальний. Такий стан спостерігається й у 67% осіб у віці 20-29 років [1, С. 114].

Як наслідок вживання алкоголю і тютюнопаління, складної екологічної ситуації, майже 60% українців помирають від серцево-судинних хвороб, що призводять до інфарктів та інсультів. Великої шкоди здоров'ю підлітків і молоді завдає куріння.

Поширеність тютюнокуріння в Україні скорочується. За інформацією прес-служби МОЗ України головним фактором скорочення поширеності тютюнокуріння стало зменшення цінової доступності сигарет, в першу чергу через скорочення реальних доходів населення та різкого зростання акцизів на сигарети без фільтру.

Опитавши студентів спеціальності «Науки про освіту» (спеціалізація «Педагогіка вищої школи») та напряму підготовки «Соціальна педагогіка»

гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України ми виявили, що студенти не готові до здійснення антинікотинового виховання. До того ж, частина студентів (а в основному це дівчата) палять.

Як відомо, складовою здорового способу життя є відмова від шкідливих звичок. Тому ми вирішили виявити ставлення студентів до паління та вживання алкогольних напоїв. Як показало анкетування, 66% студентів не палять і вважають паління шкідливою для здоров'я звичкою. Іноді (дуже рідко) палять 19% студентів, але хочуть позбавитись цієї звички. 11% студентів відповіли, що вони часто палять, але хочуть покинути. 1 особа покинула палити. 1 студент відповів, що багато разів кидав палити, але знову починав, бо без цього не може. У 1 особи стаж паління – 2,5 роки, вона вважає себе психологічно залежною, але намагається позбавитись від паління. І лише 1 особа зазначила, що вона багато палить вже протягом 5 років і не вважає за потрібне кидати палити, так як їй це подобається. Студенти, висловлюючи свою думку, зазначили, що курити – дуже шкідливо і дорого; курити чи не курити – це вибір кожної людини; «я ненавиджу себе за те, що знаю, що паління шкідливе для здоров'я, але досить часто палю», «у мене різко негативне відношення до паління»; «люди, які палять, навіть не розуміють, навіщо вони це роблять».

Отже, проблема формування здорового способу життя безумовно є актуальною, а розробка дієвих рекомендацій, порад, які допоможуть підліткам і молоді звільнитися від звички палити – одне з важливих завдань вихователів.

Паління – це шкідлива звичка. Як відомо з психології, звички виробляються так само, як і навички – внаслідок багаторазового повторення певних дій. Внаслідок такого звикання у людини виробляється внутрішня схильність до цих дій у певний час і при певних умовах, самі ж дії часто виконуються автоматизовано. Звичка переживається людиною як потреба, що спонукає її до певних дій. Фізіологічною основою звичок є стереотипія в роботі великих півкуль головного мозку, тобто стійка система реакцій організму на вплив зовнішнього середовища. Якщо звичка, що переживається людиною як потреба, не підтримується, то у людини виникає почуття незадоволення, а іноді і страждання.

На нашу думку, паління – це незвичайна шкідлива звичка. Ми називаємо паління складною «психофізичною» звичкою, тому що ця звичка переживається людиною як потреба з кількох причин. По-перше, підкріплення вимагають тимчасові нервові зв'язки (умовні рефлекси), які відповідають за існування цієї звички. По-друге, організм вимагає підтримання звичного для нього рівня нікотину в крові. Цей факт підтвердили дослідження вчених США, які довели, що нікотин – це також наркотик, який викликає фізичну залежність.

Звичку палити підтримують цілий ряд умовних рефлексів. У процесі паління беруть участь всі п'ять відчуттів людини – зір, слух, смак, нюх і дотик. Кожна звичка піддається зміні. Будь-який динамічний стереотип (стійка реакція організму на вплив зовнішнього середовища), навіть коли він закріпився, можна замінити іншим.

У справі антинікотинового виховання допоможе розуміння причин, які штовхають людину до цигарки а також розуміння процесу формування тютюнової залежності, який складається з 4-х етапів. Щоб переконати підлітків у необхідності здорового способу життя, потрібно разом з ними скласти список причин, які б утримували їх від паління. Вихователям варто прислухатися до порад вчених щодо викорінення негативних звичок. Ми розробили ряд практичних порад для студентів, які допоможуть їм покинути палити.

Дієвими є рекомендації, розроблені Державним центром соціальних служб для молоді, Міським центром здоров'я міста Києва та доповнені автором. Програма називається «П'ятнадцять кроків відмови від куріння». Вона вже допомогла багатьом людям позбутися цієї згубної звички. Щоб досягти успіху, необхідно переглянути свої умовні рефлекси, що нагадують про куріння, уникати ситуацій, які провокують бажання викурити сигарету. Програма складається з 15 дій та розрахована на тиждень. Після того, як людина покинула палити, в її організмі відбувається певні позитивні зміни.

Отже, актуальність проблеми виховання несприйнятливості до тютюнопаління з кожним роком зростає. У виховній роботі обов'язково потрібно враховувати, що паління – це звичка, яка і виникає, і згасає повільно, викликає як психологічну, так і фізичну залежність, підтримується всіма п'ятьма відчуттями людини. Нажаль у вихованні молоді відсутня система дієвих виховних заходів, які б допомогли молодим людям відмовитись від паління. Необхідно вивчати мотиви сучасної молоді і формувати в них мотивацію до здорового способу життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навчальний посібник / О.В. Безпалько – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.

УДК 37.035.6/.7:069

МОІСЄЄВ Василь Володимирович,
здобувач кафедри соціальної
педагогіки та інформаційних
технологій в освіті Національного
університету біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Взаємозв'язок психічних і фізичних сил організму являється фундаментом людської особистості та створює умови для самовираження в різних сферах діяльності людини як особистості..

Під здоров'ям згідно зі Статутом Всесвітньої Організації охорони Здоров'я (ВООЗ), розуміється «стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів».

Виховання культу здорової людини має бути пріоритетом держави, сім'ї, колективу, з популяризацією фізкультури та спорту. Фізичне виховання –

система соціально-педагогічних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я, загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок та вмінь. За деякими даними на сьогодні здоровими є лише 27 % дітей дошкільного віку, тому у випускників шкіл існує проблема вибору професії через фізичні обмеження, великий відсоток з них непридатні або частково непридатні до військової служби.

Виникнення фізичного виховання на зорі людства зумовлено взаємодією об'єктивних і суб'єктивних факторів, адже для свого існування людина змагалась в силі, спритності, швидкості з тваринами. «Здоров'я це стан повного фізичного, духовного й соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб або фізичних вад» [1].

У Національній доктрині розвитку освіти, затвердженій Указом Президента України від 17 квітня 2002 року зазначається, що освіта і фізичне виховання є основою забезпечення здоров'я громадян, у якій пріоритетним завданням системи освіти постає виховання людини в дусі відповідального ставлення за власне здоров'я і здоров'я навколишніх як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності. Документ окреслює основні шляхи реалізації цього завдання: розвиток екологічної освіти, повноцінне медичне обслуговування, оптимізація режиму навчально-виховного процесу, створення екологічно сприятливого життєвого простору особистості [2]

До проблеми здоров'я і здорового способу життя людини, як предмету дослідження, а особливо молоді, долучились педагоги, філософи, психологи, медики. Теоретико-методологічні засади проблем здорового способу життя обґрунтовує, визначає складові та завдання освітніх установ Л. Сущенко. В. Оржевська розглядає психолого-педагогічні аспекти виховання здорового способу життя з визначенням проблем та можливостями освітніх закладів з урахуванням зарубіжного досвіду [3;7].

Військово-патріотичне виховання в умовах становлення поліетнічної держави як єдиної політичної нації, в умовах внутріполітичної нестабільності, зовнішніх загроз, покликане сприяти її цілісності та незалежності. Характерними рисами, які можна віднести до рівня військово-патріотичного виховання особистості окрім ціннісно-світоглядної орієнтації де є і любов до своїх батьків, роду, історії своєї держави, її культури, толерантності до інших націй, особистої гідності, справедливості і т.ін. відноситься й ставлення до свого фізичного стану, до культу здорового способу життя. В умовах пострадянського періоду становлення нашої держави, коли частіше реформаційні зміни в т.ч. й у фізичному вихованні, спорті, як основі здорового способу життя, носять лише задекларований характер, а зубожіння народу дійшло до критичного рівня, якраз вимагається особистої самосвідомості, розуміння й пошуку можливостей сповідувати здоровий спосіб життя. Адже прикрашати дійсність, говорити красиві слова про Україну не значить бути патріотом. В сучасних умовах спостерігається погіршення стану здоров'я, поява нових захворювань та паталогій, скорочення тривалості життя на фоні

екологічної ситуації, зміни клімату. Не секрет, що на тлі соціальної нестабільності; зниженні матеріального рівня життя людей, безробіття, розповсюджуються такі негативні явища, як алкоголізм, наркоманія.

Так, А. Шопенгауер зазначає: «Перша й найважливіша умова для нашого здоров'я полягає ... у благородній вдачі, здібній голові, щасливому праві, доброму настрої і добре влаштованому цілком здоровому тілі, і тому ми значно більше повинні турбуватися про розвиток цих якостей» [4].

У світі для людини найактуальнішим є вона сама, а відтак сфера існування, якою є її родина, держава, громадянином якої вона є. Найбільш суттєвим питанням є психофізична доцільність особистості, тобто сукупність фізичних, розумових, вольових і моральних критеріїв, що дають можливість вбачати ступінь готовності до захисту сфери свого існування – Батьківщини. Адже з валеологічної точки зору, «здоров'я» – це «міра життєпрояву людини, гармонійна єдність фізичних, психічних, трудових функцій, що зумовлює повноцінну участь людини в різних сферах суспільної діяльності».

ЛІТЕРАТУРА

1. Валеологія. Теоретичні основи валеології : Навч. посібник / Е.Г. Булич, І.В. Муравов. – К.: ІЗМН, 1997. – 224 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента від 17 квітня 2002 року № 347 // Педагогіка і психологія професійної освіти : наук.-метод. журнал. - 2002. - № 2. - С. 9 - 22
3. Валеологічна освіта та виховання : сучасні підходи, доступність і шляхи їх розвитку в Україні: [зб. наук.-практичн. статей] / за ред. В. М. Оржеховської. – К. : Магістр - S, 1999. – 118 с
4. Шопенгауер А. Афоризми життєвої мудрості // А. Шопенгауер. Обрані твори. - М. : Просвіта, 1992. - 198 с.

УДК 378.04:81'255

МОНАШНЕНКО Анна Миколаївна,
*кандидат педагогічних наук,
Національний університету біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перекладач виконує роль транслятора інформації з однієї мови на іншу. Відповідно до вимог перекладач повинен швидко орієнтуватися в ситуації (оскільки він перший, хто отримує нову інформацію) та впевнено і врівноважено передати її розмовнику, незалежно від емоційного забарвлення тексту. Однак, професійна підготовка майбутнього філолога-перекладача не повинна обмежуватися лише вільним володінням іноземною мовою. Вона припускає наявність у перекладача високої культури, широкої енциклопедичної ерудиції, різноманіття інтересів та комунікабельності. До професійно-важливих якостей перекладача варто віднести, на думку Є. Матвєєвої, такі якості, що в рівній мірі причетні до більшості спеціальностей. Це – працездатність, відповідальність, ініціативність, сумлінність, комунікативність, толерантність,

здатність долати стереотипи, відчувати проблеми, проникливість, гнучкість мислення, самостійність, соціально-професійна мобільність тощо. Неодмінним атрибутом професійної діяльності будь-якого фахівця сучасності, як зазначає автор, є його готовність до постійного підвищення освітнього рівня, потреба в актуалізації та реалізації власного особистісного потенціалу, здатність самостійно здобувати нові знання та вміння, здатність до саморозвитку. Крім того, Є. Матвєєва підкреслює надзвичайну важливість для професійної діяльності перекладача спеціальних здібностей, а саме: висока реактивність мовлення, переключення, мнемонічні здатності, психічна стійкість, контактність, інтелігентність, інтуїція. Особливого значення автор надає професійному світогляду, що включає систему поглядів, цінностей, переконань, які пов'язані з професією. Надзвичайно важливим моментом, на думку Є. Матвєєвої, є професійна етика перекладача [2, с. 213]. Повністю погоджуючись із поглядами Є. Матвєєвої щодо виокремлення професійних якостей перекладача, зупинимося на дотриманні ним перекладацької етики. За І. Алексеевою, основні правила перекладацької етики, або як їх ще називають «моральний кодекс перекладача», містять такі пункти: 1) перекладач не співрозмовник і не опонент клієнта, а транслятор, який передає усний чи письмовий текст, що створений однією мовою, у текст іншою мовою; 2) текст для перекладача є недоторканим; перекладач не має права на власний розсуд змінювати текст під час перекладу, скорочувати його чи розширювати, якщо замовник не ставив додаткового завдання адаптації, вибірки, додавань тощо; 3) під час перекладу перекладач за допомогою відомих йому професійних дій повинен намагатися максимальною мірою передати інваріант вихідного тексту; 4) в інших випадках перекладач не має права втручатися у стосунки сторін, так само, як і виявляти особисту позицію щодо змісту тексту, що перекладається; 5) перекладач зобов'язаний зберігати конфіденційність щодо змісту матеріалу, який він перекладає і без потреби не розголошувати його; 6) перекладач зобов'язаний відомими йому способами забезпечувати високий рівень компетентності у сферах мови оригіналу, мови перекладу, техніки перекладу і тематики тексту; 7) перекладач має право вимагати усіх необхідних умов для забезпечення високого рівня перекладацької компетентності, в тому числі і належних умов своєї праці; 8) перекладач несе відповідальність за якість перекладу, а у випадку, якщо переклад художній чи публіцистичний, має на нього авторське право, що захищено законом, і під час публікації перекладу його ім'я обов'язково повинно бути вказане [1, с. 16].

Отже, професійно-важливі якості перекладача впливають із правил перекладацької етики, які можуть бути покладені в основу професійних вимог, що висуваються до підготовки фахівця у вищих навчальних закладах. Тому модернізація вищої професійної освіти вимагає професійно орієнтованого процесу підготовки фахівця-перекладача.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение: учеб.пособие / Ирина Сергеевна Алексеева. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 352 с.

УДК 613.8-053.57

НАКОНЕЧНА Ольга Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

Формування здорової нації є питанням загальнодержавної ваги і визначене пріоритетом у чинних нормативних документах. Однак, зважаючи на погіршення основних показників здоров'я майбутнього нації – молоді, на державному рівні прийнято низку законодавчих актів, що мають на меті вирішити означену проблему, зокрема, Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016-2020 роки, Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».

Про сучасний стан здоров'я молоді свідчать наступні дослідження. Так, за результатами опитування, проведеного ГО «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка» у 2015 році в рамках міжнародного проекту «Європейське опитування учнів щодо вживання алкоголю та інших наркотичних речовин» в Україні, можна зробити наступні висновки: більшість молодих людей не вважає шкідливими для здоров'я тютюнопаління; понад третина має безперешкодний доступ до алкогольних виробів і кожен п'ятий до цигарок, і це попри заборону їх продажу неповнолітнім, ще 12,1% навіть до наркотичних речовин. Насторожує і та інформація, що тільки трохи більше 60% опитаних знають, куди можна звернутися для проходження тестування на ВІЛ. Ураховуючи це, можна говорити про недостатній рівень поінформованості молоді щодо шкідливості вживання психоактивних речовин та поведінкові хвороби.

Окрім того, постійно збільшується і набуває епідемічного значення кількість випадків інфікування через статеві, переважно гетеросексуальні контакти. Залишається високою актуальність парентерального шляху передачі при ін'єкційному введенні наркотичних препаратів [1].

Незадовільним є і стан рухової активності. Лише кожен п'ятий хлопець чи дівчина шкільного віку мають достатній рівень рухової активності оздоровчої спрямованості. Це – один із найнижчих показників у Європі. У дитячому та молодіжному середовищі зростає популярність малорухомого способу життя (комп'ютери, електронні ігри, перегляд телепередач). Все більше переважають пасивні форми дозвілля, ризикована поведінка та різні форми залежності. Поширюється практика дошлюбних та позашлюбних статевих стосунків, що створює додаткові ризики поширення соціально небезпечних інфекційних хвороб [4; 5].

Щорічно погіршується психічне здоров'я підлітків, на що, крім іншого, також негативно впливає змістовно-інформаційний простір, який обирають молоді люди у своїй дозвіллевій сфері. [3].

Упродовж останніх трьох років спостерігається зростання частки злочинів, вчинених неповнолітніми [1].

Невтішна ситуація, що сформувалася навколо здоров'я молоді, вимагає негайного втілення законодавчих проєктів і соціальних стратегій, проведення системної і послідовної роботи всіх соціальних виховних інститутів, зокрема в загальноосвітній школі, щодо формування здорового способу життя учнів. Чільне місце в цьому процесі належить соціальному педагогові. Важливо при цьому спрямовувати зусилля саме на первинну профілактику, оскільки вторинна і третинна пов'язані вже із перевихованням, корекцією девіантної поведінки, ресоціалізацією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Генеральна прокуратура України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. – Назва з екрану.

2. Звіт Міністерства охорони здоров'я України про результати моніторингу та оцінки ефективності загальнодержавної цільової програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки за 2015 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pgrep_AIDS_2016_05.html. – Назва з екрану.

3. Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді // Затверджена наказом МОН України 21 липня 2004 року № 605.

4. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (лютий 2016 р.) // Схвалено Указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016.

5. Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні «Молодь за здоровий спосіб життя» // Схвалені Постановою Верховної Ради України від 3 лютого 2011 року N 2992-VI.

УДК 37.013

ОМЕЛЬЧЕНКО Людмила Миколаївна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНЦЯ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ

Нині особливо гостро постала проблема виживання людства, адже питання можливості подальшого його існування безпосередньо залежить від здатності зберегти здоров'я в досить несприятливих умовах, що є результатом життєдіяльності самої ж людини. Актуальність проблеми виживання людського роду передбачили науковці початку ХХ століття (В. Вернадський, П. Тейяр де Шарден), однак особливо гостро вона постала на межі століть. Свідченням цього є низка міжнародних заходів (Австралія, 1988 р., Швейцарія, 1989 р., Швеція, 1991 р., Індонезія, 1997 р., Україна, 2000), проведених під егідою Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Так, науковці ВООЗ

розробили стратегію «Здоров'я для всіх до 2000 р.», яка набула свого розвитку в наступному не менш глобальному проєкті «Здоров'я-2020» та «Здоров'я для всіх-21».

«Здоров'я-2020» – європейська стратегія охорони здоров'я, що спрямована на поліпшення здоров'я людей та покращення їхнього благополуччя, забезпечення системи охорони здоров'я, орієнтованої на потреби людей, що надає допомогу високої якості. Засадничими її принципами стали: загальне охоплення населення, соціальна справедливість, стійкість.

У межах зазначеної стратегії визначено два завдання: поліпшення здоров'я для всіх і скорочення нерівностей щодо здоров'я; удосконалення лідерства та колективного керівництва в інтересах здоров'я, інновації, лідерство і потенціал для здоров'я та розвитку. Процес поступової європейської інтеграції України передбачає орієнтацію українського соціуму на європейські цінності, зокрема й цінності в системі ставлення до здоров'я людини. Особливого значення вони набувають нині, коли благополуччя пересічного українця постійно наражається на загрози, зумовлені наслідками чорнобильської катастрофи, бойовими діями на Сході України, відсутністю підприємств, що спеціалізуються на переробці сміття, соціально-економічною кризою тощо. Тому особливого значення нині набуває можливість адаптації основних принципів та завдань європейської стратегії «Здоров'я-2020».

Сучасні науковці розглядають здоров'я як складну систему, що охоплює декілька рівнів: біологічний, психологічний, соціальний, духовний. Основними його ознаками є високий рівень психофізіологічної адаптивності особистості, що є наслідком досконалості саморегуляції та нормального функціонування фізіологічних процесів; висока соціальна активність, активний прояв ставлення людини до зовнішнього світу; наявність психологічного ресурсу для заперечення хвороби чи її переборювання; повноцінне та ефективне виконання людиною соціальних функцій; здатність оцінювати прогностичну цінність людиною власних думок та змінювати їх за потреби; здатність особистості адекватно оцінювати власну поведінку та регулювати її при необхідності. Усі зазначені властивості здорової людини є нерозривною цілісністю.

Психічне здоров'я людини розглядається в системі таких критеріїв: психічна рівновага (функціонування пізнавальної, емоційної, вольової сфер індивіда); гармонійність організації психіки; адаптаційні можливості психіки (І. Коцан, Г. Ложкін, М. Мушкевич, 2011).

Досить важливим аспектом пояснення здоров'я є його передумови: мир, дах над головою, соціальна справедливість, освіта, харчування, прибуток, стабільна екосистема, сталі ресурси.

Звідси випливає: основні соціально-психологічні чинниками здоров'я українців – культурні цінності соціуму, традиції сім'ї як первинної соціальної групи, що має провідний вплив на формування установок та ставлень особистості, домінуючі моделі поведінки представників референтної групи, ЗМІ, доступність спортивних клубів, секцій, гуртків, наявність комунікацій із

іншими соціальними групами, наявність у навчальних закладах програм формування здорового способу життя дітей та молоді.

УДК 37.013

ПЕТРЕНКО Руслан Сергійович,
*студент першого курсу,
КВНЗ «Запорізький педагогічний коледж» ЗОР
(м. Запоріжжя, Україна)*

Науковий керівник:
ДЕМ'ЯНОВА Юлія Олексіївна,
*к. філол. н., ст. викладач,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна),
КВНЗ «Запорізький педагогічний коледж» ЗОР
(м. Запоріжжя, Україна)*

АКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сьогодні дедалі все більшого значення набуває проблема виховання здорового покоління. Результати наукових досліджень свідчать про те, що сформована у попередні роки тенденція погіршення стану здоров'я школярів набуває стійкого характеру. За підсумками аналізу медичних карт майбутніх першокласників було встановлено, що у більшості дітей наявні такі проблеми: порушення зору, постави, наявність хронічних захворювань, проте зовсім мало дітей визнані практично здоровими [1; 2; 3]. Сучасні діти багато часу проводять за комп'ютером або біля телевізора, ведуть малорухливий спосіб життя. Отже, погіршення здоров'я дітей шкільного віку є не лише медичною, але й серйозною педагогічною проблемою. Збереження і відновлення здоров'я дітей України стає надзвичайно важливою справою, оскільки це – наше майбутнє і одне з головних джерел повноцінного життя, щастя, радості, успіху. Воно є не лише особистим надбанням людини, але й суспільним багатством, одним із найважливіших показників добробуту народу [4].

Формування здорового способу життя відбувається через всебічну взаємодію адміністрації школи; педагогічного колективу; батьків; соціуму. Сучасний учитель повинен вміти:

- аналізувати педагогічну ситуацію в умовах педагогіки оздоровлення,
- володіти основами здорового способу життя,
- прогнозувати розвиток своїх учнів,
- спостерігати й моделювати систему взаємовідносин в умовах педагогіки оздоровлення,
- особистим прикладом вчити учнів піклуватися про своє здоров'я та здоров'я інших людей.

Усі ці вміння тісно пов'язані між собою й передбачають використання вчителем засобів, методів і прийомів здоров'язбережувальної методики в навчально-виховному процесі.

Активні методи організації діяльності і формування досвіду поведінки включають в себе ряд форм:

- педагогічна вимога до виконання норм поведінки, правил з організації здорового способу життя у вигляді прохань, поради, натяку;
- регулярна участь у спортивних та оздоровчих заходах, що формують якості здорової особистості;
- виховні ситуації, що застосовуються з метою формування нових норм поведінки по відношенню до власного здоров'я;
- групові форми навчання – кооперативне навчання, мозковий штурм, дискусія, рольове моделювання, вправи-енергізатори тощо;
- дослідницькі проекти – організація опитування серед своїх однолітків для вивчення шкідливих звичок;
- творчі проекти – санітарні бюлетені про здоровий спосіб життя, стінгазети, випуск інтернет-сторінки та ін.

У процесі формування ЗСЖ має використовуватися комплексний підхід, систематичність і поетапність; при використанні різноманітних форм та методів перевага має віддаватися активним пособам взаємодії між учителем і молодшими школярами, враховуючи вікові особливості учнів, формуючи в них цінності здорового способу життя та позитивні установки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лук'янова О.М. Проблеми здоров'я здорової дитини та наукові аспекти профілактики його порушень // Мистецтво лікування. – 2005. – № 2.
2. Квашніна Л.В., Величко М.І. Методика визначення рівня здоров'я і адаптаційних можливостей дитячого організму // Перинатологія і педіатрія. — 2000. – № 2.
3. Резніченко Г.І., Резніченко Ю.Г. Проблеми охорони здоров'я дітей та матерів на сучасному етапі та можливі шляхи їх вирішення // Современная педиатрия. – 2005.
4. Апанасенко Г.Л. Охрана здоровья здоровых: постановка проблемы в Украине и России // Укр. мед. часопис. — 2009. — № 4(72).

УДК 619:615:619.001.85

ПОГУРСЬКИЙ Ігор Григорович,

*кандидат ветеринарних наук, доцент, науковий співробітник,
Інститут оздоровлення і відродження
народів України (м. Київ, Україна)*

БОЛСУНОВА Ольга Ігорівна,

*кандидат біологічних наук, науковий співробітник,
Інститут молекулярної біології і генетики
НАН України (м. Київ, Україна)*

ЗАЙКА Леонід Андрійович,

*кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник,
ПОТОПальський Анатолій Іванович,*

*кандидат медичних наук, старший науковий співробітник,,
Інститут молекулярної біології і генетики
НАН України Інститут оздоровлення
і відродження народів України
(м. Київ, Україна)*

ІЗАТІЗОН В СИСТЕМІ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТВАРИН

Незважаючи на значні досягнення у медицині і ветеринарії, відмічено значне поширення інфекційних захворювань людей і тварин, особливо

вірусних. Це пов'язано, перш за все, з тим, що протягом останніх десятиліть багато збудників захворювання набули стійкості до існуючих медичних і ветеринарних препаратів. Тому, для успішної боротьби з цими захворюваннями необхідно створювати ефективні лікарські препарати, які вибірково та специфічно пригнічують репродукцію збудників, не зашкоджуючи життєдіяльності організму хворого. Саме одним з таких препаратів є ізатизон, створений А.І. Потопальським і Л.В. Лозюк і затверджений в Україні Держдепартаментом ветеринарної медицини 10.04.2002 № 15-14/ 105, а в 2004 р. проведена його перереєстрація ТУ У24.4-13807170- 001-2004 [4].

До його складу входять метисазон (марборан), диметилсульфоксид (димексид) і поліетиленгліколь з молекулярною масою 400. Він одночасно поєднує протівірусну, антибактеріальну, антигрибкову, протизапальну та імуномодулюючу дії, забезпечуючи високий лікувальний, профілактичний, протизапальний і антигістамінний ефекти, підвищує резистентність організму тварин, птиці, корисних комах (бджіл, дубового і тутового шовкопрядів) та риб. [1].

Препарат згубно впливає на ДНК- та РНК-вмістні віруси, має виразну протипухлинну активність, не токсичний, і не викликає побічних ефектів [1].

Крім того спектр дії ізатизону включає мікроорганізми: стрептококи, стафілококи, пневмококи, патогенні гриби та ін.[3]

При лікуванні хворих тварин в господарствах різних форм власності Київської, Чернігівської, Сумської та Полтавської областей із застосуванням ізатизону в комплексі з базовим лікуванням, яке практикується в господарствах, було встановлено високу терапевтичну ефективність ізатизону.

При гострому перебігу катаральної бронхопневмонії у телят, яким в комплексі з базовим лікуванням додатково вводили ізатизон ректально в дозі 0, 075 мл/кг маси тіла (комплексне лікування) у вигляді мікро клізми двічі на день протягом 5 діб, клінічне видужання наставало на 6 – 8 добу, в той час, як у телят, яким не вводили ізатизон, відмічали тяжчий перебіг захворювання, подовження терміну лікування в середньому на 3-4 доби, середньодобові втрати маси тіла і навіть вимушений забій телят.[5] Слід відмітити ефективну лікувально-профілактичну дію ізатизону при інфекціях верхніх дихальних шляхів методом аерозольної обробки телят, лоша́т, поросят, курей. При цьому ізатизон розпилювали за допомогою САГ під тиском 4 атм. із розрахунку 3-4 мл/м³ приміщення при експозиції 40-50 хв. 1 раз на добу протягом 3-4 днів.

Лозюк Л.В. вказує на те, що аерозольна обробка курей ізатизоном при комплексі вірусних і бактеріальних інфекцій не тільки забезпечує одужання хворої птиці, а й в значній мірі сприяє зміцненню загальної резистентності та підвищенню яйценоскості курей [3].

Ми також відмічали високу терапевтичну ефективність ізатизону при лікуванні корів, хворих різними формами ендометритів, маститів, вагінітів, цервіцитів та вестибулітів. При ендометриті 20% розчин ізатизону на бровамасті вводили в порожнину матки в дозі 20 мл 2-4 рази з інтервалом 24 год. При серозно-катаральному та гнійно-катаральному маститі у корів і кіз 10% розчин

ізатізону на 10% енрофлосі вводили внутрішньо-цістернально в дозі 10 мл після попереднього здоювання ураженої частки з послідуочим масажем її з низу до гори до її основи.

При пустульозному вульво-вагініті, цервіциті та вестибуліті 20% розчином ізатізону на фізрозчині просочували тампон і вводили у краніальну частину піхви один раз на добу протягом 3-4 діб.

Заслуговує на увагу застосування ізатізону при меланобластомі у коней. Так. 10% розчин ізатізону на 0,5% розчині новокаїну вводили під основу пухлини 3-разово в дозі 5-10 мл з інтервалом 46 год. Протягом 14-18 днів пухлини зникали.

Значних успіхів у лікуванні препаратом досягнуто при гнійно-некротичних ураженнях шкіри і підлеглих тканин (рани, абсцеси, флегмони, артрити) та септичних запаленнях кістково-сухожильних з'єднань проф. В.Й. Іздебським та його помічниками [2] на кафедрі хірургії Білоцерківського аграрного Університету.

Універсальні властивості ізатізону можуть знайти широке застосування і в боротьбі з вірусними та грибковими хворобами бджіл. Пудяк В.О. і Сидор І.Й [6] встановили, що найефективнішою в боротьбі з вірусно-грибковими захворюваннями бджолиних сімей є комплекс з застосуванням аерозольної обробки ізатізоном стільників вуликів і додавання препарату в корм.

Останнім часом доведена перспективність застосування ізатізону в рибництві [7], про що свідчать одержані разом з Інститутом рибного господарства НАН України патенти України на корисну модель № 30040 від 11 лютого 2008 р.

Таким чином, цей відносно дешевий і доступний у використанні препарат має великі перспективи у ветеринарії і гуманній медицині в наш час загальної фінансової скрути при не прогнозованому поширенні масових вірусних і змішаних вірусно-мікробних інфекціях, викликаних стійкими до дії існуючих ліків штамами збудників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заїка Л.А., Болсунова О.І., Потопальський А.І. Ізатизон – перспективний противірусний і протипухлинний препарат з імуномодельюючою властивістю Київ.- «Колобiг» – 2010.- 187 с.
2. Іздебський В.Й., Рублено М.В., Ільницький М.Г., Вельбовець М.В. Рекомендації щодо застосування ізатізону в практиці ветеринарної медицини// Біла Церква// - 1997.- НІВ МПП.- «Мустанг».- 15 с.
3. Лозюк Л.В., Бессарабов Б.Ф., Миролюбова А.Н., Кит В.И., Алексеенок А.Я., Погон В.Ю. Препарат изатизон и способ борьбы с вирусными заболеваниями животных / Авт. свид. №1050151 -22.00.83.
4. Потопальський А.І., Лозюк Л.В. Патент України №1780 Противірусний препарат ізатизон. - 1993. (Бюл. №3 от 25.10.95)..
5. Погурський І.Г., Підпригора Г.І., Береза В.І., Потопальський А.І., Терапевтична ефективність застосування ізатізону в практиці ветеринарної медицини // Матеріали міжнародного форуму «Основи молекулярно-генетичного оздоровлення людини і довкілля».- Київ. – «Колобiг». – 2005.- С.160-163.

6. Пудяк В.О. Сидор І.Й., Використання препарату ізатізон для профілактики і лікування бджіл від вірусних та грибкових хвороб// Матеріали міжнародного форуму «Основи молекулярно-генетичного оздоровлення людини і довкілля». – Київ.- «Колобіг». – 2005 р. С. 173-175.

7. Сич Г.О., Бучацький Л.П., Матвієнко Н.М., Заїка Л.А., Потопальський А.І. Використання препарату ізатізон у рибництві // Рибогосподарська наука України //- 2007.- №2.- С.41- 46.

УДК 37.091.212:614

ПРИМАК Олена Володимирівна,

вчителя вищої категорії

Хмельницький колегіум імені

Володимира Козубняка

(м. Хмельницький, Україна)

ВИГОВСЬКА Світлана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України

(м. Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС

На етапі розбудови нашої держави, коли не тільки скрутно матеріально, а й знецінюється поняття моральних чеснот у певної частини соціуму, поглиблюється криза людського духу, частішають прояви споживацької психології, ринкового прагматизму, особливого значення набирає проблема формування гармонійної, духовно зрілої, здорової особистості.

Перед сучасними педагогами стоїть важливе завдання – проявити і підтримати в учнів інтерес до освітнього, культурного, психологічного розвитку, сприяти формуванню здорового способу життя юного покоління, адже це майбутнє нації, майбутнє держави.

На думку П. Л. Капіци, ученого-фізика зі світовим ім'ям, однією з глобальних проблем, що визначають долю людства, є проблема «якості» народонаселення, під якою він має на увазі комплекс медико-генетичних і соціально-психологічних характеристик життя людей: фізичне здоров'я, рівень розвитку інтелектуальних здібностей, психофізіологічний комфорт життя, механізми відтворення інтелектуального потенціалу суспільства тощо.

Спостереження за поведінкою, психологічними реакціями, міжособистісними стосунками, зокрема підлітків, дають підстави стверджувати про стрімке погіршення стану фізичного та розумового розвитку дітей, недостатню культуру здоров'я молодого покоління. Як зазначають С.О.Рачкова та А.М.Кушнірчук у методичному посібнику «Система роботи школи щодо формування навичок здорового способу життя», за даними управління охорони здоров'я міста Хмельницького, аналіз стану захворюваності дітей дошкільного та шкільного віку свідчить про те, що в місті, як і в цілому по області, за останні роки зберігається негативна тенденція – при загальному поступовому зменшенні кількості дитячого населення значно зростають показники

поширеності хвороб у дітей та підлітків. І така ситуація не лише по одній області, така картина в усіх регіонах України.

Згідно з програмою Основних орієнтирів виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів України, головною тенденцією виховання стає формування системи ціннісного ставлення особистості до соціального і природного довкілля та до самої себе.

Сучасна психолого–педагогічна наука вважає основним джерелом мотивації вчинків людини, її поведінки систему та ієрархію внутрішніх цінностей, які змінюються під впливом різних чинників. Серед факторів, які підвищують ризик виникнення нервово-психічних розладів та порушень психічного здоров'я і форм поведінки дітей, значну роль відіграють конфлікти в родині, зловживання батьків алкогольними напоями, тобто агресивне соціальне середовище, наркотизація, вживання алкоголю, СНІД та ВІЛ інфікування. Підліток прагне бути дорослим, але, не знаючи як, легко потрапляє в «пастку» залежності від шкідливих звичок.

Психіка дитини, як і кожної людини, є активною системою, яка селективно сприймає інформацію внутрішнього та зовнішнього світів. А поведінка людини не тільки є засобом реагування на подразники оточення чи ситуації, вона запускається внутрішнім станом індивідуума – станом тіла і духу людського.

На психічне та фізичне здоров'я підлітків найпомітніше впливають причини, дія яких раніше була значно меншою. Більшість із них починають інтенсивно діяти саме в молодому віці. Урбанізація, зниження фізичного і підвищення нервово-психологічного навантаження, інформаційні перевантаження – усі ці складові нашої доби, звичайно, різною мірою, але відбиваються на здоров'ї дітей. Постійна емоційна напруга, участь дітей у сімейних конфліктах викликають порушення регуляції основних фізіологічних функцій. Своєчасна підтримка дитини, особистості, яка є серцевиною виховного процесу, з її нахилами, здібностями, потребами, інтересами, характером є одним із визначальних принципів виховної системи. Важливим також є взаємозв'язок впливів: родини, вчителя, соціальних об'єктів, довкілля (освітнього простору). Тому методологічною основою формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та підлітків є гуманістичний підхід, сутність якого полягає у створенні сприятливої ситуації для їх готовності до сприйняття й адекватного реагування на виховні дії шкільного та соціального середовища.

Національна доктрина розвитку освіти в Україні висуває завдання піднесення освіти до рівня загальнонаціональних пріоритетів. Тому батьки, школа і вчитель несуть правову й моральну відповідальність за здоров'я школярів, за створення позитивної, сприятливої атмосфери в класі, школі та сім'ї. Згідно з Конвенцією про права дитини, Всесвітньою декларацією про забезпечення виживання та розвитку дітей, обов'язковим компонентом національної освіти мають бути знання про формування, збереження і зміцнення здоров'я людини.

Особливий потенціал щодо формування здорового способу життя має позашкільна і позакласна діяльність, основною метою якої є задоволення інтересів і запитів дітей, розвиток їх творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності. Координуючу функцію в її організації виконує класний керівник і батьки. Основними методами і формами формування здорового способу життя учнів у позаурочний час є: організація і проведення різноманітних виховних заходів з урахуванням побажань учнів; організація факультативних і гурткових занять; залучення кожного учня до різноманітної виховної діяльності з урахуванням вікових та психофізичних особливостей; привчання до раціонального режиму дня, здорове харчування тощо.

УДК 001.8:37.013

СОПІВНИК Руслан Васильович,
*доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ВИХОВАННЯ ВАЛЕО-ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ

В умовах викликів ХХІ ст. загострено постають питання охорони довкілля та збереження здоров'я людини. Ці питання мають бути вирішені шляхом розробки методик і технологій виховання валео-екологічних цінностей фахівців біономічних професій у процесі їх професійної підготовки у вищих навчальних закладах природоохоронного та аграрного профілю. Необхідно сформулювати ціннісний світогляд такого фахівця, аби знання, навички і вміння реалізовувались у рамках способів збереження, санації природи і здоров'я людини.

Філософи, вчені, педагоги (І.Бех, О.Вишневський, П.Підкасистий, В.Франкл, Г.Шевченко, Е.Шпрангер) стверджують, що в основі змісту виховання лежать цінності, тому завдання виховання полягає у формуванні ставлення людини до важливих загальнолюдських і національних цінностей інтеріоризація яких визначатиме поведінку людини. Ключовим тут є поняття «ціннісне ставлення». Ціннісне ставлення – це такий зв'язок людини з різними предметами і явищами дійсності, що характеризується усвідомленням їх значимості, емоційно-позитивною оцінкою та виявляється у соціально-корисній діяльності суб'єкта. Це коли людина бачить у певних об'єктах, предметах, сутностях особисту, загальнолюдську чи національну значимість. Певні предмет і явища об'єктивного світу оцінюються людиною крізь призму добра і зла, істини чи хибності, краси чи потворності, допустимого чи забороненого, справедливого чи несправедливого, піднесеного чи нищого, екологічно безпечного чи загрозливого для природи, здоров'язбережувального чи небезпечного для здоров'я. У результаті, такі предмети набувають вартості чи девальвуються, тобто визначається, що є добрим чи поганим, красивим чи потворним, важливим чи малозначимим.

Результатом інтеріоризації валеологічних цінностей є здоровий спосіб життя студента. Формування здорового способу життя – це система виховних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я, загартування організму, гармонійний розвиток фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок та вмінь. Результатом зазначеного напрямку виховання є здоровий спосіб життя, як якість особистості, яка виражається в дотриманні норм поведінки, що спрямовані на збереження фізичних і психічних сил індивіда, передбачає санацію і розвиток усіх систем людського організму. Елементами здорового способу життя є: раціональний режим праці і відпочинку, викорінювання шкідливих звичок, оптимальний руховий режим, особиста гігієна, загартовування, раціональне харчування, заняття фізкультурою і спортом. Ідеалом здорового способу життя є фізичне (коли усі органи і системи функціонують нормально), психічне (нормально функціонує мозок людини, якість і чіткість мислення (чистота помислів), розвиненість уваги і пам'яті, високий ступінь емоційної стійкості, відсутність агресивності, розвиток вольових якостей), соціальне (ціннісне ставлення до здоров'я, праці, несприйнятливості до шкідливих звичок чи стереотипів поведінки, що суперечать здоровому способу життя; соціально здорова людина отримує задоволення від своєї роботи, прагне до самовдосконалення, досягає молодості духу і внутрішньої краси, тобто перебуває у гармонії із суспільством) здоров'я. У формуванні здорового способу життя використовують фізичні вправи, природні та гігієнічні чинники. Важливе значення у формуванні здорового способу життя має профілактика наркогенної залежності молоді. Доречно у процесі виховання валеологічних цінностей студентів біономічних професій типу «людина-природа» використовувати художній образ, як засіб за допомогою якого здійснюється вплив не тільки на раціональну, а й на емоційно-почуттєву сферу особистості.

Змістом екологічного виховання є екологічні цінності (усвідомлення своєї єдності з довкіллям, включаючи соціальне; дбайливе ставлення до всього живого на землі; розвиток здатності відчувати красу Природи; дбайливе ставлення до природних засобів життя і національних багатств; охорону довкілля і відразу до побутового нехлюйства, збалансованість утилітарного і духовного начал у господарському ставленні до природи). Результатом екологічного виховання є сформована екологічна культура як інтегративна якість особистості, що є частиною її загальної культури, включає усвідомлені потреби в гармонійному співжитті із природою, розумінні нероздільної цілісності людини, як частини біосфери, передбачає наявність глибоких екологічних знань, умінь і навичок екологобезпечної поведінки із застосуванням опанованого комплексу заходів із санації природного середовища. Методологічною основою екологічного виховання є філософія ноосферогенезу (від гр. «ноос» – розум і означає сучасну стадію розвитку біосфери, пов'язану з появою в ній людства (мислячої живої матерії), яке шукає оптимальні форми гармонійного життя у природному середовищі, без

порушення балансу екосистеми. Також сталий розвиток суспільства і філософія Г.Йонаса («Людство має існувати!»).

УДК 316.648: 37.011: 371.8

ТЕСЛЮК Валентина Михайлівна,
*кандидат психологічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Стан проблеми формування здорового способу життя студентів вищих навчальних закладів викликає значне занепокоєння та потребує окремої уваги: вживання молоддю алкоголю, тютюну, наркотиків, небезпечна сексуальна поведінка, знижена фізична активність, надмірна вага, наявність хронічних захворювань, психологічний дискомфорт. Формування здорового способу життя кожного громадянина є предметом уваги у більшості країн світу.

Стан здоров'я української молоді зумовлений багатьма факторами і оцінюється фахівцями медичних, педагогічних, психологічних наук як незадовільний. Формування здорового способу життя студентської молоді є однією з актуальних проблем нашого суспільства. Означена проблема знайшла своє відображення в багатьох педагогічних, медичних та соціологічних працях вчених (Б. Бутенко, В. Крамар, О. Гладощук, В. Оржеховська, О. Вакуленко, В. Слободяник, Л. Лепіхова, Т.Титаренко, О. Балакірева та ін.).

У країнах світу відбувається модернізація проблеми оздоровлення людей та здорового способу життя, тоді як в нашій державі, як показують останні дослідження на сьогодні спостерігається закономірність збільшення ризику розвитку серцево-судинних захворювань, зменшення рівня фізичної працездатності та підготовленості, погіршення функціональних резервів організму та зниження рівня фізичного стану молоді.

Проблеми здоров'я молоді займають ключові позиції в зв'язку з цілим рядом факторів, так як молодь – це основний резерв і значна частина трудових ресурсів народного господарства. Стан здоров'я молоді сьогодні – це суспільне здоров'я, здоров'я нації нашого майбутнього.

Метою нашого дослідження є виявлення ставлення студентської молоді Конотопського інституті Сумського державного університету до формування здорового способу життя.

У експерименті прийняли участь 50 студентів Конотопського інституту Сумського державного університету (28 хлопців і 22 дівчини). У дослідженні ми використали метод анкетування, основними завданнями якого були:

- 1) виявити, що розуміють студенти під здоровим способом життя;
- 2) дослідити ставлення молоді до здорового способу життя;
- 3) дізнатися чи хочуть студенти вести здоровий спосіб життя;
- 4) як молодь намагається вести здоровий спосіб життя;

5) визначити причини, бар'єри, які заважають вести здоровий спосіб життя.

Здоровий спосіб життя – спосіб життя, при якому людина дотримується всіх правил, необхідних для збереження і поліпшення здоров'я. Здоровий спосіб життя є визначальним чинником забезпечення тривалості активного життя, соціального, біологічного та психічного благополуччя громадян і передбачає оптимальну рухову активність, раціональне харчування, здоровий сон, додержання гігієнічних правил, відмову від тютюнокуріння, вживання наркотиків та зловживання алкоголем [1, с.2].

Ставлення до здорового способу життя – сприйняття людиною правил, необхідних для збереження і поліпшення здоров'я. Бар'єри у дотриманні здорового способу життя – сукупність факторів, що створюють перепони у веденні здорового способу життя.

Аналіз відповідей респондентів показав, що незначна частина студентської молоді веде здоровий спосіб життя. Під здоровим способом життя більшість студентів розуміє: заняття фізичною культурою, спортом, відмова від шкідливих звичок, раціональне харчування, режим праці та відпочинку. Сучасна молодь не достатньо активно займається спортом, дотримується режиму раціонального харчування, праці і відпочинку. Студенти позитивно ставляться до здорового способу життя (47 осіб) та намагаються вести здоровий спосіб життя (7 осіб). Незначна частина молоді постійно відвідує різні спортивні секції і спортзали (20 осіб). Велика частка студентів не може постійно дотримуватися здорового способу життя, обґрунтовуючи це різними причинами (48 осіб). Студентська молодь стверджує, що їй не вистачає часу і коштів для дотримання здорового способу життя (43 осіб).

Отже, проведене дослідження підтвердило, що хоча студентська молодь позитивно ставиться до формування здорового способу життя, але водночас приділяє цьому незначну увагу, обґрунтовуючи це відсутністю коштів та часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004>

УДК 159.9

ШАМНЕ Анжеліка Володимирівна,
*доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри соціальної роботи та психології,
НУБіП України
(м. Київ, Україна)*

ВАРІАТИВНІСТЬ МОДЕЛЕЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Дискурс психосоціального розвитку сучасних підлітків та юнаків відзначається подовженням перехідного періоду дорослішання, трансформаціями традиційної феноменології соціалізації, суттєвими змінами міжпоколінної комунікації. Найбільш суттєвою проблемою сучасного соціокультурного простору є руйнація позиції «відповідального ставлення

дорослого співтовариства до дитинства» (І.Д.Бех). Це, у свою чергу, позначилося на інтенсивній примітивізації свідомості дітей (зростанні цинізму, егоїзму, агресивності) на фоні відчуження, безпорадності дорослих. Майбутнє ґрунтується на минулому і сьогодні, тому важливим є осмислення дорослими сучасних тенденцій соціалізації сучасної молоді, відмінностей між простим і складним, корисним і шкідливим, сум'яттям і впевненістю у поведінкових сценаріях сучасного отроцтва.

Ці завдання пов'язані з радикальністю принципів змін сучасної соціокультурної ситуації розвитку особистості. Інформатизація та глобалізація сучасних вимірів культуротворення, інтертекстуальність і поліцентризм сприймання реальності, гетерогенність і фрагментарність смислових конструктів особистісного самоздійснення в умовах радикальних трансформацій суспільства дозволяють позиціонувати нову парадигму розвитку людини – життєтворення у техногенно-інформаційному середовищі епохи постмодернізму.

Під впливом нових вимірів інформаційного суспільства у ментальному просторі сучасної молоді форматується новий тип світобачення, що дозволяє їй сприймати мінливість ситуації невизначеності, нестабільності як природне середовище свого існування. Сучасна молодь генезою власного буття і самоздійснення задає рух інформаційним потокам ХХІ століття й сама у цьому вирі розвивається, змінюється, реалізуючи тенденційність феномену онтологічної акселерації (Дж.Келлі): людина не залишається незмінною, вона змінюється, причому швидше, ніж наукова спільнота (психологи, педагоги, соціологи, культурологи) встигає модифікувати свої теорії і підходи.

Завдання сучасної науки є осмислення «інакшості», розуміння і безумовне прийняття людини нового покоління – інтернет-покоління, «цифрового покоління», медіа-покоління, покоління «next», соціально-психологічний профіль якого утворюють такі якості як «тотальна» креативність, інноваційність, демократичність, поінформованість, а разом з тим – інформаційна перевантаженість, інтернет-залежність, «кліповість» мислення. Необхідний ґрунтовний аналіз психолого-педагогічного супроводу особистісного розвитку сучасних підлітків і юнаків у несталих умовах сучасного інформаційного середовища. Проблемне поле соціалізації отроцтва ХХІ століття у непростих вимірах сьогодення потребує аналізу полівекторних контентів соціалізації особистості у сімейному середовищі та у закладах освіти, розкриття потенціалу конструктивного вирішення різноманітних проблем особистісного становлення школярів підлітково-юнацького віку, студентства у період дорослішання.

Розв'язання суперечностей психосоціального розвитку особистості у несталих умовах інформаційного суспільства потребує радикального змінення методологічного спрямування психолого-педагогічного супроводу періоду дорослішання, формування психологічної культури усіх суб'єктів соціокультурного та освітнього простору.

ВПЛИВ БАТЬКІВ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ : СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Позиція соціальних працівників як фахівців-професіоналів передбачає об'єктивність і неупередженість, проте вони рідко залишаються байдужими, постійно стикаючись із потужним зарядом людських страждань. Особливість професії соціального працівника – вони не є виконавцями «наказу зверху», бюрократами, які турбуються лише про раціональність діяльності, про те, щоб при мінімальних затратах отримати максимальну віддачу для себе і для держави. Професіоналів соціальної роботи вирізняють особливий статус і знання, спираючись на які вони об'єктивно оцінюють ситуацію. Основою професійних знань соціальних працівників є дві функціональні концепції: по-перше, власне ідея професіоналізму, по-друге, ставлення до прав людини, зокрема Закону України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року. Цей закон визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіти, соціальний захист та всебічний розвиток встановлює основні засади державної політики у цій сфері [1].

Для підвищення ефективності та результативності соціальної роботи велике значення має врахування специфіки соціального стану, потреб і інтересів різних груп населення дані якого використовуються органами соціального захисту, соціальними службами, практичними соціальними працівниками у своїй діяльності.

Згідно Декларації про права інвалідів (ООН, 1975) «інвалід» означає будь-яку особу, яка не може самостійно забезпечити повністю або частково потреби нормальної особистої та/або соціального життя з нестачі, чи то природженого або придбаного, його або її фізичних чи розумових можливостей. Діяльність соціального працівника, спрямована не тільки на підтримку необхідного матеріально - побутового рівня сім'ї, де є дитина-інвалід, допомогу батькам в оформленні документів на отримання грошових допомог, страхових виплат тощо, а також – на формування у батьків відповідальності до здорового способу життя дітей-інвалідів. Просвітницькими заходами для батьків щодо формування у них відповідальності до здорового способу життя їх дітей-інвалідів є: надати батькам інформацію про здоров'я та сфери здоров'я; допомогти батькам підготувати дітей-інвалідів до правильного вибору способу життя; вказати на правові наслідки недотримання батьками прав дітей-інвалідів [2].

Особливості способу та стилю життя сімей, існуючі в сім'ях традиції щодо дотримання принципів здорового способу життя, погляди батьків щодо виховання дітей, практика їх виховних технологій та ставлення до здоров'я дітей належить до дієвих чинників мікросоціуму сім'ї, що значною мірою

впливають на формування дитячого здоров'я. Вона має виступати основним джерелом виховання дитини, матеріальної та емоційної підтримки, психологічного захисту, засобом збереження і передачі національно-культурних цінностей прийдешнім поколінням. Саме сім'я передусім має залучати дітей до освіти, культури і прищеплювання здорового способу життя, загальнолюдські духовні цінності, норми суспільного життя.

Основними методами збереження та зміцнення здоров'я в умовах сім'ї мають стати формування культу здорового способу життя, профілактика захворювань та дотримання гігієнічних правил, в тому числі психогієни, культури між родинних взаємин у повсякденному житті, фізична активність, загартовування організму, повноцінне харчування, запобігання шкідливим звичкам - палінню, алкоголізму, наркоманії тощо. Серед найважливіших факторів, що мають вплив на здоров'я, особливості стилю та способу життя, психоемоційний мікроклімат в родині, де виховуються дитина, характер стосунків батьків з нею. Залежно від того, хто і як доглядає дитину-інваліда, якими є стосунки між дорослими, серед яких виховуються дитина, розвиток її може бути нормальним, прискореним або уповільненим. У сім'ях, які мають дітей шкільного віку (за даними дослідження, проведеного Українським інститутом соціальних досліджень у 2003 р.), батьки вважають, що найактуальнішими проблемами є низькі прибутки та побутові труднощі, а проблеми морального порядку, як стосунки та дорослими членами сім'ї та взаємини між батьками та дітьми, відходять на другий план.

Значна частина батьків має не достатні знання щодо шкідливості цих звичок в сім'ях та байдуже ставиться до дозволеності дітям перебувати у задимлених сигаретами приміщеннях. Деякі батьки (1,5 – 2,0% батьків) самі пригощають цими напоями свої дітей та регулярно дають їм випити певну кількість алкогольних напоїв. За їх міркуваннями, це робиться для поліпшення апетиту у дітей. З дорослішанням дітей частка дітей, які отримували алкогольні напої від своїх батьків збільшується. Вищенаведені факти свідчать, що в умовах сім'ї дітям прищеплюється думка про дозволеність та допустимість вищеназваних звичок, що є одним з чинників залучення їх ще в шкільному віці до вживання алкоголю та тютюнопаління.

Отже, із цього матеріалу ми можемо зрозуміти, що багато в чому формування здорового способу життя залежить від стилю життя сім'ї, способу організації життя, характеру взаємин між батьками, участі їх у вихованні, правильної організації вільного часу сім'ї, ставлення самих батьків до вживання алкоголю, паління, наркотичних речовин. Спосіб життя сім'ї в основному зумовлює і спосіб життя дітей, зокрема дітей-інвалідів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вплив батьків на формування здорового способу життя дітей.- [Електронний ресурс].- Режим доступу:
<https://sites.google.com/site/krivoyrogkzsh37/metod-cabinet/vikova-kategoria/mo-klasного-kerivnika/batkivski-zbori/vpliv>
2. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року (з доповненнями № 1838-VIII від 07.02.2017)/ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

ПРОЕКТ

ухвали Міжнародного науково-практичного семінару
«Розвиток вищих духовних потреб особистості в контексті формування
здорового способу життя» від 25 травня 2017 р.

Соціально-економічні й духовно-культурні перетворення початку ХХІ століття актуалізували ідею гуманізму, звернення до проблем людини та людства, взаємовідносин «людина – суспільство – природа». Все очевиднішим є твердження, що глобальна цивілізаційна криза обумовлена, перш за все, девальвацією духовно-моральних цінностей суспільства. Тому найважливішим завданням сучасної цивілізації у контексті глобальних проблем людства є виховання людини, моральна культура якої сповна відповідала б гуманістичним запитам ХХІ століття, людини, здорової духовно і фізично, здатної орієнтуватися у складній соціокультурній ситуації, будувати взаємовідносини на основі співробітництва, взаєморозуміння, толерантності, людяності.

Здорова і духовно розвинена людина – щаслива людина. Вона добре себе відчуває, отримує задоволення від своєї роботи, прагне до самовдосконалення, досягає, тим самим, молодості духу і внутрішньої краси.

Здоров'я – це перша і найважливіша потреба людини, що визначає здібність її до праці і забезпечує гармонійний розвиток особистості. Воно є найважливішою передумовою до пізнання навколишнього світу, до самоствердження і щастя людини.

Здоровий спосіб життя – це діяльність, активність людей, що спрямована на збереження і поліпшення здоров'я; спосіб життя, заснований на принципах моральності. Він повинен бути раціонально організованим, активним, трудовим, захищати від несприятливих дій навколишнього середовища, дозволяти до глибокої старості зберігати духовне, психічне і фізичне благополуччя.

У семінарі взяли участь понад 100 учених, у т.ч. науковці з 5 країн світу, а саме: США, Франції, Польщі, Білорусії, України.

У рамках конференції були проведені пленарне засідання, заслухано фіксовані доповіді, а також проведено психологічні тренінги «Розвиток управлінської компетентності», «Юнгіанський аналіз: самодопомога та техніки роботи з клієнтом», «Мoje життя: між хочу та потрібно», «Я – автор власної кар'єри».

Учасники конференції у результаті плідної роботи на Міжнародному науково-практичному семінарі:

УХВАЛИЛИ:

1. Розмістити на сайті Національного університету біоресурсів і природокористування України інформацію про роботу семінару та опублікувати відповідне повідомлення в університетській газеті.

2. Опублікувати доповіді учасників науково-практичного семінару «Розвиток вищих духовних потреб особистості в контексті формування здорового способу життя» у збірнику матеріалів.

3. Здійснити передачу матеріалів семінару (на паперових та електронних носіях) у відділ комплектування та наукової обробки літератури наукової бібліотеки НУБіП України (кім. 30/1; навч. корп.4).

4. Керівникам підрозділів НУБіП України, починаючи з 2017-2018 навчального року в навчальних планах і програмах передбачити вивчення сучасних духовних проблем особистості, подальшого розвитку методологічних, теоретичних і прикладних аспектів проблеми здорового способу життя.

5. Навчально-науковому центру виховної роботи і соціального розвитку НУБіП розробити методологію і методику активізації аматорських оздоровчих гуртків у школах і трудових колективах.

6. На базі НУБіП України щорічно проводити Міжнародний науково-практичний семінару «Розвиток вищих духовних потреб особистості в контексті формування здорового способу життя», залучаючи якомога більше студентів.

7. Разом з установами-співзасновниками центру подати заявку до Міжнародної академії наук на проведення спільної Науково-практичної інтернет-конференції «Український прорив у світову науку», присвяченої 80-річчю перших публікацій геніального, але забутого українського генетика Миколи Тарнавського про відкриття мутагенної дії препаратів ДНК.

8. Під час складання плану виховної роботи зі студентами кураторам усіх академічних груп НУБіП України особливу увагу звернути на заходи, які спрямовані на глибоке вивчення сучасних духовних проблем особистості, подальшого розвитку методологічних, теоретичних і прикладних аспектів проблеми здорового способу життя.

9. Із метою популяризації сучасних духовних проблем особистості, подальшого розвитку методологічних, теоретичних і прикладних аспектів проблеми здорового способу життя проводити на факультетах конкурси стінгазет.

10. Вважати за доцільне розширювати регіональні та міжнародні зв'язки науковців Національного університету біоресурсів і природокористування України з представниками наукових та навчальних установ, які працюють за тематикою дослідження.

У результаті роботи семінару були також ухвалені пропозиції щодо діяльності Центру духовного відродження та оздоровлення людини і довкілля НУБіП України:

1. Вибудова цілісної людино центричної моделі оздоровлення та формування здорового способу життя (діагностика, методика і засоби).

2. Створення та наповнення інформаційних ресурсів.

3. Проведення тематичних семінарів і тренінгів за всіма напрямками оздоровлення.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ВСТУПНЕ СЛОВО	4
НІКОЛАЄНКО Станіслав Миколайович СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ НУБІП УКРАЇНИ	8
ПОТОПАЛЬСЬКИЙ Анатолій Іванович ОСНОВИ ДУХОВНОГО І МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ЛЮДИНИ І ДОВКІЛЛЯ	9
ШИНКАРУК Василь Дмитрович ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я У СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НУБІП УКРАЇНИ	12
КОБИЛЯНСЬКА Розалія Миколаївна, КОБИЛЯНСЬКИЙ Валерій Ярославович МОНІТОРИНГ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОРГАНІЗМУ І КОНТРОЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ	14
КРУПКА В'ячеслав Андрійович ОЗДОРОВЧИЙ ЦЕНТР НУБІП УКРАЇНИ І ЙОГО РОЛЬ У ПРИЩЕПЛЕННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТАМ ТА ПРАЦІВНИКАМ УНІВЕРСИТЕТУ	16
МАРЦІНИШИН Юрій Данилович НООСФЕРНА ВАЛЕОЛОГІЯ І КОСМІЧНА НАУКА У ФОРМУВАННІ ЦІЛІСНОГО (НООСФЕРНОГО) МИСЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ НОВОГО ЧАСУ В ІТ СИСТЕМІ КООРДИНАТ, ПЛАНЕТАРНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДОВКІЛЛЯ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗДОРОВ'ЯЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВИЩИХ ДУХОВНИХ ПОТРЕБ ЛЮДИНИ	18
ДРОЗДА Валентин Федорович ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД БІОТИЧНИХ СТРЕСІВ	19
ДРОЗДА Валентин Федорович ДУБОВИЙ ШОВКОПРЯД <i>ANTHERAEA PERNYI</i> G. M. (LEPIDOPTERA, SATURNIIDAE), ЯК БІОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН З БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОЮ ХАРАКТЕРИСТИКОЮ	24
ДІДКІВСЬКА Людмила ДЕНДРОПАРК «ПЕРЕМОГА» - ЦЕНТР КОНСОЛІДАЦІЇ ДУХОВНОГО І МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ЛЮДИНИ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОВКІЛЛЯ ДРЕВЛЯНСЬКОГО КРАЮ	29
РАДУХІВСЬКА Людмила Любомирівна ЗНАЧЕННЯ І РОЛЬ ГРОМАДСЬКОГО РУХУ В ОЗДОРОВЛЕННІ ЛЮДИНИ І ДОВКІЛЛЯ	33
ЛІПСЬКИЙ Петро Юзефович ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ – ШЛЯХ ДО ЕКОЛОГО-БЕЗПЕЧНОГО (НООСФЕРНОГО) РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	38
ФІКСОВАНІ ВИСТУПИ	
АМЕЛІНА Світлана Миколаївна РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПОТРЕБ ОСОБИСТОСТІ НА ТЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	43
ВАСЮК Оксана Вікторівна АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я» З ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ	45
ВИГОВСЬКА Світлана Володимирівна, ВИГОВСЬКИЙ Андрій Юрійович ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРОБЛЕМА	48

ГОСТЄВА Поліна Родіонівна, ДЕМ'ЯНОВА Юлія Олексіївна ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	50
ДЬОМІН Олександр Анатолійович ЗНАЧЕННЯ СПОРТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	52
ЄРЕСЬКО Олег Вікторович УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	54
ЖИВОРА Станіслав Михайлович РОЛЬ МОЛОДІЖНОГО ТУРИЗМУ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНИХ МОТИВАЦІЙ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	56
ЖУРАВСЬКА Ніна Станіславівна ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ВИШІВ : ДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	58
ЗАЙЧЕНКО Іван Васильович ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ВИЩИХ ПОТРЕБ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ Г. ВАЩЕНКА	60
ІСАКОВА Наталія Петрівна УКРАЇНСЬКА ФІТОЕТНОЛОГІЯ ТА ФІТОТЕРАПІЯ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ЛІКАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Є.С. ТОВСТУХИ)	63
КАНІШЕВСЬКА Любов Вікторівна ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ПОЗААУДИТОРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	66
КОВАЛЬЧУК Тамара Іванівна ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКИХ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ВУЛИЧНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ	68
КОРНІЄНКО Валерій Васильович ШЛЯХИ СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ШКОЛИ СПРІЯННЯ ЗДОРОВ'Ю	70
КОЧАРЯН Артур Борисович БЕЗПЕКА ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	72
КУБІЦЬКИЙ Сергій Олегович РОЛЬ ТА МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ ШКОЛИ	74
ЛАПА Оксана Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	76
МАЦЕНКО Леся Миколаївна ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ НЕСПРИЙНЯТЛИВОСТІ ДО ТЮТЮНОПАЛІННЯ	78
МОІСЄЄВ Василь Володимирович ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	80
МОНАШНЕНКО Анна Миколаївна ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	82
НАКОНЕЧНА Ольга Володимирівна ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ	84
ОМЕЛЬЧЕНКО Людмила Миколаївна ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНЦЯ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ	85
ПЕТРЕНКО Руслан Сергійович, ДЕМ'ЯНОВА Юлія Олексіївна АКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ	

ЖИТТЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	87
<i>ПОГУРСЬКИЙ Ігор Григорович, БОЛСУНОВА Ольга Ігорівна, ЗАЙКА Леонід Андрійович, ПОТОПАЛЬСЬКИЙ Анатолій Іванович</i>	
ІЗАТІЗОН В СИСТЕМІ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТВАРИН	88
<i>ПРИМАК Олена Володимирівна, ВИГОВСЬКА Світлана Володимирівна</i>	
ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС	91
<i>СОПІВНИК Руслан Васильович</i>	
ВИХОВАННЯ ВАЛЕО-ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ	93
<i>ТЕСЛЮК Валентина Михайлівна</i>	
СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ	95
<i>ШАМНЕ Анжеліка Володимирівна</i>	
ВАРІАТИВНІСТЬ МОДЕЛЕЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ	96
<i>ЯЩУК Сергій Петрович</i>	
ВПЛИВ БАТЬКІВ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ : СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	98
Проект ухвали Міжнародного науково-практичного семінару «Розвиток вищих духовних потреб особистості в контексті формування здорового способу життя» від 25 травня 2017 р.	100

CONTENTS

PLENARY SESSION

OPENING REMARKS	4
NIKOLAENKO Stanislav Mykolajovych	
CURRENT TRENDS AND CHALLENGES IN PROMOTING A HEALTHY LIFESTYLE AMONG STUDENTS OF NULESU OF UKRAINE	8
POTOPALSKYI Anatolij Ivanovych	
BASICS OF SPIRITUAL AND MOLECULAR GENETIC RECOVERY OF HUMANS AND THE ENVIRONMENT	9
SHYNKARUK Vasyl Dmytrovych	
PROMOTION OF RESPONSIBLE ATTITUDE TO HEALTH OF STUDENTS OF THE DEPARTMENT OF PEGAGOGY AND HUMANITIES OF NULES OF UKRAINE	12
KOBYLYANSKA Rozaliya Mykolaivna, KOBYLYANSKYI Valerij Yaroslavovych	
MONITORING OF THE FUNCTIONAL STATE OF THE BODY AND CONTROL OF THE EFFECTIVENESS OF HEALTH TECHNOLOGIES	14
KRUPKA Vyacheslav Andriyovych	
WELLNESS CENTER OF NULES OF UKRAINE AND ITS ROLE IN INSTILLING HEALTHY LIFESTYLE TO THE UNIVERSITY STUDENTS AND STAFF	16
MARTSINYSHYN Yuriy Danylovych	
NOOSPHERIC VALEOLOGY AND SPACE SCIENCE IN PROMOTING THE COHERENT (NOOSPHERIC) THINKING OF THE NEW TIME INDIVIDUAL IN THE LT COORDINATE SYSTEM, PLANETARY ECOLOGICAL ENVIRONMENT SAFETY, HEALTHY LIFESTYLE, HEALTH PRESERVATION AND HEALTH PROTECTION FOR PROMOTING THE HIGHER SPIRITUAL NEEDS OF A HUMAN	18
DROZDA Valentyn Fedorovych	
ECOLOGICAL CHALLENGES OF PLANT PROTECTION AGAINST BIOTIC STRESSES	19
DROZDA Valentyn Fedorovych	
OAK SILKWORM <i>ANTHERAEA PERNYI</i> G. M. (LEPIDOPTERA, SATURNIIDAE), AS A BIOLOGICAL PHENOMENON WITH MULTIFUNCTIONAL CHARACTERISTICS	24
DIDKIVSKA Lyudmyla	
THE «VICTORY» ARBORETUM – CENTRE OF CONSOLIDATION OF THE SPIRITUAL AND MOLECULAR-GENETIC RECOVERY OF HUMAN HEALTH AND PRESERVING ENVIRONMENT OF THE DREVLYANSKYI TERRITORY	29
RADUKHIVSKA Lyudmyla Lyubomyrivna	
THE IMPORTANCE AND ROLE OF SOCIAL MOVEMENT IN HUMAN HEALTH AND ENVIRONMENT RECOVERY	33
LIPSKYI Petro Yuzefovych	
PROMOTING THE ECOLOGICAL AND VALEOLOGICAL COMPETENCE OF THE POPULATION – THE WAY TO ENVIRONMENT-SAFE (NOOSPHERIC) DEVELOPMENT OF UKRAINE	38

FIXED PRESENTATIONS

AMELINA Svitlana Mykolaivna	
THE DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL NEEDS OF THE INDIVIDUAL AGAINST THE BACKGROUND OF GLOBALIZATION PROCESSES	43
VASYUK Oksana Viktorivna	
THE ANALYSIS OF THE CONCEPT OF «VALUE ATTITUDE TO HEALTH» FROM THE PERSPECTIVE OF AN INDIVIDUAL-ORIENTED APPROACH	45
VYHOVSKA Svitlana Volodymyrivna, VYHOVSKYJ Andrij Yuriyovych	
PROMOTING A HEALTHY LIFESTYLE OF STUDENTS AS A SOCIO-CULTURAL ISSUE	48

HOSTEVA Polina Rodionivna, DEMJANOVA Yuliia Oleksiivna FORMING THE MOTIVATION OF A HEALTHY LIFESTYLE AT YOUNGER SCHOOL AGE	50
DYOMIN Oleksandr Anatolijovych THE IMPORTANCE OF SPORT IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION INSTRUCTOR	52
YERESKO Oleh Viktorovych CONDITIONS OF EFFECTIVE REALIZATION OF VALEOLOGICAL EDUCATION	54
ZHYVORA Stanislav Mykhajlovych THE ROLE OF YOUTH TOURISM IN PROMOTING THE SPIRITUAL MOTIVATIONS FOR A HEALTHY LIFESTYLE	56
ZHURAVSKA Nina Stanislavivna PROMOTION OF HEALTHY LIFESTYLE WITH THE UNIVERSITY STUDENTS: THE DIDACTIC ASPECT	58
ZAJCHENKO Ivan Vasylyovych THE PROBLEM OF FORMING AND DEVELOPING THE HIGHER NEEDS OF YOUTH IN H. VASHCHENKO'S CREATIVE HERITAGE	60
ISAKOVA Nataliia Petrivna UKRAINIAN FITO-ETHNOLOGY AND HERBAL MEDICINE IN THE CONTEXT OF A HEALTHY LIFESTYLE PROMOTION (ON THE EXAMPLE OF E.S. TOVSTUKHA'S MEDICAL PRACTICE)	63
KANISHEVSKA Lyubov Viktorivna WAYS OF DEVELOPING THE VALUE ATTITUDE TO HEALTH IN THE STUDENTS IN THEIR EXTRACURRICULAR ACTIVITIES	66
KOVALCHUK Tamara Ivanivna PROMOTION OF A HEALTHY WAY OF LIFE OF RURAL ADOLESCENTS BY MEANS OF STREET SOCIAL WORK	68
KORNIENKO Valerij Vasylovych THE WAYS OF CREATING A MODEL SCHOOL FOR PROMOTING HEALTH	70
KOCHARYAN Artur Borysovych CHILD SAFETY IN THE INTERNET. THE RESEARCH RESULTS	72
KUBITSKYI Serhij Olehovych THE ROLE AND PLACE OF SOCIAL TEACHER IN DEVELOPING A HEALTHY LIFESTYLE OF HIGH SCHOOL CHILDREN	74
LAPA Oksana Viktorivna FEATURES OF DEVELOPING A HEALTHY LIFESTYLE OF ADOLESCENTS BY MEANS OF CULTURAL AND EDUCATIONAL ACTIVITIES IN RURAL AREAS	76
MATSENKO Lesya Mykolaivna RAISING THE STUDENTS' INSENSITIVITY TO SMOKING	78
MOISEEV Vasyl Volodymyrovych MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION OF THE INDIVIDUAL IN THE CONTEXT OF A HEALTHY LIFESTYLE	80
MONASHNENKO Anna Mykolaivna THE OBSERVANCE OF ETHICAL NORMS DURING THE TRANSLATION ACTIVITY	82
NAKONECHNA Olha Volodymyrivna FORMATION OF HEALTHY LIFESTYLE OF YOUTH: STATE AND PROSPECTS	84
OMELCHENKO Lyudmyla Mykolaivna A HEALTHY LIFESTYLE OF THE MODERN UKRAINIAN: SOCIAL-PSYCHOLOGICAL FACTORS	85
PETRENKO Ruslan Serhyjovych, DEMYANOVA Yuliia Oleksiivna ACTIVE FORMS OF LEARNING AS A MEANS OF FORMING HEALTHY LIFESTYLE IN PRIMARY SCHOOL CHILDREN	87

POHURSKYI Ihor Hryhorovych, BOLSUNOVA Olha Ihorivna, ZAYIKA Leonid Andriyovych, POTOPALSKYI Anatoliy Ivanovych	
IZATIZON IN THE SYSTEM OF IMPROVEMENT OF ANIMAL HEALTH	88
PRYMAK Olena Volodymyrivna, VYHOVSKA Svitlana Volodymyrivna	
FORMATION OF HEALTHY LIFESTYLE OF SCHOOLCHILDREN IN THEIR EXTRACURRICULAR ACTIVITIES	91
SOPIVNYK Ruslan Vasylyovych	
EDUCATION OF VALEO-ECOLOGICAL VALUES OF WOULD-BE SPECIALISTS OF BIONOMICAL PROFESSIONS	93
TESLYUK Valentyna Mykhajlivna	
STUDENTS' ATTITUDE TO PROMOTING A HEALTHY LIFESTYLE	95
SHAMNE Anzhelika Volodymyrivna	
THE VARIABILITY OF PATTERNS OF SOCIALIZATION IN THE CONDITIONS OF MODERN SOCIO-CULTURAL SPACE	96
YASHCHUK Serhij Petrovych	
PARENTS' INFLUENCE ON PROMOTING A HEALTHY LIFESTYLE OF CHILDREN: SOCIO-LEGAL ASPECT	98
The draft resolution of the International scientific-practical seminar "Development of the higher spiritual needs of the individual in the context of promoting a healthy lifestyle" of May 25, 2017.	100